

9 772298 095006

საზოგადოებრივ-ცოტარატურადი ჟურნალი

პრიტი

ფასი 2 ლარი

1134
2019

N8

019 / საქაბაჩი

აღწაჩე ჟაჩი

?

?? ? ? ?

იუბიუ მეფე

სარჩევი

პროზა	1	ცოტნე ავსაჯანიშვილი ნათიას ოქროები
	9	ბესო პაპასქუა მესაფლავე
	17	ოლესია თავაძე ორი მოთხრობა
	21	ნინო მოზესი ვალი
პოეზია	31	ელენე კვიციანი
თარგმანი	35	ალფრედ ჟარის სიტყვა წარმოთქმული „იუბიუ მეფის“ პრემიერაზე ფრანგულიდან თარგმნა და შენიშვნები დაურთო ბაჩანა ჩაბრაძემ
	38	ალფრედ ჟარი იუბიუ მეფე ფრანგულიდან თარგმნა და შენიშვნები დაურთო ბაჩანა ჩაბრაძემ
კრიტიკა	47	ქეთევან კოკოზაშვილი სარკმლიდან დანახული
პორტრეტი	51	რობერტ მესენჯერი „უბადრუკი ფარისეველი“ ინგლისურიდან თარგმნა თამარ ლომიძემ

გარეკანი: მამუკა ტყეშელაშვილი

არილი

საზოგადოებრივ-ლიტერატურული ასოციაცია
"არილის" ყოველთვიური გამოცემა

The Literary Magazine "Arili"

რედაქტორები
მალხაზ ხარბედია
შადიმან შამანაძე

მხატვარი მამუკა ტყეშელაშვილი

კორექტორი ინა არჩუაშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა თამაზ ჩხაიძე

პროექტის მენეჯერი ეკა ხარბედია

სარედაქციო საბჭო

რატი ამაღლობელი, ია ანთაძე, ანდრო ბუაჩიძე,
ლაშა ბულაძე, თამაზ ვასაძე, გიორგი კეკელიძე,
ზურაბ კიკნაძე, ვასილ მაღლაფერიძე,
ზვიად რატიანი, ჯიმშერ რეხვიაშვილი,
ირაკლი სამსონაძე, გულსუნდა სიხარულიძე,
ბაკურ სულაკაური, ირმა ტაველიძე,
ქეთი ქანთარია, პაატა შამუგია, ზაზა ჭილაძე.

არილი - დასასვენებელი სიწმინდეთა

სულხან-საბა

არილი - მზის შუქი, რამეზა დამდგარი

ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი

არილი - თანამედროვე ქართული ლიტერატურის
გარილი

ხალხური

ელექტრონული ფოსტა:

ვებგვერდი:

გამოდის 1993 წლიდან

© უზრუნველყოფილი მასალების გამოყენება
"არილის" რედაქციის ნებართვის გარეშე აკრძალულია

უზრუნველყოფილი მასალების
საქართველოს განათლების,
მეცნიერების, კულტურისა და
სპორტის სამინისტროს
ფინანსური მხარდაჭერით

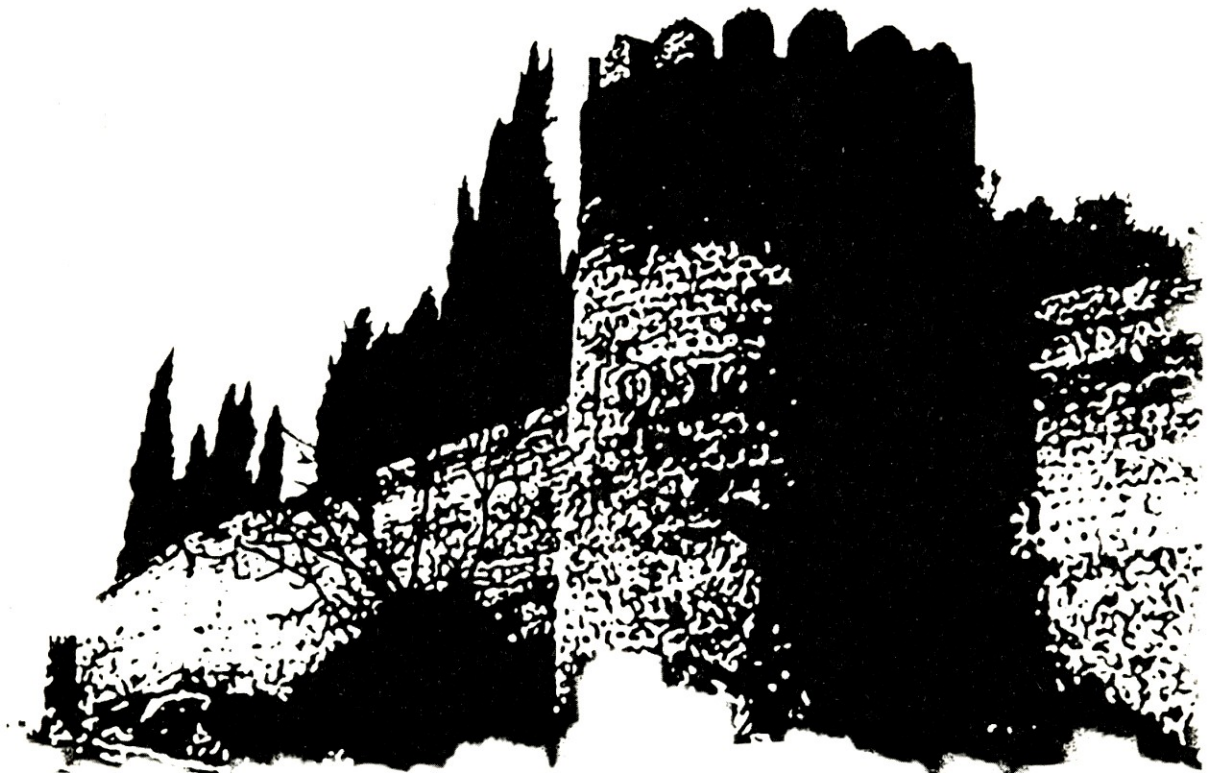
საგარეო ურთიერთობების
და საზოგადოებასთან ურთიერთობის
მინისტროს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ცოტნე ავსაჯანიშვილი

ნათიას ოქროები

თბილისიდან თუ მოიძიხარ, ჯერ ბაკურციხეი უნ გამოიცდე, ვეჯინ ჩამოუარო და გული არ უნ დეგენვეი იმი გულითვინ, რო ვეჯინი ციხესიმაგრეი ვერ დაინახამ. იმიტო, რო ვეჯინი ლავრიდან, ჯამატაან აღმართამდე მარტო ტრასაა და ჰა-ჰა წარწერაი მოიკრა თვალი, რო ე ტრასა ტყუილი ტრასა კი არალი, სინამდვილეში ივანე ბერიტაშვილი სახელობი ქუჩაა. ეგე ჯამატაან აღმართ რო აიცდები, მანდ არი სოფელი ძირკოკი, ოლონდ იგეთი პატარაა რო, სოფელ რათ ეძახიან ვერ მესმის. ძირკოკი გავლაი, ერთი წუთი ან უნდა და ან არა. ძირკოკი მემრე მოდის ჭანდარი. მაგაი თუ გაცდები, მემრე გურჯანია, მარა ჭანდარ რათ უნ გავცდე ბჯო, ჭანდარ თუ გავცდი მემრე რალა მოგიყვებე?! რაც უნ მოგიყვებე, ჭანდარში მოხდა ეგა. ეგე, პაჩტი ხუთმეტი წლიწინ. მე მაშინ პატრაბიჭი ვიყავ, მარა ყველაფერი მახსოვს, იმიტო რო ჭანდარში ცირკი არ ჩამოდიოდა და არც პრეზიდენტობი კანდიდატი. თუ რამე უნ დეგეხსომებინა იქა, ეგ იყო ქელეხი. ქელეხი იყო პრაზნიკი ჭანდარში. არა, არა... კი არ გვიხაროდა ვინმე რო კვდებოდა, მარა ეგრე ხდებოდა რა. წარმაიდგინე ეგე... დედამოუტყან გაგანია აგვისტოა, ინვება მთელი გურჯანია რაიონი და იგეთი რა უნ მოხდეი ჭანდარში კაცმა რო თქვაი, ეგე დედა-მოუა, ე რა მამხდარაო. ჰოდა ვილაცა რო წეექცე-

ვათ ხოლმე, ხალხ გული კი ეწვება მარა, თან იძახიან - ეგე დედამოუა ე რა მამხდარაო და მემრე ერთი კვირა სუ მაგაზე ლაპარაკობენ და თითონ კი არ იციან, მარა მე ვიცი ერთობიან რალაცნაირათ.

ჰოდა მე რო პატრაბიჭი ვიყავ, მაშინ წეექცათ ნათო ბაბო. ჯერ ის იყო მაგარი, სამოცდებუთმეტი წლი ქალ ნათია რო ერქვა. აექ ნათია მარტო ორმოცი წლი ქალეხსა ქვიათ. ბებერ, ან ნაზო უნ ერქვაი, ან ქეთო, ან კიდენა ნათელა. მარა ისიც სათქმელია, რო ე ნათია არ იყო პრასტოი ბებერი. სხვა ბებრებ არც ებირჟავებოდაკე. კოფეი სუ ახალგაზრდებში სვავდა და იმათთან იყო კარქა. თან იგრე დაიზღაზნებოდა, ერთი არ წამოიტიკივდებოდა არც წელი და არცა. გეგონება უკვდავიაო ი შობელძალლი, ხან კაკლი ხესა ბლერტამდა, ხან ცულ უხათქუნებდა შემაი. ჰოდა, ერთხელაც რო გამააცხადა მაგი რძალმა ნათო წეგვექცაო, არავის არ ეჯერა სანამ თავი თვალით არ დაინახეი პოლზეგაფშეკილი. წუნკალან არსენა იძახდა - ბჯო, ამოდენა ბებრებ ზოგ წელკავი აქ, ზოგ სარკომაო, ისინი არა კვდებიანო და ე ყოჩალ ქალ როგო დაიკრა წწევამ, ე რატოიგეთი მურტალი რამეა ბედიო. ჰოდა ეგრე იყო და ეგრე... წეექცაკე ე უბედური ქალი და დაინყეი რძალ-მულმა ხრიალი... - იიი, სად მიხვალ დედიო, რათ მოიკვი დაალო ბინც დაგწყევლა იმაი ამო-

უნყდელი სუყველაფერიო და ახში ამ ტირილ ლამის დედისპროჭი ლანძღვა მააყოლეი. მაგრე კი იჭაჭე-ბოდნენ, გეგონება უნ ჩაიყენენ შიგა იგრე დარდო-ბენო, მარა გულში ორივე იძახდა - რა კარქია რო მოკვდაო. იმიტო, რო სანამ ცოცხალი იყო ე ქალი, ლამის არი თავში ჩაინიკ ჩაახლიდნენ ხოლმე, იგრე ეჩხუბებოდნენ. ვერ უგებდნენ და იმიტო. მული იმაი ვერ ინელებდა, ნათოი ახალგაზრდობაში პროჭი შა-რაზე რო ქონდა გაყოფილი და რძალი კიდე ძან გამოუსვლელი პატრაგოგო იყო საიმისოთ, რო ეგე-თი კრუტოი დედამთილი ეეტანა. ჰოდა ხან ჩანგალ ესვრიდნენ ერთმანეთ, ხან ქვაბ. მოდი ისიც სათ-ქმელია, რო ერთხელ ნათოი ბიჭმა როსტომამ, ე თავი ცოლ შუბა უყიდა და რო მაიკითხეი რითი უყი-დეო, თურმე ნათოი გაზდილი ძროხა გაუყიდნია და ოჯახ ლუკმაპური გამაარიდა ცოლი შუბი გულით-ვინ. შვილზე გაბრაზებლმა ნათომ, ბიჭ რო ვერა-ფერი გაუბედა ადგა და ე რძალი ცემა კაკლისა-ბერტყი ჯოხით. ეგეც გულში ედო რძალ და მაგა-საც იფიქრებდა კუბოში ჩანოლილი დედამთილი წინ... - ეგეო, რო მცემდიო, ვერა ნევხარ ეხლა კუ-ბოშიო?!

მაშინ პატრაბიჭი ვიყავ, მარა მეც ნაყვე ბაბო-ჩემ სამიძმარზე. ბებრებიდან მარტო ბაბოჩემი მი-ვიდა და ნონიაშვილი ზაირა. სხვა ბებრები უმძრა-ხათ იყვნენ ნათოითან, იმიტო რო ახალგაზრდობა-ში ყველანი ქმართან უგორავნია ნათოი აფრახებუ-ლი კატასავით. ჰოდა მიყვლით და ე ზაირა იძახდა, როგორი კარქი ქალი იყოო, როგორი პატიოსანიო და რამდენჯერაც პატიოსან იტყოდა, იმდენჯერ ყველაი ხარხარი უვარდებოდა ამოდენა სატირალ-ში. იგრე მარტო მე კიარა, სუყველანი იქ ვიყავით პატრაბიჭები. იმიტო, რო საპოვროში ხაშლამაი რო აკეთებდნენ, ძირში რაც დარჩებოდა მემრე ჩვენ გვაცეცხლებდნენ ხოლმე. მაგიტოც იყო, ბალღებ რო სუ გვიხაროდა ხოლმე, ვინმე ბებერი რო მოკ-ვდებოდა.

სამგლოვიარო მუსიკაი მაგნიტაფონში უკრამ-დნენ. მემრე რო გამორთეი, სიბაშვილი სიმონა ამო-იდა. მოიდა ერთი წუთი მაგნიტაფონი და კასეტა მათხოვეკე, ეხლავე ჩამოიტანო. ერთი კი გაიფიქ-რეი - ამაი რა შავ ქვათ უნდა ე დუხავოი მუსიკაო, მარა უარ როგო ეტყოდნენ და გაატანეი. იმ ცეტმა კიდენა, ნაილო ე მაგნიტაფონი სახში და ცოლ-შვილ ჩაურთო. ცოლი ცოცხით გამოუდგა, შენ კი მოგ-ხვდეი ცხელი ტყვიო, ე რეებ მასმენინეფო. ამან კი-დე, შენ იგეთი წუნკი ხარ, რო მოვკვდები არ ჩამირ-თავ და რომც ჩამირთო რა ჭირთა მინდა, მე მაინც ველარ მოუსმენო. ჰოდა ეგე ეხლა ჩავრთამ - თან მუსიკათ ჩემეთვლებდა და თან მეც გავიგეფო.

გასვენები დღეი, მაგრა ცხელოდა. იგრე დაჭაჭი-რა, პაპაჩემ რო ოთხმოცდარვანელ სოხუმიდან პალ-მები ქონდა ჩამოტანილი, იმ ერთ დღეში გაყვით-ლდა. ნათო ვისაც უნ ეენივნა, ყველა დედისპროჭ ილანძღებოდა. ყველა იმაი გაიძახოდა - რალა აგ-ვისტოში მოუნდა სიკვდილი ამ ჩემი გადანგრეულ, სექტემბერში მამკვდარიყო. დაავლეი ხელი და ნელ-ნელა ნააყანყალეი ახალ სასაფლაოზე. ახალ სასაფლაოი ეძახიან კოტეხი სასაფლაოი, თორე რა-ლა ახალი, ოცდაათი წელია რაც ეგემანდ ხალხ ასაფ-

ლავებენ. პაპანაქება სიცხეში წინ ნათია ბაბო მი-ქონდათ, უკან მაგი ახალგაზდა დაქალები მიჩანჩა-ლებდნენ. სუყველა ტიროდა. ქალები ცრემლიან პლატოკებსა წურამდნენ, კაცები კი ოფლიანებ. მემ-რე იმოტოლა ცრემლი და ოფლი აირია ერთმანეთ-ში, ვილაცებმა თქვი, ამ გვალვაში წყალი მაინც არ მოდის და მოიდა ბაჩონკები გამოიტანოთ, ე ოფ-ლი და ცრემლი ჩავასხათ და მემრე ტრუსიკებ მა-ინც დავრეცხამოთ. ამოტოლა ხალხი მიდიოდა საფ-ლავზე... რო გეკითხნა, ყველაი ჭკუა მეეკითხებო-და, არადა კუბოი თავი დარჩათ სახში და ჩვენ დავა-ნიეთ პატრაბიჭებმა. კიდეკაი ჩავასწარით შარამდე თორე, მემრე ი მკვდარ ნათოი მანქანაზე დაუდებ-დნენ და უსახურათ დაასაფლავებდნენ.

ძალიანაც კი უნდოდა ნათოი რძალ, რო დედამ-თილის დიდძალი ოქრო ანდერძათ მიელო, მარა მკვდარ ნათოი თადარიგი დაუჭერნია და დაუნერ-ნია - მთელი ჩემი ოქროები საფლავში ჩამაყოლე-თო. არადა იმოტონა ოქრო ქონდა როო... აბა ნარ-მაიდეინე, რაც კი საყვარლები ყავდა, ყველა ოქრო-ებსა ჩუქნიდნენ. მაგაი კიდე მთელი სოფელი საყ-ვარლათ ერგებოდა. მოკლეთ, აიღეი ნათო თავი ოქ-როებიანათ და კოტეხი სასაფლაოზე დათესეი.

* * *

ყველას უყვარდა ნათია. განსაკუთრებით მაშინ, როცა ყავისფერი მოკასინები ეცვა. საოცრად ამ-შვენებდა გოგონას ყავისფერი მოკასინები და კლა-სიკური ფართხუნა შარვალი. ეგ მოკასინები პოლო-ნელმა სპეკულანტმა აჩუქა. ფულს ცოცხალი თა-ვით არ ართმევდა. უბრალოდ ხანდახან დამენახვე ხოლმეო - სთხოვდა. ტიტველი ნუ დამენახვები, ეგ მოკასინები ჩაიცივი და ეგეც მეყოფაო - გადარეული ჰყავდა სპეკულანტი ნათიას მშვენიერებას. ნათია უცნაური ქალი იყო. სოფელში არცერთი ქალი არ იყო მასავით მაღალი. არავის ჰქონდა მასავით სრულ-ყოფილი თეძოები. გრძელი, ყვავივით შავი თმა... არავის შეეძლო თვალების ისე ტრიალი, როგორც ბოზ ნათიას, მაშინ, როცა ვინმე მის სექსზე დაყო-ლიებას ცდილობდა. თვალების შეშინებული ცეცე-ბით, ნათია სირცხვილს და უმანკობას იგონებდა. ასე უფრო აცხოველებდა ბალნიან სოფელელ მამ-რებს. სინამდვილეში ნათია სულაც არ იყო მეძავი. უბრალოდ ძალიან უყვარდა ალერსი და არასდროს ამბობდა მასზე უარს. ჩვეულებრივ ქალებს არ ეს-მოდათ მისი, რადგან მათ ალერსის გარეშეც შეეძ-ლოთ ცხოვრება. ისინი არც იმსახურებდნენ ალერსს, რადგან გაცილებით უშნოები იყვნენ, ვიდრე ნათია. ნათიას ტურები პომადის გარეშეც საოცრად ღამა-ზი და მუქი იყო, მაგრამ მას მაინც ყოველთვის ესვა პომადა, რადგან სოფელელ მამრებს უცხო ხილად ერ-ვენებოდათ კრასკასთან კოცნაობა და ასე უფრო იღვზნებოდნენ. კაცმა რომ თქვას, ნათიას სულ ხუ-თი საყვარელი ჰყავდა და სხვადასხვა დროს ხუთ კაცთან სექსი, ისედაც არ არის წყალწალეული კურ-ტიზანობა. მას ფულიც არასოდეს აუღია საყვარ-ლებისგან. აბა ფულს თუ არ იღებ, ბოზი როგორღა ხარ?!... ხანდახან ოქროებს სჩუქნიდნენ ხოლმე. დი-დად მაგასაც არ ითხოვდა. უბრალოდ იცოდნენ, რომ უყვარდა ოქროს ზიზილ-პიპილოები და უსწორებ-

დნენ. იმიტომ, რომ ცოლებს ერჩიათ.

მისი მულიც შურიანი დედაკაცი იყო და რალაცეებს წამოაძახებდა ხოლმე. არადა ნათია ქმრის სიცოცხლეში სხვებთან არ წვებოდა. ოცდაერთი წლისა იყო ქმარი რომ მოუკვდა. მეველე იყო კოლექტივში და ტრაქტორით დაეჯახა ვილაცა ბრუციანი. ნათიას ალერსი უყვარდა და ქმარი აღარ ჰყავდა. შვილი კი ჰყავდა, მაგრამ დიდად ვერ კაიფობდა მაგის მოვლით. მერე ჭანდარში თბილისიდან სამოცდახუთი წლის ფრანგულის მასწავლებელი, ვასილ ხოტივარი ჩამოვიდა და იმან მიუაღერსა ნათიას. ერთხელ მიუაღერსა და ჭკუა დაეკეტა მასზე. მას შემდეგ, ყოველდღე უნდებოდა მიაღერსება. დღითი დღე უფრო და უფრო ძლიერად. გოგონაც არ იდგა უარზე. სხვა გასართობი მაინც არ ჰქონდა. მასზე გაცილებით უმცროს გოგოსთან გადახლართვა ძალიანაც ესირცხვილებოდა მასწავლებელს, მაგრამ სადაც არსებობს ნამდვილი ლტოლვა, იქ სირცხვილი და რალაცეები ველარ არიან ძლიერი ბარიერები. მინავლებულნი ყრიან და ხანდახან, ორგაზმის მერე იჩენენ თავს, ისიც რამოდენიმე წუთით.

თვითობით მასწავლებელთან ცხოვრობდა ნათია და სოფელიც ჭორაობდა. ნათია მოწყურებულ ალერსს იღებდა. ბებერი მასწავლებელი კი, წლების წინ გამოგლოვილ ახალგაზრდულ სიყვარულს. მაგ ამბების გამო, მასწავლებელი სკოლიდან დაიფრინეს კომუნისტებმა. ფეხებზე ეკიდა. თბილისში მაინც აღარ ბრუნდებოდა. იჯდა სოფელში და გონებაწართმეული ეალერსებოდა ნათიას. ფრანგულის მასწავლებელი იყო, მაგრამ იტალიურ ენას ეტრფოდა ვასილ ხოტივარი მას შემდეგ, რაც სხვა ქართველ პარტიზანებთან ერთად ვერბანიში იბრძოლა მუსოლინის წინააღმდეგ. ამიტომაც დაარქვა მშვენიერ ნათიას იტალიური მეტსახელი - ლა ბამბოლა - ანუ თოჯინა. ბამბოლამ აჩუქა სიცოცხლის ათი წელი ხოტივარს და მერე მანვე წაართვა მთელი სიცოცხლე. ნათიას არ შეეძლო ვინმეს შეყვარება. ნათიას აქტი უყვარდა. ნათიას არ შეეძლო ერთგულება და არც სენტიმენტალურ დამოკიდებულებებს შეეძლოთ მისი გაკავება. პირველივე ახალგაზრდა პაკლონიკმა გადაიბირა მასწავლებლისგან თავმოებზრებული ნათია. მას ახსოვდა ქმარი და იცოდა, რომ ახალგაზრდული ალერსი გაცილებით დიდებული რამ იყო, ვიდრე ხოტივარის ოხშივარი. პირველივე სისხლსავსე მთხოვნელთან იკოტრიალა ნათიამ. უსიტყვოდ მიატოვა ფრანგულის მასწავლებელი. გამწარებულმა და შერცხვენილმა მოხუცმა, დიდხანს ვედარ გაუძლო ნათიას კოცნის გარეშე დაძინების უბედურებას და ტყვია დაიხალა. მაგის მერე იმასაც ამბობდნენ სოფელში, ნათიამ ცოდვიანიაო და თარსიო.

* * *

ჰოო, ეგე კაკრაზ ეხლა გამახსენდა. არა სუ მახსომდა მარა, ეხლა უფრო კარგა გამახსენდა. ჩემ ბალობაში კევი იყო და მაგრე ერქვა. ბაბოლი. მე მგონი ეხლაც არი. რავი მე კეე აღარა ვლექამ და შვილ რო გავაკეთეფ, მემრე გავიგეფ. თუ მოიდა და მითხრა - მამი ბაბოლი მიყიდეო. თუ მეტყვის მიყი-

დეო, ზნაჩიტ გავიგეფ კიდე გამოდის ეგეის კევი. უყიდი თუ არ უყიდი, ეგეის უკვე ჩემი საქმეა. ბალოლი არ უნ გაატუტუცო თორე მერე მოა და მაიტა მამი მაშინა მიყიდეო გეტყვის. არა ეხლა ძან გავიჭერ მომავლი ამბებში, მარა აი ჩემ დროი ნალდათ იყო ბაბოლი და სუ გვიკვირდა ხოლმე, ე ქალ ნათოი, ბაბოლაი რათ ეძახდნენ. ბჯო, გამოვიდოდა ე ნათია შარაზე და ებებრები მაშინვე მაგაი გაიძახოდნენ - ბაბოლა მოდის, ბაბოლა მოდისო. მერე ბაბოჩემ შევეკითხე - ბაბოვ, ბოზ ნათიანი, ბაბოლაი რათ ეძახით მეთქი? ეგაო, ახალგაზრდობაში დაარქვა ვილაცა მასწავლებლამო. მეთქი, თქვენ დროი რა კევები იყო ბაბო? - რავი მე სადა მქონდა მაგი ფულებიო. კევები ქალაქში იყო, აქ ვინ მამიტანდაო... ისაო, ესაო... მემრე ააყოლა და ააყოლა, ძან რო დამალა უთხარ, კარქი მოიდა ტვინი ნუ მამისანგლე მეთქი.

კევი იქით იყოი და ე ნათო რო დათესეი, მეორე დღეი მილიცია მოვარდა უბანში. არიქაო, საფლავი ამოუთხრია ვილაცაი და ეგრევე დაუგდიაო. მიწა მაინც მიესწორებინა იმ შობელძალსაო. ატყდა ერთი ამბავი. გამოვარდა ნათიანი ბიჭი, დედიპროქტი ილანძლებოდა, დედაჩემი ვინ ამოთხარა იმაი მოუტყან კარგის ჯიგარიო. მე კიდენა პატრაბიჭი ვიყავ და მაინტერესებდა ყველაფერი. ჩამოვდექ იმათ სახლთან. და ეგე კევეზე რო ვლაპარაკობდი. კაკრაზ კევი მქონდა ნაყიდი. გრძელები როა ათკაპიკიანეები. ბაბოჩემმა ამამიტანა გურჯაანიდან. ჰოდა ერთი მილიციონერი გარეთ დააყენეი. ბჯო, გავხედაამ, იავნათ მე მიყურებს. მე კიდე ბალოლიდან მეშინია ე პაკონიანი ხალხისა. მერე დავაკვირდი და მე კიარა, ჩემ კევებ უყურებდა. ამკარათ უნდა რო გამამართვაი და თან ეხათრება, ბალოლი ვარ მაინც. თან პირველათ დაინახა აეგეთი კევი და მაგრე უნდა რო მამთხოვოი ერთიცალი. ჰოდა მოიდა და მამითათუნა თავზე ხელი. - სალამი ძიი კაცოო. ვისი ხარო? - ეგე, გაურუეი შვილივილი ვარ მეთქი. - ეგაო რა გაქო? - ჟუაჩკა მაქ მეთქი. - მიატნისააო? - მე რავიცოდი მიატნი რა იყო და უყურებდი გალექებული. - მაიტა აბა ჩამალღეჭინე ერთი ცალი და გეტყვი რისააო. - ეგემავის თქმა იყო და უცებ გამოიდნენ სახლიდან სხვა მილიციონერი, ნათიანი შვილი როსტომი და ნათიანი რძალი. საფლავზე უნ ასულიყვენენ, რო ენახნაკე როგო იყო ამოთხრილი. ი მილიციონერმა მითხრა, მოიდა მალე მამეც კევი მეჩქარებაო. რა უნ მიმეცა ბჯო, ხუთიცალიიყო პაჩკაში. გავიქეც სახში. ისე ეგ მილიციონერი ჩვენი უბნელი იყო, რამაზაი ბიჭი კოლა. მამამის რამაზაზეც ამბობდნენ, ნათია რო ნათიობდა და რამაზა კიდე ღვინის ქარხანაში მუშაობდა და კაი ფულ აკეთებდა, ეგეც უხათქუნებდა ხოლმე უბნი ბოზსაო. ერთისიტყვით, მე სახში ნაველ. ბაბოჩემ კარტოფილი უნ შეენვა და უნ მეჭამნა. ჰოდა ე ნათიანი ოჯახობა კიდე ასულა ნათიანი საფლავზე და უნახნიათ ამოთხრილი. ბჯო, თავიდან უფიქრნიათ, ვინმე ძველი საყვარელი ხო არ გავიყდა და ე მკვდარ ხო არ უპირებდა რამე გარყვნილებაიო. მაგრამ არაო, დახედეი და ისევე იგეთი ინვა, როგორიც ჩადეი. მემრე ე რძალ მოუქექნია კუბო და ერიჰაა... ოქროები აღარალო... დაუნყია ტირილი. - ჩემთვინ მაინც დე-

მეტოვნაო. ეგეო, ჩამაყოლე, ჩამაყოლეო, რო იძახდაო. ჩავაყოლე და არც თითონ შეერგო და არც მე შამარგოო. - დაუნყია ბლავილი იმ ჩემისგადანგრეულ შუა სასაფლაოზე. ნათიი ბიჭი მაგ დროი პაპიროზ ენეოდა. მა რა უნ გეეკეთებინა? დედამისი ბოზი იყო, თან ამოთხარეი და თან ოქროები მოპარეი. რამაზაი მილიციონერ ბიჭ უთქვია - აი ვინც ეგემაგაი იკადრებს, რო მკვდარი ამოთხაროი და რალაცეები მაიპაროი კუბოდანო. სროკი კი არ უნდა მიარჭოო... უნ აილოო, დააბაო და როგორც ჯორი იგრე უნ აღმუვლო მთელი ცხოვრებაო.

* * *

- მამისმინე აქეთ. ეგე აქე არი ტყუილი ოქროები. ხვალე აიტან აემი დედაშენი საფლავზე და დაფლამ. გაიგეე?! - პოლიციელმა კოლამ, ნათიას ვაჟს პარკში გახვეული ბიჭუტერია მიაწოდა.

- მემრე?

- მემრე შენ ცოლ უთხარ, უბანში ხმა დააგდოი, ნათიი სხვა ოქროებიცა ქონდა და რახან ის მაიპარეს, ამას ჩავატანთო. ამბავი რო გასკდება, ვინც მაიპარა ისიც გაიგეფს და ჩვენ კიდე ჩაუსაფრდებით და ჩავაყუდეფეთ... - გაიარა ოთახში კოლამ.

- დაიცა ბიჯო, ეგემაგაი ვინ დაიჯერეფს. მაგეთი აჯამი იქნება ი ქურდი? - დაეჭვდა ნათიას ბიჭი.

- ჩვენა ვცადოთ და თუ დაიჯერა, დაიჯერა... თუ არადა რასა ვკარგამთ? - მხარზე ხელი დაარტყა კოლამ.

- ვცადოთ ჰა, მაგიდედაცვატირე.

- ისე ბალობაში როგო დაგცინოდი ხოლმე გახსოვს? - ხასიათზე მოვიდა კოლა.

- რაზე? - ვითომ ვერ მიხვდა ნათიას ბიჭი.

- რა რაზე ბჯო, რო გეუბნებოდი ხოლმე მამაჩემი დედაშენ უშვრება მეთქი.

- გადი მოიდა ბიჯო ე. - გაბრაზდა ვაჟი.
 - კარქი რა იყო, გამახსენდა პროსტო.
 - ჰოდა ნუ გახსენდება.
 - იიი...
 - კურკლი კამპოტი. ნუ გახსენდება მეთქი!
 - ისე ლამაზი ქალი კი იყო საწყალი ნათო დეიდა.

- რა გინდა ბიჯო? ნერაზე ხარ ატანილი?
 - ეხლა რალა გითხარ ისეთი ბჯო? ლამაზი იყო მეთქი.

- დედაშენზე რო ვთქვა ეგა, გესიამოვნებაა?
 - თქვიი რა...
 - ლამაზი ქალია ლამარა დეიდა.

- მადლობა ჯიგარო, გაიხარე.
 - რიას ამობს ო... - დაიბნა ნათიას ბიჭი.

- ისე მამაჩემ რამაზასაც მაგრე რო ეფიქრა, სუ დედაშენთან ჰო არ იქნებოდა. ჰი ჰი ჰი ჰი... - ჩაიხითხითა კოლამ.

- აეხლა შენ მოგიტყნამ... - ადგილიდან წამოფრინდა ნათიას ბიჭი.

- დაჯე ეგემანდ თორე პაჟიზზე გაგიშვეფ იცოდე. - დასერიოზულდა კოლა.

- მა რეებ მეუბნები ი... - აქვითინდა ნათოს ვაჟი.

- კარქი ნუ იწირპლები. ნაილე ეგ პარკი და იგრე ქენ, მე როგორც გითხარ.

* * *

ულამაზო ლამარა ყველგან ტიროდა. ბალიშშიც და სამზარეულოშიც. კოლექტივშიც და ბაზარშიც. სულელ რამაზას ეგონა, რომ ყოველთვის ატყუებდა ლამარას, მაგრამ ლამარამ ყოველთვის იცოდა სიმართლე. რამაზა ყოველთვის ელოდა, რომ ერთხელაც ცოლი ლალატის გამო კეტს გადაარტყამ-

და, ან უბრალოდ დასწყევლიდა მანაც, მაგრამ ლამარა ყოველთვის ჩუმად იყო და გულში თათხავდა მასზე ლამაზ ნათიასაც და მის გაბოზებულ ქმარ რამაზასაც. არადა რამაზა ყოველთვის მზად იყო იმისთვის, რომ შეტევაზე გადმოსული ცოლი ეცემა. რამაზამ ყველაზე უკეთ იცოდა რა საზიზღრობა იყო, როცა ის ქალი აღვიძებდა, რომელიც არ უყვარდა. გაღვიძებამდე, ყოველთვის წარმოიდგენდა ალტერნატიული გაღვიძების სცენას, სადაც ლაბამბოლა“ პომადიანი ტუჩებით უნამავდა სახეს და შემდეგ მთელს დღეს საწოლში ატარებდნენ. იკიდებდნენ ღვინის ქარხანასაც და ნათესავებსაც. იკიდებდნენ შვილებსაც და საერთოდ ყველაფერს ისეთს, რასაც მათი საწოლიდან წამოდგომა სჭირდებოდა. თანდათანობით მშვენიერ ნათიაზე შეყვარებულ რამაზას, სულ უფრო და უფრო ზიზღდებოდა შეუხედავი ცოლი, მაგრამ მასთან გამოთხოვებას ვერ ბედავდა. ბრაზიანი მამამთილისაც ეშინოდა და იმასაც ხვდებოდა, რომ სახელგატყხილ ნათიას სახლში ვერ მიიყვანდა. ის სულ ფეხებზე ეკიდა რამაზას, ნათია ადრე სხვებთანაც რომ იწვა. იმაზე დარდობდა, ბიჭები დამცინებენო და ეგეც რო არ იყოს, რა გარანტია მაქ მერე იმათთანაც რო არ დაინყოს კურტუმოს ქნევავო. ძმაკაცმა რო ცოლი გამითახსიროს, მერე ორივე უნდა მოვკლაო - ფიქრობდა რამაზა.

რამაზას ძალიან უნდოდა ლამარას ცემა. მაგრამ თითქოს ამას ხვდებო, დამცირებული ცოლი, ყოველთვის მდუმარე და მორჩილი იყო. ცოლის ცემაზე მეოცნებე რამაზას, ეს მლიქვნელური მორჩილება და ჯიუტი სიჩუმე უფრო აბრაზებდა და ყოველ ღამით ესიზმრებოდა, როგორ ახრჩობდა უნიათო ცოლს. სიამოვნებისგან იმშუშნებოდა ახალგაღვიძებული რამაზა, მაგრამ მერე დაობლებულ კოლას წარმოიდგენდა ხოლმე და ხასიათი უფუჭდებოდა. საწოლიდან დგებოდა და ისევ შუბლმეკრული ჭამდა საძულველი ცოლის მიერ შემწვარ ყიცილიყოს. ქარხანაში მუშაობისას, გულს უმწარებდა ის ფაქტი, რომ სანატრელი მოგონა ახლოს არ ეგულებოდა და შეხვედრის გოლოდინით და ჰორმონების ბოზოქრობით ანთებული, ზერელედ ეპყრობოდა საქვეყნო დოვლათის მომპოვებლობას. აბა ნათიას მუშაობა რად უნდოდა?! ნათია სახლში იჯდა და გრძელ თმას ივარცხნიდა მანამ, სანამ ვინმე მოსაფერებლად არ მივიდოდა. რამაზას ეგონა, რომ ახლა ნათია მხოლოდ მას აფერებინებდა. მაგრამ ნათიასთვის აზრი არ ჰქონდა ვინ მოეფერებოდა. ნათიას ზოგადად უყვარდა ალერსი, რამაზასიც და ნიკოლოზისაც. არადა იმ დილით, ჯიბეგახვრეტილმა რამაზამ, დედის ნაჩუქარი კალიცო მოჰპარა საწყალ ლამარას, რომ სასიამოვნო აქტამდე, ნათიასთვის ეჩუქებინა. და მირბოდა ყურძნის წვენში ამოსვრილი რამაზა სოფლის ხრიოკ გზებზე, ღვთაებრივი კოცნების მოლოდინით გამხეცებული... და ტუმბავდა ნათიას უფრო სწრაფად მორბენალი ნიკოლოზ ოხანაშვილი. კარის შეღებაც არ დასჭირდა რამაზას. გარედანაც კარგად ესმოდა ნათიას ვნებიანი ბგერები, რომლებიც აქამდე ყველა შოკოლადზე ტკბილი ეგონა. ახლა კი, მთელს ტანში ღვინით უვლიდა

და თვლებიდან სისხლიან ცრემლებს აღვრევინებდა. ეგეთი მწარე, აქამდე წინაააც არ ეგემნა რამაზას, რომელსაც ერთადერთ სიყვარულზე უცერემონიოდ დაუფჯეს. იმასაც მიხვდა, თურმე ცოლს როგორ სტკენდა გულს, მაგრამ კიარ უთანაგრძნო, უფრო შეზიზღდა რამაზას ლამარა. გამხეცებული შევარდა სახლში მეღვინე. ოცდახუთი წლისას, მაგრამ მანაც თავსაფრიან ლამარას უკვე გაეგო ბეჭდის დაკარგვის ამბავი და ცხოვრებაში პირველად გადაწყვიტა ქმრისთვის გატრაკება. აბა რას იფიქრებდა სულელი ქალი, რომ ეს ყველაზე უფრო ცუდი მომენტი იყო კლანჭების გამოსაჩენად. დაიკვილა ლამარამ და მყისვე გაულუნა ყბა მეღვინის დაუნდობელმა მუშტმა. მერე ქალს აღარაფერზე უფიქრია და ხმაც აღარ ამოუღია. მხოლოდ მსუბუქადლა გრძნობდა ზურგზე და ტრაკზე ქამრის გადარტყმის სიმწარეს.

* * *

ერძალი ჰო აკარაკი იყო მარა, შვილსაც კარგა ესხა მაგათი კაკლიხსავით. ბჯო, ქალ თუ დაუნერნია რო მთელი ოქროულობა ზედ დამყარეთო, მკვდარ რალაი ატყუეფ?! ადექ და დააყარე სუმთელი. თუ იტყუები და მანაც არ აყრი, ნახევარ რალაზე აფუჭებ აილე და არ დააყარო. არც იმაი მაიპარვდნენ და ეგ იქნებოდა. ი საფლავი რო ამოთხარეი და რო მაიპარეი იმოტონა ოქროული, მეორე დღეი გამოვარდა ე ცეტი რძალი და გამააცხადა სახალხოთ - ჩემ დედამთილ სხვა ოქროულიცა ქონდა და ავილეფ და იმაი ჩავაყოლეფო. მაგაი ოქრო იგრე უყვარდა, იქ უმაგისოთ ვერ იქნებო.

მე შენ გეტყვი, მიქელ გაბრიელ მოქრთამამდა იმ ოქროთი თუ რა... გო, რო გამოიდიხარ და აცხადეფ კიდე ჩავყარი ოქროი საფლავშიო, ერთხელ რო მაიპარეი, მეორე ველარ მაიპარავენ?! ტუტუცობაი ხო აქ სადღაც ბოლო? მარა ტუტუცი და დებილი რო ხარ, ეგემანდ გეტყვენა კეთილები ეგე. გამოიდიენ ე ცოლ-ქმარი, ამაიჩარეი ილლაიში ე დარჩენილი ოქროული და ნაილეი სასაფლაოზე. ხალხი მაგი საყურებლათ იყო გამოშლილი, გეგონება არტისტები არიანო. ზოგი წყევლიდა - ეწუნეკები მკვდარ ქალ ოქროსა პარამდნენო და ეხლა შეეშინდათო ღამე არ მეგველანდოიო და მაგიტო მიაქთო. ზოგი პროსტო იცინოდა და იძახდა აბა ამათა ყოლიათო. ვზროსლი კაცები ამბობდნენ - მაგათ უკვე ჭამეი თავი ყველაყისა და ეხლა კაი დროსია პატიოსნობი თამამიო.

მოკლეთ, ერთ დღეში იგრე გაუტყდა ოჯახ სახელი, ნათიამ ორმოცდაათი წელი ბოზაობით რო ვერ გაუტყხა. ბაბოჩემი მეუბნებოდა შენ არაფერი არა თქვა ბალებში მემრე ამბავ მიუტანენ და სირცხვილიაო. მე იგრეთაც უთქმელი ბალები ვიყავ, ვითვინ რა უნ მეთქვა. ნავიდიენ და ნავიდიენ, მაგათი გულიც მოკვდეი მეთქი ვფიქრობდი. შარაზე რო ჩავიდიენ ყველაი დაავინყდა მაგათი ოქროულიც და მამაძალლობაც. რო არ ემეეთხარნათ, მკვდარი ნათიაც დაავინყდებოდათ ერთ კვირაში, მარა არ დააცადეი ხალხ დავინყება. ხან ქურდები ჩიჩქნიდნენ და ხან კიდეა რძალი და შვილი. არც იმ ქალ დააცადეი მოსვენება იმ კეთილძალლებმა.

ახალგაზრდობაში საყვარლები თხრიდნენ, ეხლა კიდევ ესენი. მკვდარ მაინც შარგონ მარტო წოლაო, წონიაშვილი ზაირა და ბაბოჩემი ამბობდნენ. ეგენიც კაი ჩათლახები იყვნენ, მარა სხვებზე ჩათლახები არა. ეგენი თავითვინ, ჩუმათა ჩათლახობდნენ უწყინრათ. ბაბოჩემი თან ლობიოსა ჩენჩამდა ხოლმე.

ამასობაში იმათაც ამაიარეი. ხალხი კიდევ გამაიშალა. ეკითხებოდნენ - რა ქენით, ოქრო დაფალითო? - ესენი კიდევ სამამულო ომი გმირებივით, გაიშალნენ ნელში და დაფალით მა რა ვქენითო.

შეილება თითონვე მაიპარეი ი ოქროო - ბაბოჩემი ამბობდა. ეგენი ისეთი ნუნკები არიან, მაგაი ტყუილა არ დატოვებდნენ საფლავშიო. ეგეთ რაღაცეებსა ლაპარაკობდა და მემრე მე მეუბნებოდა, ბალებში არა ილაპარაკოო.

ისე, ეგ კი რა სათქმელია მარა, ქელები გასაცემი ჩვენთან გამაატანა ნათიაი რძალმა თავიშვილ. ან ჩვენთან უნ გემეტანებინა, ან ზაირაითან და რავი ეტყობა ჩემზე იფიქრა ბალები მაინც შაქამსო. კორკოტი არ მემენონა და ფლავი კარქი იყო. ლობიო იქვე ვჭამე საპოვროში.

* * *

ლამარას გაროზგვის შემდეგ, რამაზა ბოზებში წავიდა. დილიდან უნდოდა ქალი, მაგრამ აღარც ნათიასკენ მიუწევდა გული და ცოლთანაც არ მიესვლებოდა. ბორდელი და ეგეთი რამეები არ იყო რაიონში, მაგრამ ყველამ სამყაროში, ყოველთვის იცის, ვინ, როგორ და რამდენად იძლევა საჭირო სიამოვნებას. ყოველთვის და ყველგან არის ისეთი ვილაც, ვინც რაღაცის სანაცვლოდ იძლევა. რამაზამაც იცოდა ერთი სიძვის დიაცი ბაკურციხეში, რომელიც ნათიაზე კიარა, ლამარაზე უშნოც იყო, მაგრამ იმ ღამეს ესთეტიკას არ დაეძებდა გაცეცხლებული მელვინე.

საქმე რო მოითავა, ცოლის ბეჭედი ბაკურციხელ ბოზს აჩუქა, აქაოდა ჯიბეზე ფული არამაქო. მეძავმაც ვითომც არაფერიო, გამოართვა და შეიტყაპუნა საგვარეულო რელიქვია. არადა მაგ ბეჭედის ფასად, რამაზას ათი არაესთეტიური სექსუალური აქტის ყიდვა შეეძლო არმარტო ბაკურციხელ, არამედ სხვა ძიშოვი ჩოხებთანაც. დიდხანს ეხვეწა ბაკურციხელი ამაღამ ჩემთან დაიძინეო, მაგრამ რამაზა მაინც წამოვიდა.

დაყილობდა ცარიელ ტრასაზე ფეხით. გული ჰქონდა გატეხილი და ცოტა ნამუსიც ასტიკვდა. კი ეზიზღებოდა ცოლი, მაგრამ თან რაღაცნაირად შეეცოდა... თავს ეკითხებოდა - რას ვერჩოდი, რათა ვცემეო?! - უცებ იმასაც მიხვდა, ზიზღი სიბრალულში რო გადაეზარდა და ღამის ხელმეორედ მორთო სისხლიანი ბლავილი. ცოტაც და თავსაც მოიკლავდა, მაგრამ მაგის ტრაკიც ვერ ჰქონდა რამაზას. - ახლა მივალ, ბეჭედს დაუბრუნებ, ბევრს ვაკოცებ, ბევრ ბოდიშს მოვუხდის და აღარასდროს ვუღალატებ! - ფიქრობდა ატირებული მელვინე. მერე გაახსენდა ბეჭედი ბაკურციხელ ბოზს რომ აჩუქა და გამორთმევაზე ფიქრიც კი შერცხვა. თან უკვე საკმაოდ შორს იყო ბაკურციხიდან და უკან მიბრუნებაც ეზარებოდა. განადგურებულ რამაზას უკ-

ვე ძილიც ერეოდა. ბანცალ-ბანცალით მივიდა ღვინის ქარხანამდე და იქ დაეგდო დასაძინებლად. მაინც მანდ ვმუშაობ და დილით ადრე ადგომაც არ დამჭირდებაო.

* * *

ძალიან კი უნდოდა მაგ ამბი დამალვა მილიციანერ კოლაი, მაგრამ სოფელი იგეთი რაღაცაა, რო ეგრევე სუფრაზე კუილივით გავარდება ხოლმე ამბავი. მეორე დღეი სუყველა მაგაზე ჭოროდა ბირჟაზე... რამ გააგიჟა ამოდენა ქალიო. მაგითანა დარბაისელ სხვაი ვერა ნახამ სოფელშიო. მანდ სხვა ამბავი იქნებაო. მემრე ბებრები იძახდნენ - სხვა ამბავი კი არ იქნება, სხვა ამბავი არიო. თქვენ ახალგაზრდები ხართ, არ იცითო და ჩვენ კიდევ ვიცითო და არც ვამტყუნებთ იმ ქალსაო. მაგაი ეკუთვნოდა ეგეთი აბაროტიო. მა რა ეგონათ ახალგაზრდობაი რო უმწარებდნენო. ჩვენ სუ ვიცოდით, როცა იქნებოდა ეგრე რო შამოტრიალდებოდა ეგ ამბავიო. იი, იგრე დიდი ხანი კი მოუნდა მაგ ამბავსაო, მარაო ღმერთი იმისია, როცა იქნება შამაბარუნოი ყველაფერიო. დაილოციო მაგი სამართალიო. ეგე, აკი სუ ჩუმათ იქნებაო. ვერ გაბედაო?! გაბედა და ყველაც გაბედამს ვინც მართალიაო. მტყუან კიდევ სუ ყოფა ეტირებო, იქაცა და აქაცაო.

მოკლეთ, ამ ცეტებმა, რძალმა და ნათიაი ბიჭმა მეორეთ რო წაიღეი ოქროული და დამარხეი, იმ ღამეი თურმე მილიცია უნ ჩასაფრებულყო საფლავზე. ეს ოქროულობა კიდევ ხაფანგი ყოფილა იმითვინ, რო ი ნუნკი ქურდი კიდევ მისულიყო იქა და ეგრე აგიხდეთ სუყველაფერი, მოიდა და გასკვანჩეი კიდევ. ბევრი რო აღარ გელაპარაკოკე, რო დაბნელებულა ასულან ე კოლა და მაგი ნაპარნიკი, რო ქურდი თუ კიდევ მოიდოდა დეექირნათ. ჩანოლილან გვერძე საფლავი ბარდებში და ელოდებოდნენ ი აძალღებულ ქურდ.

ბჯოო, ერთხელ რო გაგიმართლებს, მეორეთ რალათ უნ მიხვიდე იმ ადგილზე საქურდავით მე არ ვიცი, მარა გაიხედეი, გამაიხედეი ამ მილიციელებმა და ვილაცა მართლა მოჩაჩუნდა თურმე ნათიაი საფლავზე. ჯერ დააცადეი. აბა რას იზამსო. თურმე რაღაცა მეშოკი დაუგდია. მემრე ამოულია ფართუკიდან პატრა ლაფატკა და დაუნყია თხრაა. ჰოოდა ეგეო, ამ მილიციონერებ გაუხარდათ თურმე, ხელში გყავო. საქმეი გავხსნათ, იქნება ფულიც მოგვცეი ვინმემო. თან ერთიაო და მევერევითო. გამოვარდნილან ბარდებიდან და უტაცნიათ ხელი ამ ქურდითვინ. უნ ნააქციონ, ხელები გადაუგრიხონ და უცებ წივილი დაუნყია იმ კეთილძალ - მილიციონერ კოლაი დედა ვარ არ დამიჭიროთო. კოლა გაგიჟებულა, ფანარი აუნთია და მიუნათებია ი ქურდითვინ. შაუხედნია სახეზე და მართლა დედამისი ლამარა არ შარჩა ბიჯო ხელში?! გაგიჟებულა კაცი. ნაპარნიკი ეკითხება თურმე - რა ვქნათ კოლა, გაუშვათო? - კოლა კიდევ ძან სტროგი მილიციანერი იყო და ჩაუვლია დედამისითვინ ხელი. გაუშვა არა შამპანურ დავალიენეფ კიდევო. ჩაუგდია სანყალი ქალი მაშინაში და ნაუყვანია გამყოფილებაში. ი მეშოკი რო დააგდო ი ქალმა, გაუქექნიათ და ის წინადღეი წაღებული ოქრო ყოფილა

შიგა. გაგიჟებულა კოლა, თუ მაიპარა უკან რაღათ მაიტანაო. თან ერთი კი გაიფიქრა, ნეტა არ მეეტანა მერე მე შემრჩებოდა და ნელ-ნელა გავციდიდი ჩუმათო.

* * *

ბოლოს და ბოლოს, ნათია ლამლამობით არაფერზე არ ფიქრობდა, გარდა გარდაცვლილი ქმრისა. ძილისპირულზე არასდროს გახსენებია ვასილ ხოტივარის მიერ პიემონტის კლდეებში გადარჩენილი იტალიელი ლამაზმანები. არც რამაზას მიერ მოყოლილ ვაზის თავისებურებებზე ფიქრით იკლავდა თავს. ნიკოლოზ ოხანაშვილს საერთოდ არ ჰქონდა რაიმე ისეთი, რაზე ფიქრიც შეეძლო მშვენიერ ნათიას. და აი, დამლელი დღის მიწურულს, როცა აღარც ეღვიდა და ჯერ მთლად ძილშიც არ იყო ბოლომდე გადავარდნილი, მშვენიერი ნათია იხსენებდა, თუ როგორ წაიყვანა ქმარმა კინოში. პირველად და უკანასკნელად, რადგან ერთ თვის შემდეგ, მეუღლეს კიდევ გადაუარა ავადასხსენებელმა ტრაქტორმა, კოლექტივის გადაყვითლებულ სტეპზე. მაშინ ნათია მართლაც უმანკო იყო და მისი თვალების ცეცებაც, ნამდვილი სირცხვილის ილუსტრაცია გახლდათ და არა გამოგონილისა. ჯერ კიდევ შორს იყო ალერსზე დახამებული ლამაზი მრუშის ვულგარული ისტორიები. მიდიოდა პატარა და დაბნეული გოგონა ქალაქ გურჯაანის ძალიან განიერ ქუჩებზე, სალამოს თერთმეტ საათზე და ძლიერად ეკვროდა ქმრის ღონიერ მავას. ქმარს, ვალიკო მახარაშვილს დღისით დაუ-

ფიქრებლად უწოდებდი გაუთლელ სოფელ ხეპრეს. თეთრ მაისურში გამოწყობილ, გაოფლილ კოლექტივის მეველეს მართლაც არაფერი ჰქონდა ინტელიგენტისა. მაგრამ სალამოობით, სახლში დაბრუნებული ვალიკო, არც თუ იშვიათად კითხულობდა შექსპირს და დიუმას. ეს ორი ავტორი უყვარდა ყველაზე მეტად ვალიკოს, რადგან ბავშვობიდან მოყოლებული ყველაზე ხშირად, სწორედ ისინი ხვდებოდა ყურში. ხელოვნებისადმი ინტერესმა ვალიკო ესთეტიად აქცია და სწორედ ამიტომ შეირთო ცოლად სოფელში ყველაზე ლამაზი გოგონა. მას შემდეგ, რაც მახარაშვილმა ისწავლა რას ნიშნავდა სილამაზე, ის ვერ იტანდა ტლანქ სოფლის გოგოებს, უსწორმასწორო ნაკვთებითა და დეფორმირებული საჯდომით.

და მიიჩქაროდა ახალგაზრდა წყვილი კინოში. იდგა 1955 წელი და კინოთეატრში უშვებდნენ კრანასას“. ბევრი იტირა ნათიამ ვალიკოს მხარზე, მას შემდეგ, რაც იტალიელმა ჯარისკაცებმა კედელთან მდგარი არტურ ბერტონი რამოდენიმე გასროლის შემდეგ, როგორც იქნა მიასიკვილიეს. ქმარი იცინოდა და ცოლის სიახლოვით აღელვებული ნაზად ეფერებოდა ცრემლებით დანამულ ქუთუთოებს. კაი ნათი, მართლა კიარ მოკვდება, არტისტია. - ამშვიდება ცოლს ვალიკო. ნათიამ მშვენივრად იცოდა, რომ ეკრანზე მართლა არავინ კვდებოდა, მაგრამ მაინც გაურკვეველი ბრაზი და ნალველი ახრჩობდა. ვალიკო იხუტებდა ახალგაზრდა ცოლს და ძალიან უყვარდა ასეთი უსუსური და გულჩვილი. იმ ღამეს, სახლისკენ ფეხით წავიდნენ. ქალაქი

გურჯაანიდან, სოფელი ჭანდარი საკმაო მანძილზეა, მაგრამ ფილმი ძალიან გვიან დასრულდა და შემთხვევითი ტრანსპორტის ლოდინს, ახალგაზრდებმა ფეხით სიარული არჩიეს. უეცრად ვალიკო გაჩერდა. ჩამოჯდა ქვაზე და ცისკენ დაიხყო ცქერა. დაბნეული ნათია გვერდით მიუჯდა, მაგრამ მაინც ვერ ხვდებოდა, რას აკეთებდა მისი მეუღლე.

- შეხედე რა ლამაზია. როცა ძალიან დიდი და კაშკაშაა, მაშინ ყველაზე ლამაზია. თუ გარშემო ღრუბლები დაუტრიალდა, მერე საერთოდ არაფერია მაგისი დარი... - ამბობდა ვალიკო.

- რაზე იძახი? - ვერ ხვდებოდა ნათია.

- ეჰ, შენ აქამდე ვინ დაგელაპარაკებოდა ამაზე. ვინ გეტყოდა რა არის ლამაზი და საერთოდ რა არის სილამაზე. ის მაინც თუ იცი, შენ რომ ხარ ძალიან ლამაზი? - იცინოდა ვალიკო.

ნათიამ მხრები აიჩჩია. ილიმოდა მორცხვად. თავი დახრილი ჰქონდა და თითქოს მოუსაჯესო, ძალდატანებით უყურებდა ასფალტს.

- არა, მანდ არა ნათი... ზევით აიხედე. ზევით არი ლამაზი. მთვარეა ლამაზი. - ანიშნებდა ვალიკო.

- მთვარე? - ნათიამ იცოდა რაც იყო მთვარე. მაგრამ აქამდე არავის უთქვამს მისთვის, რომ მთვარე ლამაზია. არასდროს უფიქრია ამაზე. სამაგიეროდ, ნათიმ იცოდა, რომ ლამაზია ვარდი, მაგრამ რატომ, მაგაზეც არ ფიქრობდა...

ვალიკომ გადაწყვიტა ნათიასთვის სილამაზის ამოცნობა და დაფასება ესწავლებინა. ასე ნათია საკუთარი თავის დაფასებასაც ისწავლიდა. მაგრამ ვალიკო ერთი თვის მერე, ბრუციანმა ტრაქტორისტმა მოკლა.

* * *

არავის უშვებდა დედასთან პოლიციელი კოლა. მე დაკვიტხავო დაიჩემა. იმისაც ემინოდა სხვასთან არ წამოსცდეს რამე ისეთი, მერე რო დიდი სროკი მიარჭონო. კოლა რომ დედას ციხეში არ გაუშვებდა, ეგ თავიდანვე ნათელი იყო. კოლა კითხავდა საკუთარ დედას. რამოდენიმე საათი ისხდნენ დედაშვილი ხმისამოუღებლად კოლას კაბინეტის მაგიდასთან. დედა ხანდახან წყალს მოსვამდა ხოლმე. ზოგჯერ ატირდებოდა. მერე ილიმოდა. ისე იქცეოდა, როგორც ჩამონერილი მსახიობი დიდების დასაწყისის და დასასრულის ერთდროული გახსენებისას. კოლა გაგიჟებდა იყო მისული. ჯერ იფიქრა დედაჩემი გაგიჟდაო და თავში ხელები წაიშინა. მერე გაახსენდა დედამისმა საფლავი რო ამოთხარა და მთელი რაიონი რო მაგაზე ლაპარაკობდა. ამის გაფიქრებაზე სირცხვილისგან ტრანსიფერი დაედო კოლას. ყველას მოვკლავ და ვილა იჭორავებსო, ფიქრობდა. მერე მიხვდა, ტყვიები რომ არ ეყოფოდა და გადაწყვიტა სხვა რამეზე ეფიქრა. არაფერი არ ახსენდებოდა. ისევ დედამისზე ეფიქრებოდა. რატო არ ვიცი სხვა რამეებო, ბრაზობდა პოლიციელი. წამეკითხა წიგნებო, ახლა ხო შევძლებდი რო სხვა რამეზე მეფიქრაო. ცოტახანს ფეხბურთზე ფიქრობდა. წელს არსენალი არ ვარგაო. არა, ასწავნოი სასტავი კაი ყავთ, მარა სკამი და ტრენერი არ უვარგათო. რა გაატრაკეს ამ ვენგე-

რითო. მერე ისევ დედამისი გაახსენდა. გაახსენდა იმდენი ოქრო რომ მოიპარა და მერე უკან დააბრუნა. მაინც შემარცხვინა სახალხოვ და უკან რაღას აბრუნებდაო, ახლა ამაზე ბრაზობდა კოლა. დედა ისევ სლუკუნებდა. წყალი მოსვა და ისევ გაილიმა გიჟივით.

- კარგი ლამაზავ, რაი მიშლი ნერვებ! ან რა გატირებს, ან რა გაცინებს, ქალო ჰა? - ბოლოს და ბოლოს წამოიყვირა კოლამ.

- უიმეე, რა გაყვირებს ბიჯო, რა გული გამიხეთქე. - შეიცხადა ლამარამ.

- დედი, რა გინდოდა იქა? - მოლბა კოლა.

- საქმე მქონდა. - ჩაილაპარაკა ლამარამ.

- მაინც რასა საქმიანობდი? - არ ეშვებოდა ვაჟი.

- ვერა ნახე? ბოზი ნათია ამოვთხარე და ოქროები წამოვიღე. - არხეინად ყვებოდა მოხუცი.

- კარგი, ვთქვათ ოქროები გინდოდა და წამაიღე... უკან რაღათ მიიტანე მეორე დღეი?

- ჩემი არაფერი იყო იქა. სხვისი ოქროები რა შავ ქვად მინდოდა. - ხმა აუკანკალდა ლამარას.

- დაიცა ქალო. რო იპარამდი არ იცოდი რო შენი არაფერი იყო იქა? - დაიბნა კოლა.

- მე არაფერ არ ვიპარამდი! - წამოიყვირა გამწარებულმა ქალმა.

- მა რასა შვრებოდი? - ხმას აუნია პოლიციელმაც.

- უნ მენახნა. თუ ჩემი რამე იქნებოდა, ავიღებდი. დანარჩენს დავაბრუნებდი. ჰოდა არაფერი არ იყო იქ ჩემი. - ცრემლი ჩამოუვარდა ლამარას და თან ილიმოდა.

- რა უნდა ყოფილიყო შენი დედი? - ახალი ფლანგიდან შეუტია კოლამ.

- რა გინდა შვილო, რაზე თავ არ დამანებებ ჰა? - ნერვიულობდა მოხუცი.

- მითხარ თორე დაგიჭერ!

- იგრედაც დამიჭერ.

- იგრე არ დაგიჭერ. ვიტყვი რო დაკარგული ოქრო იპოვე და უხმაუროდ აბრუნებდი ადგილზე.

- რაი ვეძებდი და ბეჭედი! - ალიარა ატირებულმა მოხუცმა.

- რა ბეჭედი კაცო?
- ბალლი რო ვიყავ, დედაჩემმა მაჩუქა ოქროს ბეჭედი. ძაან მიყვარდა ეგ ბეჭედი. დედაჩემ მაგონებდა ხოლმე. ერთხელაც გულმკვდარმა მამაშენმა აილო და წაილო. მთელი ცხოვრება მეგონა, რო ჩემი საყვარელი ბეჭედი ბოზ ნათიას აჩუქა მამაშენმა. გუშინ სუ დავათვალიერე მაგის ოქროული. არ იყო ჩემი ბეჭედი იქა. - ახლა უკვე გიჟივით ილიმოდა ლამარა.

* * *

რა არის სიცოცხლე, საყვარლის გარეშე?!
უბრალო ხეა, რომელსაც აღარ აქვს ფოთლები.
ანდაც ქარის გარეშე, ცივი ქარის...
რომელიც ყველას ქალღმერთით აფრიალებს.
და ეს ცხოვრება რაღაა?!
თუ უნდა მენატრობოდე... - მღეროდა ვასილ ხოტივარი და დასცინოდნენ ყოფილი მოსწავლეები, სულ რაღაც ათი წლისანი.

ბესო პაპასქუა

მესაფლავე

რატომ დაბრუნდიო?! მეკითხება მუსიკოსი. თითქოს არ იცოდეს, თუ რა არის ჩემი საქმე. ჩემი საქმე თხრაა! 43! 43 საფლავი სხვადასხვა დროსა და ადგილას. ამას მოითხოვს კალენდარი. აი, რატომ დაბრუნდი: კალენდრის ბრძანებით! მეტი სიზუსტისთვის-მეთქი!

ხელისგულები მეოფლება. ბარის ტარს ძლიერად ვუჭერ თითებს და მუსიკოსს ვთხოვ იმ ამბის მოყოლას შეუდგეს, რომელსაც დამპირდა. ამბავი მკვდრებზეა. და სად იქნება ის იმაზე კარგი მოსასმენი, ვიდრე სასაფლაოზე? ჰო და, აქ ვართ.

წლების წინათ ერთ უცნაურ კაცს გადავეყარეო, მეუბნება მუსიკოსი.

1.

წლების წინათ ერთ უცნაურ კაცს გადავეყარე, ეს ქორწილში მოხდა. ქორწილში ხომ ყოფილხარ? ძველს არ ვგულისხმობ: სეფებით, გადაკეტილი ქუჩით და მუზიკანტებით. უფრო თანამედროვეს. დაქირავებულ დარბაზში რამდენიმე ათეული მაგიდა დგას, მის ცენტრალურ ნაწილში ნე-

ფე-პატარძლისთვის განკუთვნილი ადგილია, რომელსაც ბრჭყვიალა შუქი ეცემა. მის წინ - საცეკვაო სცენაა. ერთ-ერთ უკიდურეს კუთხეში მუსიკოსები სხედან და დინამიკებიდან ყურისწამლები ხმა ისმის. ეს იმიტომ, რომ არ გაგიმართლა და მაინცდამაინც მის წინ მდგომ მაგიდასთან აღმოჩნდი. შენ რა, მე არ გაგიმართლა და იმ ქორწილში, სადაც უცნაური კაცი გავიცანი, სწორედ მსგავს ადგილას მოვხვდი. ვერაფერს ვიზამდი. თავს ისედაც უხერხულად ვგრნობდი ამდენ ხალხში და გადავწყვიტე დავმთვრალიყავი, რომ კომპლექსები მომხსნოდა. საბოლოოდ ზედმეტი მომივიდა. სულ ასე მემართება ხოლმე.

ვერ ვიტან ქორწილებს.

- სიძის მხრიდან ხარ? - ვილაც თავზე დამადგა.

- ხო, სავალდებულო ჯარი ერთად მოვიხადეთ. თქვენ ვისი მხრიდან ბრძანდებით?

- ძნელი სათქმელია! - თქვა და თავი გააქნია - მარა რაღაც ამბავი უნდა მოგიყვე - სანამ თამადას მუსიკალური პაუზა ჰქონდა ალებული და უკ-

ვე არეული სუფრის დაშოშმინებას ცდილობდა, გადავწყვიტე გამერკვია, თუ რა უნდოდა ჩემგან ამ კაცს. ცეკვა მე არ ვიცოდი: მარტო ლაპარაკი, დალევა და მონევა შემეძლო და შემეძლო ასევე მოსმენაც, მთვრალსაც მათ შორის და რაც ყველაზე მთავარია, მთვრალის. მოკლედ, ყველანაირი პირობა ჰქონდა ამ უცნობს შექმნილი, მთავარი იყო, რომ თავად აღმოჩენილიყო საინტერესო მთხრობელი.

- კიბატონო - ისევე მოულოდნელად დავეთანხმე, როგორ უცნაურადაც გაცნობიდან ძალიან მალე რაღაცა ამბის მოყოლა შემომთავაზა - ოღონდ აქ არა, გარეთ. თან სიგარეტი მოვნიოთ.

და გარეთ გამოვედი. რა საჭიროა ზედმეტი სიტყვები-მეთქი, გავიფიქრე, რატო უნდა ჩავეძიო-მეთქი მის საქციელს? არ მესმის, ადამიანური ურთიერთობების ნორმებს რატო გვინებს სავსებით ვილაციები, როცა ჩვენ შეგვიძლია ისინი გაცილებით ორიგინალურად წარვმართოთ. რა საჭიროა აქ წესები? 400-კაციან ქორწილში ვილაცამ მაინცდამაინც მე ამომარჩია, წინააღმდეგობის მთელი წყება გამოიარა და მითხრა, რომ ამბავი უნდა მოეყოლა. მეც ავდექი და კიბატონო-მეთქი. იმიტომ, რომ ასეთ ხასიათზე ვარ. იმიტომ, რომ ხანდახან მეც მინდა განსხვავებულად ვიქცეოდე და კიდევ იმიტომ, რომ ბედისწერის მჯერა. ჰოდა: აბა, გისმენ-მეთქი, ვუთხარი.

პირველი მთხრობელი

არეული ამბავია, ასე რომ, მე ვერ დავალაგებ. თავიდანვე არეული იყო, რთული დრო იყო და იმიტომ. მაგრამ თუ ძაან აირევი, შეგიძლია შემანყვეტინო და რამე გამოსავალს ვიპოვო. მაშინ უხასიათობას პლანით შევლოდნენ, პლანი კიდევ დასავლეთში იცოდა მაგარი. ჩემს ახალგაზრდობაზე ვამბობ. მაგრამ ახლაც ეგერა მგონი - უხასიათობის უფრო ეფექტური ნამალი ჯერ არ გამოუგონიათ და, კაროჩე, ერთხელაც, ადგა ერთი კაი ტიპი და იმ მიზნით, რომ დედაქალაქური გალიაკი აღეკვეთა, ზუგდიდის რკინიგზის სადგურზე ააჭრა და მატარებლით თბილისში გაემგზავრა. იქ ბიძაშვილი ყავდა, მაშინ სკაიპი არ იყო, არც მობილური ტელეფონი და ასეთ პირობებში, კი იცი, ათასი კომიკური სიტუაცია შეიძლება წარმოიშვას. პლაცკარტის ვაგონში ვილაც სამხედროებთან მოხვდა და ჯოკრის თამაშში გალია ნახევარი გზა, მეორე ნახევარი ეძინა, ექვს საათზე პრავდნიკის ხმამ წამოაგდო, თბილისში ვართ, აბა გაიღვიძეთო, სისხამ დილით ვაგონიდან ჩამოვიდა და როცა ბიძაშვილს სახლში მიადგა, აღმოაჩინა, რომ ის ზუსტად წინა ღამით წასულიყო იმ მიმართულებით, საიდანაც თვითონ ჩამოვიდა. ხოა კომიკური? მითუმეტეს, როცა იცი, რომ 2 წელი არ ენახათ ამ ბიძაშვილებს ერთმანეთი და მაინცდამაინც ერთსა და იმავე ღამეს გადაწყვეტს ერთმანეთის მონახულება. მაგრამ ჯერ სად ხარ, წინაა უფ-

რო დიდი ბედისი ირონია, რადგან ჯერ არ მითქვამს, რომ ის, თბილისიდან ზუგდიდში ჩამოსული მეორე ბიძაშვილი მე ვიყავი. უბრალოდ, კიდევ ვერ გავთავისუფლდი კომპლექსისგან, რომელმაც ამ არეული ამბის წლების განმავლობაში საიდუმლოდ შენახვა გადამანყვეტინა და უნებურად დავინყე მოყოლა იქიდან, საიდანაც ის არ იწყება. ზუგდიდში ყველას მაგრად გაუხარდა ჩემი დანახვა და არც სადმე წასვლაზე მიფიქრია, ან ვინ მომცა მაგდენი დრო მოსაფიქრებლად, როგორც კი გაირკვა რა სიტუაციაში ამოვყავით თავი, მოყვა ამას სიცილი და ჩემი დაიმედება, რომ ამდამინდელ რეისს გამოყვებოდა უკანვე იმავე მატარებლით და კანონზომიერი იქნებოდა, თუ მე დილით მაგარ პანმელიაზე დავხვდებოდი. ბიძაჩემმა - ბეჟანამ იპოვა ეგ კანონზომიერება, თვალი ჩამიკრა, მაგარი ადესა მაქო. მაშინ სალამოთი შევუბეროთ-მეთქი, მარა ძაან გადადება გამოგვივა საქმის, ჯობია, სანამ დღის შუქიც არ გამოგვირთო შავანაძემ, საქმეს შევუდგეთო და შუადღის 2-დან დაწყებულ საქმეს ძალიან ფატალური შედეგით მოვრჩით, იმიტომ, რომ ფინიშის დრო უკვე ზუსტად აღარ მახსოვს. ქეიფის პროცესში ორი მეზობელი ბიჭი შემოგვიერთდა. როცა უკვე კარგად ვიყავი მთვრალი და ენა მეტმოდა, ამ ბიჭებმა მეზობელ ეზოში გადამიპატიყს და იქ პლანის ალაფურმეტი გამიშალეს. ერთადერთი ნაპასის ამორტყმა შევძელი, იმიტომ, რომ ბეჟანას ადესამ და ამ მოსანევის კომბინაციამ გონება დამიბინდა, თვალები დავხუჭე და როცა გავახილე... უფრო სწორად, ვიცოდი სადაც ვიყავი - სასაფლაოზე. ეს ზუსტად ვიცოდი, მაგრამ ისე, როგორც სიზმრების უმეტესობაში, არ ვიცოდი, თუ საიდან მოდიოდა ეს ცოდნა. ერთ-ერთი მასპინძლის ცივ საფლაოზე წამოკოტრიალებული როცა მოვედი აზრზე, ჩემი ნუთის წინანდელი მოქმედებაც მას მერე გამახსენდა: ღობეზე აძრომის, იქიდან გადმოხტომის და აქ ჩამოვარდნის მომენტები და მივხვდი, რომ გონებით საკუთარ ქმედებებს ჩამოვრჩებოდი. ინერციას ვიყავი აყოლილი და დასაწყისი არ მახსოვდა. ამას არ შევუშინებოვარ, ამიტომ, ნუ ელოდები ამ არეული ამბის დალაგებას. იყოს ისეთივე დაულაგებელი, როგორც მე ვიყავი იმ დაწყვეტილ ღამეს. მე უფრო იმან შემაშინა, რაზეც პირაღმა ვინეკი - მინამ. ჩვეულებრივი მინისგან განსხვავებით, ის ზურგს სხვანაირად მიციებდა. თითქოს უხსოვარმა ქარმა დაიწყო ამ მინის სიღრმეში ტრიალი და თანდათან ძალას იკრებდა, რომ ერთბაშად ამოეხეთქა და თან ათასობით მიცვალებულში ჩავეტანე. ჩამწყდარი საფლავი გინახავს? მე მინახავს, ბავშვობაში. მას მერე რამდენიმე ნათესავი გარდამეცვალა, მაგრამ სასაფლაომდე არცერს მივყოლილვარ. ჰოდა, ახლა, ამდენი წლის მერე შიშის დაბადებიდან, რატომღაც პირაღმა ვაგდივარ ვილაცის საფლაოზე, ღამის 3 საათია ალბათ და უკუნი დგას, საიდანაც თითქოს ეშმა-

კები გეგმავენ ჩემ სულში შემოცოცებას. ან იქნებ სანამ ვერ ვხედავ, მოასწრეს ჩემში შემოსვლა და ამიტომაც ვწევარ ასე გაუნძრევლად, მაგათ ბნელ სურვილებს დამორჩილებული. არა - გავინძერი. გავინძერი, მარა ვარჩიე ეს ნელა გამეკეთებინა, წამოვდექი და მტვერი ჩამოვიბერტყე ტანსაცმელიდან, სასაფლაოს დაბალ მესერს ფეხი ფრთხილად გადავაბიჯე და საფლავებს შორის მიმავალ ფართო ბილიკზე გამოვედი. არაფერი უჩვეულო არ ხდებოდა, მე ვიყავი ერთადერთი ცოცხალი კაცი ზამთრის სასაფლაოზე და სიცივისგან მობუზული და მძინარე მიცვალებულების ფშვინვა მესმოდა. ვიცი უცნაურად ჟღერს, მარა ეს აზრი მაშინ და იქ დამებადა ზუსტად იმ მდინარებით, როგორითაც ახლა გადმოვეცი და რაც მთავარია, ამას არ შეეუშინებოდა. გავიფიქრე, თუ რომელიმე მიცვალებული წამოვდგა, ნაჯახით გამომეკიდა და ვერ გავასწარი, შეეუტრიალდები და სანამ რამეს დამმართებს, ბოლოსდაბოლოს პირში მივახლი: სულმნათი არისტოფანე ბაძალუას შვილთაშვილი ვარ, სადღაც აქვეა დამარხული და უკან დაიხიე, თორემ პრობლემები შეგექმნება!". იქნებ გაჭრას-მეთქი ჭირისუფლის სტატუსმა და ფრთხილად გადავდგი ნაბიჯი წინ. ეს სასაფლაოს ერთი კიდე იყო და გადავწყვიტე მანამდე მევლო, ვიდრე შიგნით ღრმად არ შევიდოდი, რომ ჩემ შიშზე ტრიუმფი საბოლოოდ მეზეიმა. დარწმუნებული ვიყავი, რომ მთვლემარე სამყარო სიზმარში მხედავდა, მე კიდე შემეძლო სიზმრის კონტროლი, მისი ისე წარმართვა, როგორც მომესურვებოდა. ეს მდგომარეობა მომწონდა და ფრთხილად ვადგამდი ნაბიჯებს, რომ არ გამეღვიძებინა, მიცვალებულები კი ფშვინვის აკომპანიმენტით მაცილებდნენ, მარა უცებ ისეთი უცნაური და აქაურობისთვის შეუსაბამო ხმა გავიგონე, რომ დამაეჭვა, ჩემდაუნებურად ხომ არ წამოვკარი-მეთქი რამეს ფეხი? არ ვიცი, თუმცა ისეთი შეგრძნება გამიჩინდა, ვითომ წამის წინ სამყარო ძილში შეირხა და პირველად შემანახა აზრმა, რომ მას ურჩხულის ფორმა ჰქონდა. ან იქნებ ჯერ კიდევ ძილ-ბურანში მყოფი წუთი-წუთზე გაიღვიძებდა, ანდა, უფრო სწორად - ძილის იმ მომენტში იმყოფებოდა, როცა უკვე ხვდები სიზმარს და იცი, როცა ცალი თვალის გახელითაც კი შეგიძლია მოსპო შენი ხილვა და გააქრო შენივე გამოგონილი პერსონაჟი. მისი გაღვიძება ჩემს უეჭველ დასასრულს მოასწავებდა. უკან მობრუნება და გაქცევა გადავწყვიტე, იმ მიზნით, რომ სამყაროს დავმალვოდი და ეს, სხვათაშორის, ადვილი მისია სულაც არაა, მარა მიზეზი მქონდა. რა ხმა გავიგონე? როგორ გგონია, ისეთი ადგილების ჩამონათვალი რომ შეადგინო, სადაც ღამის 3 საათზე ტელეფონი არ უნდა რეკავდეს, სასაფლაო რომელ პოზიციას დაიკავებდა? პირველს! აუცილებლად ჩემპიონი გახდებოდა. თან ამას ახლანდელ დროზე ვამბობ, მარა საკმარისია შეგახსენო, თუ რომელ დროზე გელა-

პარაკები და დარწმუნდები, რომ 90-იანების ზუგდიდის სასაფლაო ერთ-ერთი კი არა, ერთადერთი უადგილო ადგილი იყო ტელეფონის ზარის დასაფიქსირებლად. მე კი აშკარად მესმოდა, როგორ რეკავდა და ახლაც ყურებიდან არ ამომდის ეს შემზარავი ხმა. შემოვტრიალდი და გავიქეცი. არ ვიცოდი რა ხდებოდა, წინ ინერციით მივრბოდი და იმაზე არც ვფიქრობდი, რომ შეიძლებოდა რამეს დავჯახებოდი, ამის რისკი არადა ძანაც დიდი იყო, მარა უცებ სულ სხვა რაღაცა მოხდა. არაფერს დავჯახებოვარ. არც არაფრისთვის გამომიკრავს ფეხი, უბრალოდ, ფეხქვეშ მინა გამომეცალა, გავფრინდი და სასტიკი ძალით დავენარცხე ძირს. მინდოდა უცებ წამოვმდგარიყავი, მარა არა. ვერა.. ჰოდა, როცა წამოვდექი, მაშინაც ძლივს გავიმართე წელში. ჩვეულებრივი ადგილი ეს არ იყო, ამას მგონი მანამდეც მივხვდი, სანამ ჰაერში მოვფრინავდი. ეს იმის აღმოჩენამ მაიძულა, რომ ტელეფონის ხმა, რომელსაც ასე უკანმოუხედავად გავურბოდი, უკვე აღარ ისმოდა. თითქოს უნდა გავეხარებინე ამ ამბავს, მარა რატომღაც წინათგრძნობამ მიკარნახა, რომ ნაადრევი ზეიმის დაწყება უჭკუობა იქნებოდა, სანამ არ გავარკვევდი რა მახეში ამოვყავი თავი. ფრთხილად გადავდგი ნაბიჯი წინ. საერთოდ არაფერი ჩანდა, ვგრძნობდი მარტო სიცივეს და სამყაროს მორიგ სიზმარს, რომელმაც რატომღაც არჩია ფაზა შეეცვალა. წინ მიწის კედელი გადამელობა, ხელი გადავუსვი და როცა ვცადე მისი სიმაღლე შემემოწმებინა, ჩემს გონებაში 220 ვოლტიანი ლამპოჩკა აინთო. ეს დილეგი იყო, საპყრობილე...სხვის სიზმარში საკუთარი თავი დაგკარგვია? არა? ეს იმიტომ, რომ ვილაცის საფლავში არ გამოფხიზლებულხარ ღამის 3 ან 4 საათზე. ვილაცის გათხრილ სამარეში. კიდევ იმიტომ, რომ არ გიცდია გაგეხსენებინა, თუ როგორ მოხვდი აქ, რას აკეთებდი უახლოესი 2 საათის მანძილზე და კიდევ იმიტომ, რომ 20 წლის მერეც კი ამ შემთხვევიდან ამ ამბის დალაგებულად მოყოლა არ გიჭირს. ვცდილობ, მაგრამ არა, ვერა. ამიტომ ვიცი, რომ 2 საათის დაგვიანებით უნდა გითხრა სად ვიყავი მანამდე, სანამ საფლავში მოვხვდებოდი და ისიც ვიცი, რომ შენ თავს ბოლომდე აიძულე მომისმინო, რადგან მთვრალი კაცის გესმის და ხათრს ვერ მიტეხავ. ორი საათის წინათ კი, მე ჯერ კიდევ ოთახში ვიყავი. ლოგინში ვინექი, თავთან ლამფა მედგა, ფითილს ძალიან ქონდა დაწეული და როცა ავუწნიე, სკამზე მიყრილი ტანსაცმელი დავინახე. ოთახი განათდა. აქ მანამდეც ბევრჯერ ვიყავი ნამყოფი, მარა ბიძაშვილის გარეშე არასდროს. იმ სანოლის გვერდით, რომელშიც ახლა ვინექი, კიდე ერთი იდგა და ის ახლა ცარიელი იყო. ვცადე წინა დღიდან რამე გამეხსენებინა. არაფერი გამომივიდა, ფრაგმენტებად მიტრიალებდა ტვინში რაღაც ბუნდოვანი კადრები, ძილიდან გამოყოლილი სიზმრის განწყობა, რომელშიც ვითომ ის ბიჭები რომელი-

ლაც ოჯახის დაყარალებაზე და ტყუპი ბავშვის მკვლელობაზე მიყვებოდნენ, შავ ცხენზე ამხედრებული ბიძაჩემი ბეჟანა კიდე მხარს უბამდა და ვილაცა მესაფლავეებს, მკვდრებს და იამკებს განსხვავებულში ახსენებდა. ლამფის შუქი თამამობდა და კედლებზე ჩრდილებს ისე დაარბენინებდა, რომ ერთ მომენტში მომეჩვენა, თითქოს კინომექანიკოსის ძველ კაბინეტში ვიმყოფებოდი, ჩემი ცხოვრების კადრებით სავსე საცავში. დარწმუნებული ვიყავი, რომ თუ ლოგინიდან წამოვგებოდი, იატაკზე დაყრილ და ერთმანეთში გადახლართულ ლენტებში ბორიალი მომინევდა, მერე კი უნდა ამომერჩია მათგან ორი ან სამი კინოფირი, რომ აღმედგინა რამდენიმე საათის წინ თავს გადამხდარი. საერთოდ, რომელი საათი იყო? კედლიდან ბაბუაჩემი, სულმნათი არისტოფანე და მისი მეუღლე, ბებიაჩემი - ნაზიბროლა ბაძალუა დამცქეროდნენ. ისეთი სურათები იყო, ღამეებთან რომ მეტ სიახლოვეს იჩენენ, ვიდრე დღეებთან, თითქოს ამ ოთახში არსებულ სხვა ნებისმიერ საგანთან თუ ნივთთან შედარებით ჩრდილებს უფრო მეტად იზიდავდნენ და მგონი, საერთოდაც, იკვებებოდნენ მათით. ჰოდა, მთავარ საკითხსაც უკვე მოვადექი - მკვდრების შიშს, წყევლასავით განცდას, რომლისგანაც აგერ უკვე 45 წელია ვერ გავთავისუფლდი. მარა ის დღე სხვანაირი იყო, სიზმრებიც, რომლებშიც მკვდრები ამეკვიატნენ, ისტორიები, რომლებიც ერთმანეთში გადაიხლართნენ, რომელშიც თითო მიცვალებული მაინც მონაწილეობდა და ვილაც მესაფლავეები, ბეჟანა რომ ახსენებდა სიზმარში. ველარ მოვისვენე, სიგარეტის მოწევა მომინდა და კურტკას გადავწვდი, ჯიბეში ხელი ჩავყავი და ვიგრძენი, რომ სიგარეტთან ერთად რაღაც ამომყვა, ამოვიღე და ქაღალდში გახვეული მოსაწევი შემრჩა. არ მახსოვდა როდის, ან რომელმა მომცა, თუმცა ამას არ შევუშინებოვარ იმიტომ, რომ კიდე ბევრი რამე არ მახსოვდა იმ ღამიდან და ავდექი და ჩემი იმღამინდელი და მთავარი შიშის დასაძლევად ცხოვრებაში პირველად მოვნიე მარტომ. მიცვალებულებთან ვალსის ცეკვის სურვილი გაგჩენია? და უცებ, ამდენი ხნის მერე პირველად, გაუმართლებელ სისუსტედ და სისულელედ მომეჩვენა ჩემი მარადიული შიში. ღამფა ხელში ავიღე და არისტოფანესა და ნაზიბროლას სურათებს ნელა მივუახლოვდი. რა ჰქონდათ ახლა ამათ საშიში? ჩემ გვერდით მდგარი კარადის თაროები დამძიმებული იყო ძველი დამტვერილი ალბომებით, შავ-თეთრი ფოტოებით, რომლებზე ალბეჭდილი ადამიანების უმეტესობა ცოცხალი აღარც იყო, მეც პირველად ვათევდი ბიძაშვილის გარეშე ღამეს მარტო ამ ოთახში და ამდენი წლის მერე პირველად ვფიქრობდი იმაზე, რომ ყველაფერს, რაც ირგვლივ მეკრა, უფრო მეტი კავშირი მკვდრებთან ჰქონდა, ვიდრე ჩემთან, როგორც სიცოცხლის ერთადერთ ნიშანწყალთან ამ ოთახში. ყველა ნივთი მათ უხსოვარ

და ბუნდოვან მოგონებას ინახავდა: შიფონერით დაწყებული, საკიდით, სარკით, ძველისძველი ხალიჩით და კედელზე დაკიდებული ჩონგურით დამთავრებული. და რატომ იყო ეს საშიში? მკვდრები ცოცხლებს არ გვდევნიან და მიუხედავად იმისა, რომ რიცხობრივად კაი ხანია ალგვემატებიან, არმია არასდროს შეუკრავთ ჩვენზე გასალაშქრებლად - და ალბათ ზუსტად იმიტომ არსებობდა ეს ჩრდილმრავალი ოთახი, რომ ჩემი ცხოვრების 20 წლის თავზე უსაფრთხოების ზუსტად ეს კოდი გამემიფრა. მიცვალებულებთან ვალსის ცეკვის სურვილი გაგჩენია-მეთქი? მარა ნაზიბროლა ბებია, როგორც ჩანს, არ აპირებდა თავისი ჩარჩოს დატოვებას და როგორც შევატყვე, ვერც სერიოზულ კავალერად აღიქვამდა თავის შვილთაშვილს ამ სიბნელეში. ერთი კია, ჯოკონდასავით ეცვლებოდა გამომეტყველება და ჩემი იმ ხელის, რომლითაც ღამფა მეჭირა ყველა მსუბუქ შერხევაზე ხან მიბღვერდა, ხანაც მილიმოდა. ზუსტად ერთ-ერთი ასეთი შემობღვერის მომენტი გახდა იმის მიზეზი, რაც ჩემ იმღამინდელ მოგზაურობას დაედო საფუძვლად, იმიტომ, რომ მომეჩვენა, თითქოს ჩემი დიდი ბებია იმის გამო მსაყვედურობდა, რომ არ ვიცნობდი. ბაბუაჩემს სახეზე არაფერი ეტყობოდა - როგორც ნამდვილ მამაკაცებს შეეფერებათ, თავი ამაყად ეჭირა, მარა უეჭველია, რომ ეგეც ეთანხმებოდა მეუღლეს გულის სიღრმეში. და სად უნდა გამეცნო ბებიაჩემი იმაზე უკეთ, თუ არა სასაფლაოზე, რომელიც, როგორც მივხვდი და გავაანალიზე, ამ ოთახზე საშიში ადგილი არაფრით არ უნდა ყოფილიყო. დრო იყო, ამ წამით მესარგებლა და გადამელახა საკუთარი შიში. შემოვბრუნდი, ღამფა სკამზე დავდგი, ჩავიცვი და ბალკონზე გამოვედი. უიმედოდ ბნელოდა და ეზოში ჩამიჩუმი არ ისმოდა. კიბეები ჩამოვიარე და ჭიშკარს რომ მივუახლოვდი, უკან მოვიხედე, სახლს, საიდანაც ეს წუთი იყო გამოვედი, თვალები ჰქონდა დახუჭული და არცკი დაუნახავს, როგორ გამოვეპარე ბნელი ეზოდან. ჭიშკარი გამოვალე და გარეთ გავედი, წინ თავდაჯერებული მივინევდი და, მიუხედავად იმისა, რომ მქონდა წარმოდგენა თითქოს ჩემი მარშრუტის არცერთი დეტალი არ მრჩებოდა მხედველობიდან, მაინც არ მახსოვს იმ დაწყვეტილ ღობეს როგორ მივადექი... ახლა კი აქ ვეგდე, ამ სიგიჟის შუაგულში და ძალიან მინდოდა თვალი ისევ გამეხილა, რომ სახლში გამღვიძებოდა. ხელი ჯიბისკენ წავიღე. რამდენიმე ჯიბის შემოწმება დამჭირდა იმისთვის, რომ ასანთისთვის მიმეგნო, ამოვიღე, მაგრამ პირველ ჯერზე არ აინთო. არც მეორედ გამილიმა ბედმა. მესამე მცდელობამ გაამართლა, ხელი ავაფარე, რომ არ ჩამქრალიყო და მერე, როცა ასანთის ღერი კარგად აბრიალდა, დავინახე, თუ როგორ გადაიხსნა წყვილიადის ფარდა და იქიდან ეშმაკი გამომეცხადა სიგარეტით ხელში... არაფერს ვამეტებ. ბევრი არ მიფიქრია, საფლავიდან, საიდან

ამოსვლაც რამდენიმე წუთის წინ შეუძლებელი იყო, სასწარფოდ ამოვფრინდი და ქარიშხალივით შევერეე წყვილიად. ტელეფონი ისევ რეკავდა... და რაც შეეხება იმ ეშმაკის სახეს...

ანტრაქტი. ზუგდიდის სასაფლაო

სისხლს ვხედავდი, დანით გადახსნილ მუცელს, ერთმანეთში გადახლართულ ნაწლავებს, შეშლილ სახეებს და მათ, ვინც ითხოვდა შევლას. ბუდიდან ამოვარდნილ თვალს, სხეულის დანანვერებულ ნაწილებს, მძორის სუნისგან მოწამლულ ჰაერს ვსუნთქავდი. ცეცხლს ვხედავდი. რამდენიმე ლემის-მჭამელ ღორს...

მოთმინების ფიალა ამევსო-მეთქი, ვეუბნები მუსიკოსს. არ შემეძლო მათ წინააღმდეგ მარტოს, ღიად გამომეცხადებინა ომი. არ შემეძლო და ამიტომ მივმარეთე პარტიზანულ მეთოდს. მახეებს ვუგებდი. სატუსალოებს ვიგონებდი. ვიცოდი, რომ ამათ, ყველას, ერთმანეთის სისხლით სავსე ტუბისკენ მიეჩქარებოდათ. რომ საკნებში გამოკეტვა სჭირდებოდათ. ისეთებში, საიდანაც გამავალი სარკმლებიდან ერთადერთ რამეს დაინახავდნენ. ცას. აი, რა მჭირდებოდა: ცაზე გამავალი სარკმლები! მეტი ვარსკვლავი, მზე, მთვარე. ყველაფერი, რაც იქ ეტევა. ყველაფერი, რაც მათ ბოლმიან მზერას სულამდე ჩაჰყვებოდა და მუსიკით აავსებდა. კოსმოსს ეს ძალა აქვს, ის არასოდეს ცდება, მაგრამ ისე, როგორც ყველა საქმეში, აქაც არსებობდა კრახის შანსი. შედეგად, ერთ-ერთ საფლავში ის კაცი ჩავარდა, ვისთვისაც ის არ ყოფილა განკუთვნილი. მაგრამ ეს ამბავი ამით არ დამთავრებულა, არა? - ვეკითხებოდი მუსიკოსს.

არაო, მეუბნება და მოყოლას აგრძელებს...

2.

იმ დღიდან კაი ხნის მერე, რაც ქორწილში უცნაურ კაცს გადავეყარე და ეს ამბავი მომიყვა, ვილაცამ - მხედრიონის დროინდელი ამბავი უნდა მოგიყვეთო - გვითხრა, მხრიდან ჩამოხსნილი ტომარა ფეხით თავისკენ მისწია და ზედ ნელა დაჯდა. პლასტმასის ერთჯერადი ჭიქა ცერად ეჭირა, რომელიც ის-ის იყო არყით გავუვსე. პაუზის ხანგრძლივობით თუ ვიმსჯელებდი, ამბავი, რომლის შესახებაც გვამცნო და მოყოლას დაგვირდა, მოკლე არ უნდა ყოფილიყო. არც ის ვიცოდი, რამდენად საინტერესო იქნებოდა. თუმცა, ჩემი აზრით, პროლოგზეც ბევრი რამ უნდა ყოფილიყო დამოკიდებული...

- ამბავი მოჩვენებებზეა...

ამას პროლოგი ჰქვია და ის არადაამიმედებულად დაიწყო; ვერცერთ ზრდასრულ მსმენელს მოჩვენებების არსებობაში ვერ დაარწმუნებ. მისი მსმენელები კი ზრდასრული ადამიანები ვიყავით. უნდა მივმხვდარიყავი, რომ ჩვენი შეხვედრა თავიდანვე განწირული იყო წარუმატებლობისთვის. ვსვამდით. მან გვთხოვა ერთი ჭიქა დამალევინი-

თო. ზურგზე ტომარა ჰქონდა მოგდებული, არცთუ მოხენილად ეცვა, ხელები უკანკალებდა და წინა კბილები აკლდა. უნდა მივმხვდარიყავით-მეთქი! ასეთები მარტო ლოთები არიან. და იქნება მივხვდით კიდეც, მაგრამ უარის თქმა გაგვიჭირდა. თოთხმეტიდან - ყველას.

ძალიან იშვიათად ხდებოდა ხოლმე, რომ ამდენი მოვგროვილიყავით. სხვადასხვა ქალაქებსა და ქვეყნებში მიმოფანტული ძმაკაცები ერთმანეთს ათასში ერთხელ ვნახულობდით. იმ დღეს თოთხმეტმა მოვიყარეთ თავი, არყები, ლუდები და მისაყოლებლები მარკეტში ავიღეთ და დადინების ბაღში“ შემოვედით. ეს ბაღი ყველა ჩვენგანში ბავშვობისდროინდელ მოგონებებს აღძრავს. ბოლოს, როცა აქ ვიკრიბებოდით, ჯერ კიდეც სკოლის მოსწავლეები გვერქვა და ასეთ კითხვასაც არავინ გვისვამდა:

- ღამით სასაფლაოებზე გიბოდილიათ?

მაგრამ იმ დღეს ეს კაცი საშველს არ გვაყენებდა. პასუხის მოლოდინში ჩვენკენ იხედებოდა. ზოგიერთმა თავი დაუქნია. მერე ჭიქა პირველივე ახლომდგომისკენ გაიწვინა და გამახსენდა, რომ ამქვეყნად ყველაფერი ერთჯერადი მძულდა. ჭიქის გარდა...

მეორე მთხრობელი

ცუდი ხალხი ახლაც არსებობს, მარა მაშინ“ მაშინ კარგსაც ჰქონდა იმის იმედი, რომ ცუდი გახდებოდა. აბა სხვანაირად ვერ გადარჩებოდი, არ იყო სხვა შანსი და ბევრმაც ცუდი ბიჭობა გადანიყვიტა, მარა მაშინ მაგათ კაი ბიჭებს ეძახდნენ, რატომღაც. მე სადღაც შუაში ვიყავი სულ გაჩხერილი. ველარ გამეგო რა ჯობდა - კაი კაცობა და გადარჩენის სულ პატარა შანსი, თუ ცუდი ბიჭობა - ანუ კაი ბიჭობა, ძველი გაგებით. ეგეთი დაბნეული საბედნიეროდ თუ საუბედუროდ მარტო მე არ ვყოფილვარ - ვალიკოც იყო, სახლში ჩარხი ედგა და ვეხმარებოდი, მასალას ვახერხინებდი. ვილაცა კლინენტი გამოჩნდებოდა, ათასში ერთი და 5 საათში დასამუშავებელ მასალას 5 დღე ვუნდებოდით. შუქის ამბავში გვიჭირდა. ერთი პერიოდი რაღაცა უბედური გრაფიკი დაანესეს - ღამის პირველ საათზე მოდიოდა დენი 1 საათით. წყალი არ გაუვიდოდა, 2 საათზე ვიცოდით რომ გამორთავდნენ და რასაც მოვასწრებდით, მოკლედ, ეგ იყო. მაგ სიჩქარეს ვალიკომ ცერა თითი მიაყოლა, მე - საჩვენებელი. მარა ეგ რა იყო იმასთან შედარებით, რაც გარეთ ხდებოდა - ხალხს თავებს აჭრიდნენ. მე და ვალიკომ კიდე ეგ ამბები კარგად ვიცოდით და, თავის დაკარგვას თითების დაკარგვა გვერჩია, მარა ერთ დღეს ისეთი უცნაურობა გადამხდა თავს, რომ ალბათ ჯობდა, თავი საერთოდ არ მდგმოდა მხრებზე. ჩვეულებრივად, როგორც ყოველთვის, დაბნელებამდე მივადექი ვალიკოს, ჰოდა, დამხვდა ესეც - პირდაპირ სტანოკზე გაემალა სუფრა - ოტკა, აჯიკა, პური, კომბოს-

ტოს მყავე. ვურჩიე, ეგ ჩარხი შტეპსელიდან მაინც გამორთე-მეთქი, მარა ფეხებზე დაიკიდა, მაინც არ მოვა შუქი პირველ საათამდეო. ახლა ვალიკო ცოცხალი აღარ არი და ხშირად მიფიქრია, მაშინ რომ უცებ დენი მოვარდნილიყო, მოულოდნელობისგან გააგდებინებდა ჩქიქს იმ ხელიდან, რომლითაც ხერხს ეყრდნობოდა? არა მგონია - ისე იყო ამ დალოცვილზე შეყვარებული, რომ მოასწრებდა ალბათ მარცხენა ხელის შენაცვლებას. ასეა თუ ისე, არც ვალიკოს ხელის მტევანს დამუქრებია იმ ღამით არაფერი და, რა თქმა უნდა, არც ჩქიქა გაუგდია ხელიდან... მარა არც დენი მოსულა... საერთოდ. ხომ ვთქვი, სხვანაირი ღამე იყო-მეთქი და ეს მერე გავიაზრე, მერე, როცა ყველა იმ შემთხვევას მივაქციე ყურადღება, რაც თავს გადამხდა და დამშვიდებულმა შევაფასე. 2 საათზე წამოვედი. ვალიკომ ღამპით ხელში გამომაცილა ჩიპკრამდე და გზა დამილოცა. სხვა დროსაც ეგრე აკეთებდა, მაგრამ იმ ღამით რატომღაც ძალა დაკარგეს მისმა ჯადონსურმა სიტყვებმა. მგონი ღამპაც ისე მადლიანად აღარ პარპალებდა როგორც ადრე და მოკლედ, უშუქო, ჩაბნელებულ ქუჩას დავადექი. ირგვლივ ჩამიჩუმი არ ისმის, კანაოს ნაპირს მივუყვები და ფრთხილად მივირწევი იმ სიბნელებში. ისეთი უკუნია, რო ქუჩების ზედა მიწვენიითი ცოდნა თუ დაგებმარება მარტო გზის გაგნებაში. აქაურობას კიდე მე ხუთი თითივით ვიცნობ - მთვარის ნამიოკები არაფერში მჭირდება, პირიქით, მიხარია კიდეც რო ასე ღრმადაა ჩაძირული ღრუბლებში და სხვისთვისაც ისეთივე შეუმჩნეველი ვარ, როგორც ახლა ჩემთვის არიან სხვები. იმ დღეებში ქალაქში მხედრიონი დათარეშობდა - ვილაცხეებს სახლები გადაუნვეს, ვილაცხეები გააუპატიურეს, ვილაცხეები კი უბრალოდ დახოცეს. სრული საშინელება, ბიჭებო. ჰოდა, გყავდა მე და ვალიკოსაც ერთი მეზობელი, რომელიც კაი ხანი არ მოსდიოდათ მხედრიონელებს თვალში თავისი პოლიტიკური შეხედულებების გამო. იმ კაცს ცოლი და 2 ტყუპი ბიჭი ყავდა, მივარდნენ და ცოლ-შვილთან ერთად დახოცეს, მარტო ერთი ბავშვილა გადარჩა ცოცხალი. მერე ამბობდნენ, ბიჭები არაფერ შუაში არ იყვნენ, საპასუხო ცეცხლი გაუხსნა იმ კაცმა და დაცხრილვისას ბრმა ტყვიამ იმსხვერპლაო. ეს არ ვიცი, მარა ზუსტად რაც ვიცი ისაა, რომ მარტო ერთი გადარჩა. მეორე დღეს ხალხმა ბავშვების ქალაქიდან გარიდება დაიწყა, როგორც ძველ დროში ხდებოდა, მტრის შემოსევისას რო იცოდნენ ხოლმე - აი, ზუსტად ეგრე. რამდენიმედღიანი გლოვა მოყვა ამ ამბავს, მარა რაღაცნაირი, ჩუმი. იმიტომ ვამბობ ამას, რომ მიწახავს არაერთი გლოვა სხვა დროსაც და სხვა ვითარებაშიც. მიწახავს არაერთი ქელეხი. იმ ჭირისუფალს კი ეშინოდა. მაშინ დავაკვირდი და ვისწავლე, რომ ყველაზე დიდი უბედურება ბედნიერების უფლების წართმევა კი არ არის, არა, ამას შედარებით ადვილად გადაიტან ადამიანი, ყველა-

ზე დიდი სისასტიკე საკუთარ უბედურებაზე ტირილის უფლების ჩამოთმევაა. იმათ კიდე, როგორც გითხარით, ეშინოდათ და ჩუმიად ტიროდნენ. მაგრამ ეს ყველაფერი არ ყოფილა. სამი დღეც არ იყო ამ ამბიდან გასული, რომ ქალაქში ვინმე მესაფლავე“ გამოჩნდა. ვიცი, რომ ეს სახელი ბევრს არაფერს გეუბნებათ, მაგრამ შევეცდები ავხსნა. ხო გინახავთ პულივიზატორებით შენობებზე გაკეთებული წარწერები? მშია“, ვერ დამაბამენ“, ცა სავსეა ვარსკვლავებით“ და სხვა ბევრი. ყველას თავისი შინაარსი, ან სათქმელი აქვს, ან არც აქვს და მკითხველი აძლევს მერე შინაარსს, როგორც იქნებ მე ვაძლევ ახლა. რომელიმე იცით, ვინაა მათი ავტორი? ჰოდა, ზუსტად ამის თქმა მინდა. მესაფლავეც“ ეგეთი კაცი იყო, რომელსაც თითქოს რაღაც სათქმელი მიქონდა დანარჩენებისთვის, მარა რომლის ვინაობაც არავინ იცოდა. სათქმელი კიდე წლების მერე გავშიფერე, ასაკის და გამოცდილების მატებასთან ერთად, მარა უფრო გასაგები რომ გავხადო ეს ამბავი, ისევე ჩემი იმდამინდელი თავგადასავლის მოყოლას გავაგრძელებ. გზად სასაფლაო უნდა გამეველო. ქუჩაში სიარულზე უფრო უსაფრთხოდ სასაფლაოდან გადაჭრისას ვგრძნობდი თავს. სულ ასე ვიქცეოდი ხოლმე და იმ ღამით გეგმას რა შემაცვლევინებდა. ჰოდა, გადავძვერი შემოკავებული სასაფლაოს ღობეზე და დავადექი გზას ნაცნობი მკვდრების გავლით. საერთოდ, მკვდრებს ერთი კაი თვისება აქვთ, ბოლომდე გისმენენ და მგონი პირველი არ ვარ ვინც ეს შეამჩნია. თუ სწორად მახსოვს, რომელიღაც კინოში მაქვს მოსმენილი, მარა მე კიდე მეტის თქმაც შემიძლია და ზუსტად ვიცი, რომ არცერთ კინოში არ გამიგონია ამაზე ვინმეს ელაპარაკოს. აი რა: მკვდრები არამარტო ბოლომდე გისმენენ, საკუთარ აზრსაც არ გეუბნებიან, არიან ჩუმიად და ეს კიდეც უფრო მაგარი თვისებაა. ისინი არჩევანში არ გზღუდავენ, რჩევებს არ გაძლევენ და არ გაბნევენ. ერთადერთი, ვისაც შეუძლია მოგისმინოს და აზრი არ გითხრას, მკვდარია. ჰოდა, მოკლედ, გადავძვერი თუ არა ამ ღობეზე, პირველი, ვისაც გამოველაპარაკე, თამაზ ეხვია იყო. ვერ ვხედავდი ცხონებულს, ბნელოდა, მარა ხომ გითხარით, რომ მაგ პერიმეტრზე ყველა ვიცოდი ვინ სად იყო დამარხული და ხელი ავუწიე, მე ვარ, არ შეგეშინდეს პავლოვიჩი-მეთქი. პავლოვიჩიც ვერ მხედავდა - ჩვენ ორიდან, არცერთი არ ვიყავით მომგებიან პოზიციაში და ეს მაძლევდა ზუსტად ძალას. მერე, მის საფლავს რო გავცდი, წინ ნაზიბროლა ბაძალუას საფლავი დავლანდე, ისევე ქმრის, ცხონებული არისტოფანეს გვერდით იწვა, როგორც ეს პატიოსან მკვდარ ქალებს შეშვენით. აცივდა ცოტა მარა თქვენ რაღა გიჭირთ, ერთად ხართ-მეთქი, გადავულაპარაკე ამათ და ეშმაკურად თვალი ჩავუკარი, ახლა ვიფიქრე, ამათ გვერდზე რომ საფლავია, პანტიკო ჯოლოგუასი, დიდ მუხამდე არ-

მისული, იმას მოვუყვები-მეთქი თავისი გარეწა-რი შეილოშვილის ამბავს, ლაკატკით შეიარაღებული ბაყაყებს რო მუსრს ავლებდა კანაოებში და... ჩავვარდი. არაფერს ვამატებ, ბიჭებო, სადღაც, ვილაცის გათხრილ სამარეში ამოვყავი პირდაპირ თავი. ყოველ შემთხვევაში, პირველი ჭკვიანური აზრი, რაც დამებადა ეს იყო. ხო, აბა სხვა რა უნდა მეფიქრა ჩემ სიტუაციაში? სასაფლაოებზე რისთვის თხრიან მიწას? ტკივილისაგან გაბუყებულ მხარს და გასიებულ ცხვირს ერთდროულად ვიზელდი. დამიჯერეთ, ხუმრობა საქმე არ არი, როცა წინ მიმავალს მოულოდნელად მიწა გეცლება ფეხქვეშ. როგორც კი წამოდგომა შევძელი, რა თქმა უნდა, იქიდან ამოდრომა ვცადე. აი, აქ კი შემიქანდა გული და მივხვდი, რომ ეს საფლავი არ იყო. არა. საფლავზე გაცილებით უარესი, რადგან საფლავის სიღრმე სტანდარტულს იშვიათად ცდებდა. ეს კი სატუსალო იყო, გაურკვეველი სიღრმის და გაუგებარი ფორმის, რომელსაც უამრავი საფლავი ერტყა გარს. ცერებზე ავინიე, მარა მიწის ზედაპირს ვერ მივხვდი, მერე ავხტი კიდეც, მარა ამ საქმიდანაც რო არაფერი გამოვიდა, კედლებზე აცოცება ვცადე, მოსაბლაუჭებლად ვეძებდი ნებისმიერი სიგრძის ფეხვს, მცენარეს, მარა ყველაფერი ხელიდან მეცლებოდა. მოვტრიალდი და ჩემ სატუსალოს წრე დავარტყი. არაფერი საიმედო არ შეინიშნებოდა. გაოგნებული გავჩერდი და ისევ ზემოთ ყურება დავიწყე. სიბნელე, რომელიც იქ დავტოვე, მონაგონი იყო იმ წყვილიდან შედარებით, რომელიც ახლა, ამ რაღაც ორმოში გამოკეტილს მერტყა გარს. სად ჯანდაბაში ვიყავი? მშველელის იმედი არ უნდა მქონოდა, მკვდრების გარდა აქ ისედაც არავინ არ იყო და ესენიც მართო მოსმენაში ვარგოდნენ. პირველად ვინატრე მგონი იმ დღეს ცხოვრებაში, რომ მკვდრებს ენა ამოედგათ. თამაზ ეხვიაის იმედი მქონდა, თორე პანტიკო ჯოლოგუა, მიუხედავად იმისა რო ჩემგან ყველაზე ახლოს იწვა, თავის შემწუხებელი არ იყო. ეს ცოცხალი და მკვდარი ხო, მითუმეტეს. მაშინ დავფიქრდი სერიოზულად მანამდეც ბევრჯერ ყურმოკრულ მესაფლავის“ ლეგენდებზე. რას არ ყვებოდნენ მასზე - რომ თავისნაირ შემოიღებთან ერთად მუშაობდა და ამიტომ ასწრებდა ამდენის ამოთხრას, რომ მისი მიზანი ისედაც შეუძლებელი ხალხის კიდეც უფრო დაშინება იყო, მაგრამ რამდენი ვერსიაც არ უნდა გაჩენილიყო, ვგრძნობდი, არცერთი არ იყო სანდო. ამაზე მანამდე არც მიფიქრია. არა. მართო იმ ღამით, საფლავში ჩავარდნილი მივხვდი რაღაც ისეთს, რაზეც სხვაგან, სულ რომ ათი სიცოცხლე გამეტარებინა დედამიწის ზურგზე, ვერაფრით დავფიქრებოდი. რისთვის გავჩნდი? საიდან მოვედი, ან მივდიოდი, იმიტომ, რომ აქედან, უცნაურად მოჩანდა ყველაფერი. ქარის მოტანილი ხმები მესმოდა, იმაზე ღრმად ვიყავი მიწაში, ვიდრე ცხოვრებული პანტიკო, ან ნებისმიერი მკვდარი ამ სასაფ-

ლაოზე, ვიდექი და გაშტერებული ავცქეროდი ბნელ ცას ჩემ ზემოთ, საიდანაც რამდენიმე ვარსკვლავილა დამნათებდა. ბედის ირონია იყო, რომ ბარით და ლაფატკით მოხეტიალე მარტოსულმა გიჟმა გამაჩერა და მაიძულა ბნელი ცისთვის ამეხედა, საფლავების სიღრმიდან დამენახა ჩემი თავი და პირველად სიცოცხლეში, ისეთი შეგრძნება გამიჩნდა, თითქოს შიშველი ვიდექი სამყაროს წინაშე. ცისთვის თვალმოუშორებლად დავიხიე უკან, ზურგით ცივი საფლავის კიდეს მივეყრდენი და ნელა ჩავცურდი ქვემოთ. რამდენიმე ხანი ასე ვიყავი, სრულ სიჩუმეში, სანამ მოულოდნელმა, განგამის ზარივით ხმამ არ გამომაფხიზლა... ყური მივუგდე, მაგრამ ადგილიდან არ დავძრულვარ. შორიახლოდან ჩემკენ მომავალი ნაბიჯების ხმა მოისმოდა. მომეჩვენა, რომ ჩვეულებრივზე ჩქარა მოძრაობდა ვილაც. ალბათ მორბოდა. შეშინებულმა ცას ავხედე, ისევ ისეთი, უმთვარო ღამე იყო და ვარსკვლავები არაფერს მეუბნებოდნენ. ვილაც თუ რაღაც სულ უფრო მიახლოვდებოდა. ფრთხილად, ისე, რომ არ წამოვმდგარვარ, საფლავის უახლოესი კუთხისკენ მივიჩორე და ხელების ფათურს მოვყევი, რომ პატარა ქვა მაინც მეპოვა თავის დასაცავად. ვერაფერი ვნახე და ცივ მიწაში ღრმად ჩავასე თითები. ხელისგულები ფხვიერი მიწით ამოვივსე, ალბათ არაფერს მშველოდა, მაგრამ იმ მომენტში სალად ვერ ვაზროვნებდი. გულში ვითვლიდი: ერთი... ორი... სამი... რაღაც მიახლოვდებოდა. რაღაც, თავსდასატეხი განსაცდელი. საფრთხე. სმენა ნერვიულობამ დამიგუდა, მაგრამ მაინც გავარჩიე ჩემი სამარის თავთან როგორ გაიშორიალა რაღაცამ და... ბახ... ჩამოვარდა. ზუსტად იმ კუთხის პირდაპირ, სადაც მე ვიყავი შეყუჟული, რაღაცა მძიმედ დაეცა. ენაჩავარდნილი მივაჩერდი სილუეტს. გარშემორტყმულ სიბნელეს ჩემი თვალები უკვე საკმაოდ შეჩვეოდა, მაგრამ მაინც ძნელი იყო გარჩევა, რა ჩამოვარდა ჩემ ცხვირწინ. რა იყო, საგანი? ავ სულს, ეშმაკს და მითუმეტეს, ცოცხალ კაცს, ნამდვილად საგანი მერჩინა, მძიმე, რომელსაც მოძრაობა არ შეეძლო და რომელსაც საუკეთესო შემთხვევაში ზემოთ ასვლაში გამოვიყენებდი. მაგრამ საგნებს ხომ ფეხები არ აქვთ, არ დარბიან, არ იგინებიან და... ეშმაკმა დაწყევლოს ჩემი გაჩენის დღე... ნამოდგომას არ ცდილობენ. სუნთქვაშეკრული ვაკვირდებოდი როგორ ითრევდა ტანს, როგორ უჭირდა და მაინც, როგორ ცდილობდა წამომჯდარიყო. მერე კენესისმაგვარი ხმა გავიგონე. სილუეტს ჩემსავით ორი ხელი ჰქონდა და მხრებს ისრესდა. მერე ხმამალა შეუკურთხა რაღაცას, თუ ვილაცას, მძიმედ წამოიმართა და ორ ფეხზე დადგა. პირველი, რაც გავიფიქრე, იყო ის, რომ ავ სულთან არ მქონდა საქმე, ამისთვის ზედმეტად საცოდავად გამოიყურებოდა, მაგრამ მთავარ პრობლემას იმაში ვხედავდი, რომ სახე არ უჩანდა. არც იმაზე მქონდა წარმოდგენა, თუ რა განზრახვა ედო გულში. არ

დავძრულვარ. სუნთქვითაც კი ხმადაბლა ვსუნთქავდი, მაგრამ ვგრძნობდი, როგორ საცოდავად მიცემდა გული. სილუეტი თავის ტრიალს მოჰყვა, ალბათ სიბნელეს მიუჩვეველ თვალებს აცეცებდა და იმაში გარკვევას ცდილობდა, თუ სად აღმოჩნდა. კიდევ ერთხელ, საცოდავად ამოიგმინა და კეფისკენ წაიღო ხელი. ალბათ კისერს ისრესდა, არ ვიცი. ამას რომ მორჩა, მძიმედ შეტრიალდა ჩემგან ზურგით და საფლავის კიდე მოსინჯა. მივხვდი, მისი სიმაღლის შემონმებას ცდილობდა, ისე, როგორც ცოტა ხნის წინ მე. მერე ჯიბეში აფათურა ხელები და ერთი ხანობა შიგნით იქექებოდა. რალაცას ეძებდა. სად წავიღე?“ - გავიგონე და საბოლოოდ დავრწმუნდი, რომ ადამიანი იყო. ცოტა ხანს იმონმებდა ჯიბეებს და ბოლოს, როგორც იქნა მიაგნო სასურველ ნივთს. ხელი ამონია თუ არა, ნაცნობი ჩხაკუნის ხმა გავიგონე და ყველაფერს მივხვდი. ჩემ სტუმარს ხელში ასანთის კოლოფი ეჭირა. ვიგრძენი, რომ ეს ახალ ფაზაში გადასვლის ნიშანი იყო. ჩვენი ნაცნობობა ადრე თუ გვიან უნდა შემდგარიყო, კი. ამას ვხვდებოდი. სულ რომ არ გვექონოდა არანაირი სურვილი ურთიერთობის, ადრე თუ გვიან, მაინც აუცილებლად მოგვინევდა. მაგრამ იყო რალაც, რაც მანუხებდა და საგონებელში მაგდებდა. ეს იმით გამოწვეული შიში იყო, შეეძლებდი თუ არა გამოსალაპარაკებლად სწორი დროის შერჩევას. მე მასთან შედარებით უპირატესობა მქონდა - ვიცოდი მისი არსებობა, მას კი - არანაირი წარმოდგენა არ ჰქონდა ჩემზე. არ იცოდა, რომ თბილი სახლებისგან რამდენიმე ასეული მეტრით დაშორებულ საფლავში, მარტო არ იყო. ჯერ კიდევ უკუნი სიბნელით გარშემორტყმული, დაბნეული აცეცებდა თვალებს და სიტუაციაში გარკვევას ცდილობდა. ხელში შეთამაშებული სპიჩკის კოლოფიდან აპირებდა ღერის ამოტანას, რომ გაეკრა და ბნელი სატუსალო გაენათებინა. და აი, აქ დამებადა პირველი დიდებული აზრი. გამახსენდა, რომ კურტკის შიდა ჯიბეში პაპიროსის დანესტილი კოლოფი მეგდო, ორი, თუ სამი ღერი ასტრით“, მაგრამ ის არ მქონდა, რაც ჩემსავით გზაბნეულ და მოულოდნელ სტუმარს. ცეცხლი. მე ცეცხლი მჭირდებოდა, რომ პაპიროსი მომენია და ჩამეკლა უიმედობისგან გულში ჩაღვრილი დარდი. მასაც მოვანევივინებდი. მერე მივიყუყუბოდით ჩვენთვის, ჩუმად, ძალიან ჩუმად საფლავის კუთხეებში და ჩვენ თავს ზემოთ მოქცეული ცის თვალღერებით გავირთობდით თავს, რადგან ჯერ კიდევ დარწმუნებული ვიყავი, რომ აქაურობა, სამყაროს შესაფასებლად გამოგონილი საუკეთესო ადგილი იყო. საბოლოოდ განმიმტკიცდა ის აზრი, რომ ერთმანეთს ვჭირდებოდით და ჩვენი შეხვედრა შემთხვევით არ მომხდარა, თავად სამყარო ჩაერია ჩვენს ბედისწერაში და ის სპიჩკით მოამარაგა, მე კი - პაპიროსით. ფრთხილად, უხმაურად წამოვიწიე. კაცს პირველმა გაჩხაკუნებამ უმტყუნა. უფილტრო პაპიროსის ღერი

თითებში მოვიქციე და მისკენ ნაბიჯი გადავდგი. ხელმეორედ გავიგონე სპიჩკის გაკვრის ხმა, რომელსაც შედეგი ისევ არ მოჰყოლია. კაცმა შეიგინა, კოლოფიდან მორიგი ღერი ამოიღო და მესამედ სცადა. ჩხაკ... ნაპერწკლებიდან წარმოქმნილმა პანანინა ცეცხლის ალმა, მისი სახე გაანათა. შიში ეწერა. სიბნელიდან გამოვედი, კიდევ ერთი ნაბიჯი გადავდგი, ასტრის“ ღერი კბილებში მოვიქციე და ვთქვი:

- ბოდიში, ძმაო. პაპიროსზე ხომ ვერ...

* * *

- იქ, იმ საფლავში ყოფნისას იყო ერთი მომენტი, როცა სამყაროს წინაშე თავი ჩვილად ვიგრძენი. თითქოს იმ სურათს ვუყურებდი, რომელიც კაცობრიობის გაჩენის პირველივე დღეს დაგვიხატა დედა-ბუნებამ და რომლისგანაც იქამდე ზურგშექცევით ვიდექი იმიტომ, რომ მქონდა არჩევანი. მაშინ კი, მოჯადოებულებივით გამაშეშა ვილაცამ მის წინ და მიმახვედრა, რომ თვალების დახუჭვის ძალაც აღარ მქონდა. არ ვიცი, რამდენ ხანს მჭირდა ეს რალაც, მაგრამ რალაც მომენტში გამოფხიზლებულმა აღმოვაჩინე, რომ ორივე ხელი წინ მქონდა გამვერილი და ვლოცულობდი. ჩემთვის ვბუტბუტებდი, ჩემივე გამოგონილ სიტყვებს, რომელსაც ვერცერთ წიგნში, ბიბლიაში, ყურანსა, თუ ლოცვათა სქელ კრებულებში ვერ ამოიკითხავთ. არც რომელიმე იქიდან გადმოყოლილ ღმერთს შევსთხოვდი რამეს. პირველყოფილივით, ვარსკვლავებს მივმართავდი და იმ მთვარეს, რომელიც სქელ ღრუბელს ამოფარებული ჯერ კიდევ არ ჩანდა. გამოქვაბულის ადამიანივით ვლოცულობდი. ეს იმ უცნობის გამოჩენამდე, მერე კი, როცა ის შეშინებული კაცი გაფრინდა, გაქრა თუ ღამის წყვილად შეერწყა, დავეკეი და გათენებამდე ვიციინე. იმ საფლავში ყველაფერი იყო. სევდაც, სიცილიც, პაპიროსიც და ამჯერად უკვე ჩემი სტუმრის ხელიდან გაგდებული სპიჩკაც. მიწა იმ ღამის დამპროექტებული დავლოცო...

ზუგდიდის სასაფლაო. ეპილოგი

ზუსტად ასე თქვა: დამპროექტებულიო? და შემიძლია ეს ჩემს სადღეგრძელოდაც მივიღო? კარგია, რომ ეს ამბავი გვირგვინად გამოდგება, თორემ ძალიან, ძალიან მოწყენილი ვიყავი. ისე, როგორც ყანას მოსავალი, საქმესაც შედეგი სჭირდება. ამისთვის კი უნდა იმოქმედო. როგორც ფეხბურთელისთვის ფეხბურთის თამაშია საქმე, მშენებლისთვის - შენება, პოეტისთვის - ლექსის წერა, ზუსტად ისეა ჩემი საქმეც თხრა-მეთქი - ვეუბნები მუსიკოსს. და დამიჯერე, საქმეები რადგან ძალიან ხშირად ერევათ ერთმანეთში, გული მიგრძნობს, რომ ვილაც თვითმარქვია მწერალი ერთ დღესაც ეცდება ეს ამბავი მოთხრობად მოგვიყვეს.

და მაშინ დიდია შანსი, რომ მკითხველებს იმედები გაუცრუვდეთ, არა?..

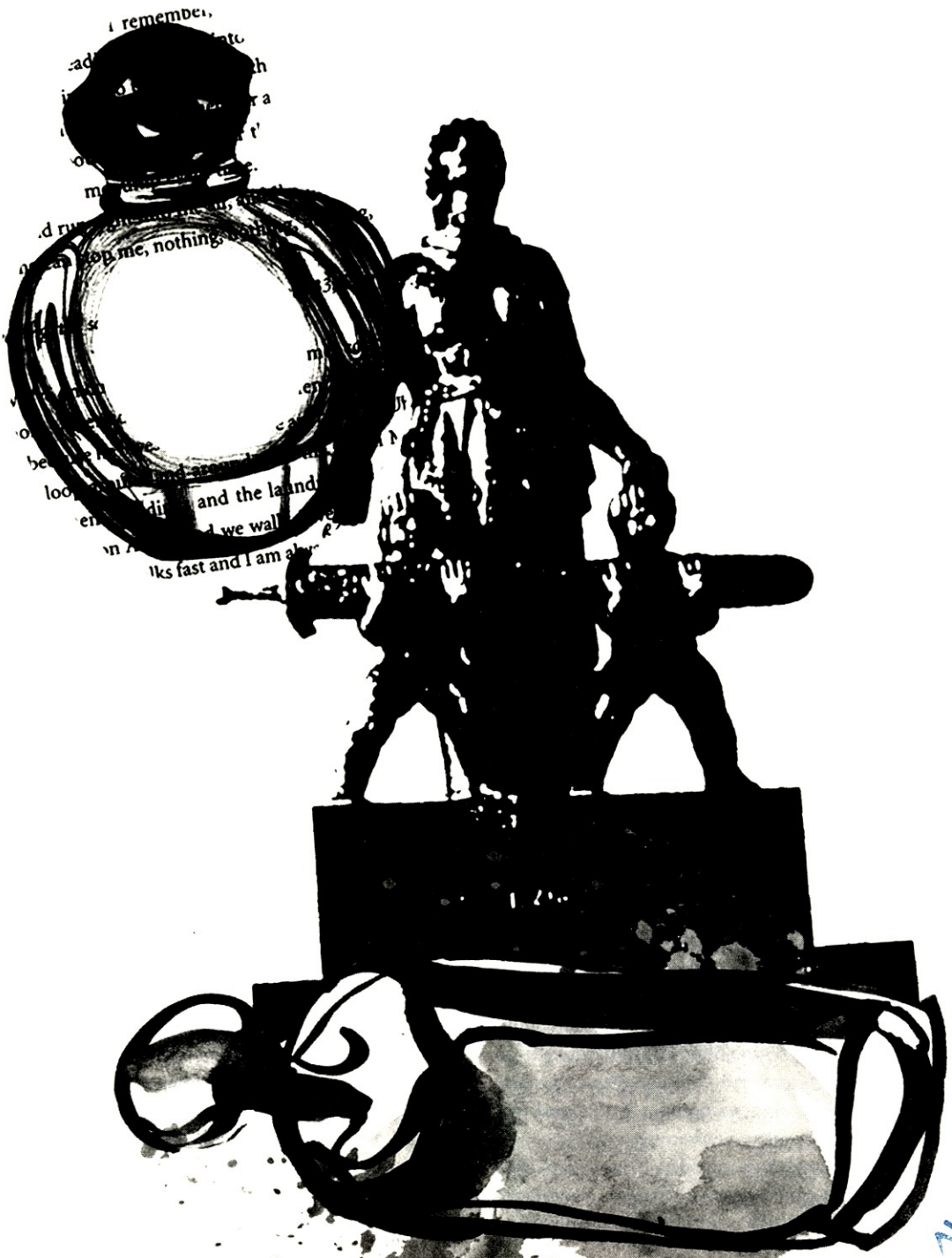
თელსია თავაძე

ორი მოთხრობა

სუნამო

როდესაც ცხოვრების უღელტეხილზე დგახარ, არ არის გასაკვირი - წარსულს აჯამებდე. ისე კი არა, მათემატიკურად, ნაკრებს შეჯამებისას მკვეთრი დამრეცი ხაზი გაუსვა და საბოლო-

ოდ ანგარიში გაასწორო. არა. წინ კიდევ, თუ ღმერთი იზამს, ერთი იმდენი დრო გიდევეს, მაგრამ ის დრო, წესით, აღარ უნდა იყოს წარსულივით ტევადი, გაინელება, უფრო და უფრო წარსულისკენ მიგაბრუნებს. არ არის გასაკვირი აჯა-

მებდე... გასაკვირია, წარსულში ქექვისას, კერძოს სახელს უძებნიდე, ზოგადი კი ხელიდან გისხლტებოდეს. გასაკვირია, ოცი წლის გრძნობას უეჭველად სიყვარული დაარქვა და სიყვარული კი რა არის - ვერ დაადგინო, დღესაც რომ სისხლი დაგდის ლალატისა, და ლალატი რა არის საზოგადოდ ვერა სთქვა. ადრე პირიქით იყო - იმწუთიერს ვერ უგებდი, და ზოგადი მკვეთრად გქონდა დახარისხებული და სახელდარქმეული. რას იზამ, თუ ჭკუას არ გადასცდი, ეგების ოდესმე დაამთხვიო ეს ორი მცნება - კერძო და ზოგადი. არც ისაა გასაკვირი, საბოლოოდ ორივეს ვერაფერი გაუგო და ახალშობილივით, ჭკუის დაუშძიმებლად, თვლემას მიეცე.

ეს მეორე, ნამდვილად არ არის გამორიცხვული. იმიტომაცაა ალბათ, შუახანს მიწეული, ერთხელაც შეჩერდები, და უღელტეხილის გამოვლილ აღმართს გადახედავ. ჯერ კიდევ კარგად შენახული ორმოც წელს გადაბიჯებული ქალი თუ ხარ, ბუნებრივია, ქვეყნის გაუგებრობაში პირველ რიგში სიყვარულის რაობას არკვევდე. სიყვარულს მშობლების მიმართ, მამაკაცის მიმართ, შვილის მიმართ (ყველაფერი მიმდევრობით), მეგობრის მიმართ, და თუ გულწრფელი ხარ და საზოგადოების მხერა არა გაქვს მოპყრობილი, სამშობლოს სიყვარულს არ გამოტოვებ, ან კიდევ ბოლოში მოაქცევ - იმიტომ რომ, ალბათ ამ წინა სიყვარულების ჯამია, და თუ ნამდვილია, ყურადღებას არ უნდა იქცევდე. მოყვასის სიყვარული ყველასათვის ხელმისაწვდომადაა აღიარებული, სამშობლოს სიყვარული კი გმირების ხვედრად, და თავმდაბალი კაცი თუ ხარ (ქალი მითუმეტეს), საკუთარ გმირობას არ უნდა ჩემობდე. ასე რომ მარტო შვილის სიყვარულსაც რომ ჩაჰკირკიტებდე, არც ეს არის დასაძრახისი - შვილ გაუზარდე სამშობლოს“, კიდევაც დაიზრდებიან“ ბოკვერები“ და ა.შ.

ჩემი ბოკვერი დღეს 25 წელიწადს უკაკუნებს, ყველა ქართველისათვის საამაყო სათქმელად - უმაღლესის სტუდენტია, ლამაზი, მოხდენილი, კეთილი და მშობლებისათვის შედარებით იოლი გასაძღები. როგორც ეტყობა, ქალების მოწონებას იმსახურებს და მათ მიმართ თვითონაც არ იშურებს გრძნობას. გადაბერებულ ქალებზეც კი, ქალი რომ აღარ ჰქვია, გაუგებარ არსებად რომ გადააქცია დრომ, მათ ეგოისტურ ეშმაკობას წრფელი სიბრალულით პასუხობს, და როცა არ ეზარება, კიდევაც კეთილად ემსახურება. ნებისმიერი სიცოცხლის წინაშე ღვთისნიერი რიდი აქვს, - მოდაში შემოსული ბუდიზმით შეპყრობილი კი არა, ისე, უდოგმო და უმიზეზო კრთომა სიცოცხლის წინაშე. ეს ყველაფერი - კერძოდ სიყვარულია, და ზოგადადაც ალბათ იგივე ჰქვია. ამ საყოველთაო მოსიყვარულეობის შედეგად დედაც უყვარს, რასაკვირველია, მაგრამ... სწორედ საზოგადოდ დასკვნა ჭირს - კერძო ზოგად სტრე-

ოტიკში (რომ იტყვიან) არ ჯდება, და ეს არის რომ ვყვები.

საგნებმა უცნაური აკვიატება იციან, და უცნაურად მდგრადი ასოციაციები. სუნამო, და მით უფრო ფრანგული - მოინახება კი ქალი, რომ არ უყვარდეს? რომ არ უხაროდეს? თუ საჩუქნიან, მით უმეტეს! ახლაც შენახული მაქვს პირველი ფრანგული სუნამოს მიკროსკოპიული, სათითურისოდენა ბოთლი. სხვა რა დავარქვა არ ვიცი - ბოთლი, (ფლაკონი)?! სულ მცირე ჩვენს წარმოდგენაში ასჯერ დიდია იმაზე, მე რომ ვამბობ. არც ჭურჭელი გამოდგება ამ შემთხვევაში. მოკლედ, ციცქნა, ერთი წვეთის ტევადობის შუშა, არცთუ მოსიყვარულე დედამთილის ნაჩუქარი. მე კი ვერ ველევი. სხვა რამდენი მოჰყვებოდა ამ პირველს, რამდენი მოჰყვებოდა ათიოდე წელი რომ გამოვაკლოთ აღმართის ასაკს - ვინ მოთვლის. რამოდენიმე ბოთლი (შუშა) შემორჩა ჩემს ტუალეტის მაგიდას, ზოგი რას მაგონებს, ზოგი რას. ის კი არა და, უკულმადაც გახსენებს შემთხვევითი სურნელი ხან დედის ღიმილს, ხან სიყვარულის პირველ გაზაფხულს, და შემდეგ კი, როგორც დასტური ოდესლაც მართლაც არსებულისა, მეხსიერებას ამოაქვს დავინყებიდან ის ჭურჭელი, რომელშიც ესა თუ ის სუნამო იყო დამწყვედული. ბევრნაირია ეს ბოთლები, ლამაზიცა და ულამაზოც - მაინც მიყვარს. და მხოლოდ ერთს ვერ ვიტან ურყევად და მდგრადად. ეს არის პატარა თხელი ბოთლი, აბსოლუტურად სწორი, მრგვალი შემწნეველი ნახნაგებითა და ოქროსფერი სახურავით, სახურავზე ლათინურად აწერია - Dior“. ეს დიორიც“ კი არ შველის საქმეს, მაინც არ მიყვარს. ბოთლი თავისხელა თეთრი მუყაოს კოლოფში უნდა ყოფილიყო. მაგრამ, როდესაც ცელოფნის ქალაღდი შემოვახიე... ასე ეფექტი არ ექნება ჩემს მონაყოლს, ჯერ წინ რაც მიუძღვოდა, იმას მოვყვები.

ალბათ, ასე, ოცდაათი წელი მისრულდებოდა იმ დაბადების დღეს. ვერაფერს ვშველი ჩემს მეხსიერებას, ბოთლის ფორმა რამ დამამახსოვრებინა და საკუთარი წლები არა?! მოკლედ, დაბადების დღე მქონდა, სტუმრები, მეგობრები, მაშინ ჯერ კიდევ დედ-მამა... ბევრნი იყვნენ იმ დღეს, იმ წელს არავინ მაკლდა სათვალავში. საჩუქრებს საჩუქრები მოჰყვებოდა. არ მიხაროდა-მეთქი, როგორა ვთქვა, მაგრამ მე მაინც იმ ერთს ვუცდიდი, ვფიქრობდი, ეგების წელს მაინც მომესიყვარულოს, მასაც ხომ წელი მოემატა, ცოტა ხომ გაიზარდა და თავის მალულ სიყვარულს ახლა ხომ მოუვლის. ფუსფუსში გართული ხანდახან თვალს გაავაპარებდი შვილისკენ საჩუქრის მოლოდინში. რა საჩუქრებს ჩუქნიან დედებს ათიოდე წლის შვილები? მე არც მანამდელ ასაკში ვიცოდი, რას ახერხებენ პატარები და ვერც ათი წლისებისა გავიგე. ამასობაში კიდევ ერთი ტკბილი მეგობარი შემომესწრო, მომეხვია, გულში ჩამიკრა და პატარა, ულამაზეს ქალაღდში გახვეუ-

ლი კოლოფი მომანოდა. დრო ვიხელთე, საძინებელ ოთახში მალულად (გულმა რომ არ მომითმინა) გავხსენი, ბურბუშელები შემოვაძვრე, შემდეგ ლამაზი ყვავილებიანი ქალაღი შემოვაცალე, შემდეგ ცელოფანის ქალაღს ოქროსფერი საღტე მოვაცალე, თავი ავხადე და შიგნით ჩავიხედე... კოლოფში თავისივე ზომის სარეცხის შპილკა/სარჭი იდო - ხის, რკინის ზამბარიანი საბჭოთა სარეცხის შპილკა“, ფრანგულიც კი არა! კოლოფზე ლათინურ ასოებს Dior-ს, შპილკის“ სიახლეც კი არ შველოდა. გული ჩამივარდა, სახტად დავრჩი, ფრანგული სუნამოს მაგივრად ხელში სარეცხის შპილკა“ მეჭირა. ჩემს წყენას საზღვარი არ ჰქონდა, თავს გონივრობისკენ მოვუნოდედი იუმორის დასაფასებლად, რა არ ვუჩიჩინე, - რა ბრწყინვალე ხუმრობაა-მეთქი. ჩემს ქალურ თავმოყვარეობას მეტი შეურაცხყოფის წარმოდგენა არც მაშინ შეეძლო, და ახლაც ამაზე დამამცირებელი ხუმრობა თუ არსებობს არა მგონია. კიდევ უკეთესი - ბოლოს სტუმრები რომ დაიშალნენ და ცრემლმორეული თავის შეკავებას რომ ვეღარ ვახერხებდი, აღმოჩნდა რომ ეს ხის შპილკა“ ასე ოსტატურად იმ სუნამოს კოლოფში ჩემმა შვილმა ჩადო, იმ საჩუქრის სამაგიეროდ, რომელსაც ათი წლის განმავლობაში ველოდი. გაღიმებულმა სუნამოს გადამალული ბოთლი მომირბენინა - სწორი, მრგვალი, შეუმჩნეველი წახნაგებით, ოქროსფერი სახურავით, სახურავზე ლათინურად რომ Dior-ი აწერია. იმ ბოთლის დანახვაზე დღესაც ტანში მზარავს. ის მშველის, რომ რაც დრო გადის სუნამოს და, ფრანგულს მით უმეტეს, ნაკლებად მჩუქნიან და დამთხვევა თითქმის გამოორიცხულია.

მის მერე ავერ თხუთმეტჯერ გადავიხადე დაბადების დღე, და იმდენად გამოვფიზლდი, შვილისგან საჩუქარს აღარ ველოდი, ის კი არა, მადლობელი ვიყავი იუმორით სავსე სიურპრიზებს რომ აღარ მიწყობდა. წელსაც მყავდა სტუმრები. ისეთი ხალხმრავლობა აღარ იყო მართალია, ადრე რომ ყოფილა. ერთი-ორი ახალი ამხანაგი შევიძინე, ათიოდე დავკარგე, და ანგარიშის ამბავია - ასე თუ გაგრძელდა, სულ მალე წინა დღის გაცნობილს შევრჩები დაბადების დღეს პირისპირ. მარტოობას ეგეც კი სჯობია. რალა თქმა უნდა, ისევე საჩუქრებს ვათვალთვლებდი სუყველას დასანახად (ახლა ასეა მიღებული ზრდილ წრებში), მომეტებულ სიხარულს ვთამაშობდი მადლიერების გრძნობით, გულს კი აღარაფერი ახარებდა წინანდებურად. ჩემი ვაჟკაცი შვილისკენ თვალს კარგა ხანია აღარ ვაპარებდი, და დიდ პატივად ვუთვლიდი ჩემს თავს, ხუთიოდე წუთით თუ იკადრებდა ჩვენთან ჩამოხვლას. იმ დღესაც, მთელი დღის მზადების მერე დაღლილი მივწევი სავარძელში სტუმრების მოლოდინში, უცებ რომ შემოვარდა, აღვზნებული, განითვლებული, ხელში ფრანგული სუნამოს კოლოფი ეჭირა. გაუხვეველი, მუქი შინდისფერი კოლოფი ოქროსფერი მცენარის

ტოტებით როიალის თავზე ნერვიულად დადო და, ის იყო რომ შევეკრთი, მომმართა - რამე ლამაზი გასახვევი ქალაღი გექნებაო. შეკითხვა, ცოტა არ იყოს, გამიკვირდა და კოლოფს ხელი წავატანე. კოლოფში ოცნება იდო, ყველა ქალის ოცნება. შინდისფერსავე ყრუ ბოთლს ისევე უცნაური მცენარის ოქროსფერი ტოტები გასდევდა, ნაპოლეონის საომარი ქუდივით განიერი სახურავი ბოთლის მოყვანილობას აგრძელებდა, და, საოცრება, კოლოფს რომ მოაშორებდი, სახურავში გაყრილი აბრეშუმის გრაგნილი კანაფი, შუშისქვეშ მოქცეული, გრძელი შინდისფერი აბრეშუმის ფოჩით თავდებოდა. სუნამოს იდუმალებით სავსე, გამომწვევი სახელი ერქვა - Opium-ი. გული ამიჩქარდა, ფერი მეცვალა და ალბათ ამის საპასუხოდ, მომესმა შვილის გაღიზიანებული ხმა: დი-ახ, მიყვარს, ძალიანაც მიყვარს, და რა, არ შემოიძლია ვაჩუქო?! მეჩქარება, მელოდებიან, დროზე მომიძებნე ქალაღი, ძალიან გთხოვ!“ სახტად დავრჩი და ძლივლა ამოვლერღე - მასაც დაბადების დღე აქვს? - თუმცა კარგად მახსოვდა, რომ ჩემსას არ ემთხვეოდა. - არა, არა, - ბრაზმორეულმა მიპასუხა, - უბრალოდ დღეს შემთხვევით ვიყიდე, და დროზე, მეჩქარება!

წავიდა. მოცელილი სავარძელზე მივეგდე. ეს ყველაფერი განზრახ ჩაფიქრებულ წყენას ჰგავდა, მაგრამ ამის დაჯერება არ შემეძლო, იმ დღეს უნდა გადავრჩენილვიყავი, სტუმრებს ველოდი, და დავიჯერე რომ დამთხვა, ნამდვილად დამთხვა და მეტი არაფერი. ახლა რომ ვფიქრობ, მართლაც ეგრე იქნებოდა. წყენა გამინელდა, მაგრამ იმ ოპიუმზე“ უფრო საოცნებო საჩუქარი ქვეყანაზე თუ არსებობს, არა მგონია.

ამას წინათ, მოულოდნელად დავბრუნდი სახელში, გვიანი იყო, არავინ დამხვდა. მაგიდაზე არნახული არეულობა იყო, ერთმანეთში ახელილი სუფრა, ჭიქები, სიგარეტის ნამწვავები. სილაგანწულივით კარებში გავჩერდი, ისედაც გულმოსულს ბოროტება მომეჭარბა და როგორ განვმუხტულიყავი არ ვიცოდი. ამასობაში შემოსასვლელი კარი გაჭრილდა და ოთახში ფრთხილად ახალგაზრდა ლამაზი მამაკაცი შემოვიდა. უცხო თვალთ შევხედე, და უცებ ჩემი შვილი თუ იყო, ვერ ვიცანი. წამიერმა სენტიმენტალობამ გამიარა, ახლა უკვე შვებით მივვარდი ბოღმის ამოსანთხევად. ჩემს სხაპასუხობით გასროლილ სიტყვებს ჩვეული საპასუხო სიხისტე უნდა მოჰყოლოდა და ერთმანეთის ძიძგანში გულსაც მოვიოხებდი. ეს მინდოდა, ამას ველოდი, და როგორც სხვა პლანეტიდან, ისე მომესმა ალერსით გამთბარი ხმა:

- ნუ მერჩი, ნუ მეჩხუბები, ნუ, ძალიან გთხოვ, ეხლავე ავალაგებ, მესმის, გენყინა, არ გელოდი.

ისედაც წყლიან თვალელებში ცრემლი ჩაუდგა და არაამქვეყნიური სიკეთით მიყურებდა. ერთბაშად ვერ შევძელი შეჩერება და ჩემსას ისევე მწარედ გავიძახდი. უცებ მოულოდნელზე მოულოდნელი მოხდა - ჩემსკენ ნაბიჯი გადმოდგა,

ორივე ხელი ვედრებით გამომიწოდა, ფრთხილად გულში ჩამიკრა. მერე რაც მომესმა უკვე ქვეყნის დაქცევაც ჰგავდა:

- მიყვარხარ, ძალიან მიყვარხარ, ქვეყანაზე ყველაზე, ყველაზე მეტად...

თავზე კრძალვით ხელს მისვამდა და გულში მიკრავდა. ღვინის სუნით შეწუხებულმა ოდნავ უკან გავიწიე და თვალებში ჩაახედე, ცრემლი უხვად ეღვრებოდა და შავ უძირო თვალებში არაადამიანური ტკივილი ჰქონდა ჩამდგარი. ასე სტიკივით ალბათ, გულიდან ყველაზე ძვირფასს რომ იგლეჯენ. შევშინდი, რომ ნათქვამი აღარ დაუბრუნდებოდა, ხელები გაუწონდე და ლამაზ მხარზე თავი დავადე. ასეთი ლამაზი მამაკაცის სახე ასე ახლოს არასოდეს მინახავს, ასე არავის სიყვარულს არ შევუშფოთებია, და ასე სამუდამოდ არავისი სიტყვები გულში არ ჩამრჩენია.

ნალკოტი

დიდი ხანია გამოყრუებულად ვცხოვრობ ჩვენს პატარა, ღარიბულად ნაშენებ სახლში. სოფელი ახლა შენდება, ნელ-ნელა იყრის თავს, აქა-იქ კაკუნის ხმა ისმის, შორიშორ შემოძახილი. ჯერ ბუნების ხმები ჭარბობს. ჯერ კიდევ არის ისეთი დილა და ისეთი ადგილი - აივნის ხის სვეტზე ცერად შემომჯდარი გაკვირვებული კოდალა ნისკარტის გამეტებული ბრაგუნით რომ გაგაღვიძებს. არის ისეთი საღამოები ჭრიჭინების გაბმული ჭრიჭინი სიჩუმედ რომ მოგეჩვენება, და ისეთი სიმარტოვე - ზოგჯერ თავმოებურებული და უსაქმო, სანერ მაგიდას ნებით რომ მიუჯდები და წერილის წერას დაიწყებ. ზოგჯერ დღე დღეს ისე ებმის, ადამიანის ხმას ვერ გაიგებ, ძალღთან იწყებ ლაპარაკს და კრთები საკუთარი ხმის გაგონებაზე, ძალლი კი გაოგნებული უჩვეულო ნდობით, გამწარებით, მოწყვეტამდე იქნევს კუდს მადლიერების ნიშნად. ეს, რა თქმა უნდა, თუ საკუთარი ძალლი გყავთ, თორემ მანანნალას სალაპარაკოდ სადა სცალია. ცხვირპირის მიწაზე თრევით, ყნოსვა-ყნოსვით, დღელამ დარბის საჭმელის საძებნელად. სხვა სულიერებზე რა გითხრათ, არიან ჯერ კიდევ ზღარბები, კურდღლები, მელიები, შვლებიც გყავდა, სანამ სათიბებს გადაბარავენ სახლების საძირკვლებად. უშიშარი ხელიკებიც ხომ არიან და არიან, არაფრით არ ტოვებენ აქაურობას, თავისი სისხარტის იმედად, ალბათ.

ჩვენს განაყოფ მიწაზეც, ჩვენს მეზობლად სახლია აშენებული, უფრო მკვიდრად და საშვილიშვილოდ, მაგრამ სიცარიელით უფრო დამორჩილებული დროს და უამინდობას. პატრონი ათასში ერთხელ თუ მოაკითხავს სულის ჩასაბრუნებლად, მიიხედ-მოიხედავს, განწირულად ამოიოხრებს, და მოსალამოვებისას, ისევე ქალაქში ბრუნდება. ამასწინადაც, როგორც ყოველთვის მოულოდნელად, გაიჭრიალა ჭიშკარმა და მეზობლის ეზოში მანქანა შემოვიდა. ნაცნობ სახლის პატ-

რონს და მძლოლს უცნობი ქალი მოჰყვათ.

- როგორი ნალკოტი ყოფილა! არაბუნებრივი ხმით ნამოიყვირა ქალმა მანქანიდან გადმოსვლისას.

აღტაცებას წამიც არ დააცალა, იქვე დაგდებულ ბარს დაავლო ხელი და უწვიმო ზაფხულით გახრიოკებულ მინას თხრა დაუნყო.

ქალს ახალგაზრდულად მოქნილი ტანი ჰქონდა. თეთრი, მკლავებანეული საროჩკა“ მორგებულად ეცვა, შემოტმასნული ქვედა კაბა, თითქოსდა უნებლიეთ იმეორებდა საკუთარი სხეულით იდუმალ ტკობას, თედოს გაცნობიერებულად მიხრა-მოხრას, ხელებსაც შინაგანი ტკობით, ბუნებრივად ამოძრავებდა, და მხოლოდ სახე, ულამაზო და იჭვიანი, ასაკით შეუფერებელი სიმწრისგან ნაადრევად მობერებული, არღვევდა სხეულის თანაფარდობას და იერს უხდენდა. თვალები აქეთ-იქით დაბნეულად დაურბოდა, თითქოსდა რალაცის დასტურად საყრდენს ეძებდა, თუ იმედს იმისა, რომ ეს ყველაფერი - მისი სხეული, მისი ხელები, ამო არ არის და უაზრო.

- მე ამ ხეებს სულ შემოვუბარავ! ისევ წამოიყვირა ქალმა - რა კარგია! აქ ვიცხოვრებ ზამთარ-ზაფხულ, სამსახურშიც აქედან ვივლი! რატომ ამ დრომდე ვერ ჩამოვედი?! ორშაბათს სამსახურში დარეკეთ, უთხარით ვერ მოვაო! - ნერვიულად, თითქოსდა ვილაცის ჯიბრით თუ გასაგონად იძახდა ქალი და უაზროდ იქნევდა ბარს. მერე წუთით შედგა და გაბოროტებული მზერა ძმას მიაპყრო.

- დიახ, მარტო ვიცხოვრებ!

- ასე იცი! - კეთილი ღიმილით, ბედსმეგუებულად, უმისამართოდ ჩაილაპარაკა ძმამ.

მძლოლი ასევე ბედსმეგუებულად, მაგრამ მალეული გალიზიანებით ეზიდებოდა წყაროს წყალს ქალისთვის სამარაგოდ. ერთიან წრიალში კიდევაც დაბნელდა. ძმა და მძლოლი მანქანას მიუბრუნდნენ.

იმ ღამეს მეც მიყვებოდი ჩემს მეზობელს ქალაქში. მარტო დარჩენილ ქალს რომ ვეთხოვებოდი, მოლალატის განცდა მქონდა, თითქოს საშველად ხელი არ გაუწონდე, თითქოს სერიოზული გამოცდის პირისპირ მარტო ვტოვებდი. ვიგრძენი, რომ დარჩენა შემეძლო, მაგრამ გაუცნობიერებელი გაბოროტებით ჩავიქნიე ხელი და მოვიხურე მანქანის კარი. ორი დღის შემდეგ დავბრუნდი ჩემს უცაბედად მიტოვებულ სახლში. ყველაფერი ისევე ისე, ჩვეულებრივად დამხვდა, როგორც ყოველთვის. ზოგი რამ ღია, ზოგი სიჩქარეში უადგილოდ მიყრილ-მოყრილი. მეზობელთანაც ისევე, როგორც ყოველთვის, არავინ იყო. მოჭრიალე ჭიშკარი წინანდებურად, გაკვანძული ზორტით იყო დაბმული, სახლის კარს დიდი ბოქლომი ედო, და მხოლოდ ორად-ორი, საცოდავად განონილი კომპის ხის ღერო ირგვლივ უცნაურად იყო შემობარული.

ისწრაფე, ბუნების ტრფიალო!

წიგნის მოზღვსი

ვადი

მამ დასავლეთი. კარგი, იყოს დასავლეთი. ჯიბეში ქალაქის ფული მოვსინჯე და მატარებლის კიბესთან მდგარ გამცილებელს მივანოდე. მან ჯერ ფულს დახედა, შემდეგ ამათვალიერა და შეთქმულივით თავი ოდნავ დამიკრა. უბილეთოდ არ შეიძლება, მიბრძანდით, სალარო ქვემოთაა, კიბით ჩახვალთ, მომესმა უკვე ვაგონში ასულს გამცილებლის მკივანა ხმა და დაგვიანებით შეშინებული მგზავრის ბუზღუნა. წინ გავინიე, ჩვეულებრივი ძველმოდური მატარებელი იყო, ორივე მხარეს ჩადგმული პატარა მაგიდებით და სკამებით. დაბინდული ფანჯრები, სულ ოდნავ რომ იწეოდა და ჰაერის ნაკადს უშვებდა ვაგონში და ცის ნაგლეჯი მოჩანდა მხოლოდ. მარცხენა მხარე ოთხადგილიანი იყო, მარჯვნივ კი თითო სკამი ედგა ციციქნა ჩამოსანეე მაგიდას. განმარტოებით მდგარ სკამზე ჩამოვჯექი, ჩემს წინ შუა ასაკს გადაცილებული მგზავრი იჯდა, შევერცხილ თავზე ბერეტს იხდენდა და ამის გარეშეც სიმპათიური იყო ოდნავ კაპრიზული ხაზებით ცხვირის გასწვრივ, რაც სრულებით არ აუმნოებდა, პირიქით, ხასიათს უსვამდა ხაზს. თავი რაღაც უურნალში ჩაერგო, რის გამოც სრიალა სათვალეს წარამარა ისწორებდა.

მატარებელი ძალიანაც გამიხარდა. ის ყველაზე ძლიერი კავშირია ჩემს ბავშვობასთან, მისი რიტმუ-

ლი სუნთქვა მოტკბო რკინის რელსებზე ჩემი და ჩემი მეგობრების ერთადერთი ივენანა იყო ძილის წინ. ის ერთადერთი გვიყვებოდა შორეთის ამბებს და ეს შორეთი სამუდამოდ ჩვენი ვახდა, მშვენიერი, მიუნვდომელი შორეთი, რომელიც წარმოსახვის ჰორიზონტზე მოჩანდა. სიახლოვეს არაფერი იყო გარდა ლოგინში მოულოდნელად შემოფეთებული შენივე ტოლების სახისა, რომელიც შენსავით დატოვეს მამებმა და გაიყოლეს ართქმული სიყალბეები, რაც ყველა მშობლის პირდაპირი მოვალეობაა და რაც მათ შემდეგ დარჩა იყო იმავე თვალეში ჩაბუდებული ყინული, კოსმოსიდან შემოპარული, და მხოლოდ მატარებლის რიტმული ხმა ალღობდა ყინულს შორეთის თბილი მზით. ჩვენ ასე გვჯეროდა, ჩვენ ამან გადაგვარჩინა და როცა ლოცვა გვინდა, ჩვენ არ დავდივართ რომელიმე უცხო ღმერთის ტაძარში, ათასგვარ ხატებთან, რომ უცხო ღვთაებას თაყვანი ვცეთ, ჩვენ არ ვცნობთ კერპებს, რომლებიც სამ დღეში საფლავებიდან გამოდიან. ჩვენ შორეთის მზეზე ვლოცულობთ და მისი სითბო არ გვეყო კერპების დასანგრევად, რათა ბავშვები გადაგვერჩინა სიკვდილს. ვზივარ ახლა ამ მატარებელში, როგორც ტაძარში და ჩემი ღმერთი ჩემთანაა, არ მტოვებს მისი რკინის სუნთქვა, მოტკბო, როგორც სისხლი. ეს განმეორებადი რიტმულობა, მარტივი, რო-

გორც სიკვდილი, ჯოჯოხეთის საყვარელი იარაღია კერპებისთვის და რაც მათთვის სიკვდილია, ის ჩემთვის სიცოცხლეა.

ჩემ გასწვრივ სამი მამაკაცი იჯდა. ისე გამოიყურებოდნენ, თითქოს რალაც მნიშვნელოვანი ჰქონდათ სათქმელი, მაგრამ თავს იკავებდნენ და ნერვიულად ცქმუტავდნენ ადგილზე. ქალმა ჩამოატარა მგზავრებისთვის წყალი და სხვადასხვა თავშესაქცევი, მოხუცი კაცი ხელების ენერგიული ქნევით მოითხოვდა ჟურნალ-გაზეთების ყიდვას. ცქმუტავდა კაცებმა გულგრილად აუქნიეს ხელი. ასე ორმოციოდე წლის ქალი ამოვიდა, შავ კაბაში ჩაცმული, შეენიეთ ჩემს ობლებსო, ხელს იშვერდა, მარჩენალი მომიკვდა, ვალებში გაგვიდესო და ნაადრევად დაბერებული თვალებით მოწყალებას ითხოვდა. ჩემს წინ მჯდომმა ბერეტიანმა ხელი წაიღო ჯიბისკენ და რადგან ფულის მაგივრად ერთჯერადი ცხვირსახოცი ამოჰყვა, ენერგიულად მოიხოცა ცხვირი. მათხოვარმა გვერდი ამიარა, ჩანდა, ვერც შემამჩნია და მიეჭრა იმ სამს. უფალი შეგენიოს, უთხრა ყველაზე ჩიამ მათ შორის და გვერდზე გაიხედა, მომეჭვი ერთი, ჩემი ვალები ვერ გამისტუმრებია, გაბრაზებით ჩაილაპარაკა უფრო შეესებული ტანის პატრონმა და რალაცნაირად გახედა მის წინ მჯდომ მამაკაცს, რომელსაც მიმიკა არ შეცვლია ამ გამოხედვაზე. ქალმა ჩაიარა და სხვა ვაგონებისკენ წავიდა ბედის საცდელად.

ამ საბრალო მათხოვარმა რომ ვერ შემამჩნია, ესეც ერთი უპირატესობაა ჩემი, თითქმის მისტიკა მათხოვრებით სავსე ქალაქში. ისინი მე ვერ მხედავენ, არ მოდიან და ვერც კი მამჩნევენ. ეს მას მერე შევნიშნე, რაც თავისუფალი გავხდი, რაც დავემშვიდობე ძველ ცხოვრებას და საკუთარი მოვიპოვე. ჰო, ნუ გიკვირთ, თუ არ ხარ თავისუფალი, არც არაფრის იმედი არ უნდა გქონდეს კაცს. ვინ მოგცემს შენსას, თუ სხვისაში არ იყავი ერთგული? არა, არა, ნურავინ მეტყვის, რომ საკუთარი ცხოვრების ავანჩავანი იცოდეს, როცა შეკრულია ვალდებულებებით. ასეთი ხომ მხოლოდ მონაა, გარემოებების, სხვა ადამიანების, მოვალეობების. არავინ არ შეიძლება იცოდეს საკუთარი გზა, როცა დამოკიდებულია რაიმეზე. ასეთებს არაფერი უნახავთ, არაფერი გაუგიათ, არაფერი სმენიათ. არაფერი გააჩნიათ, საკუთარი თავის ჩათვლით. მათი ცხოვრება მოლოდინია, ხვალინდელი დღის მოლოდინი, რომელიც იქნებ რაიმეს მოიტანს, რაიმეს, რაც ქარს თან მოჰყვება, ან იქნებ წვიმამ მოიტანოს, ან შემთხვევით შემოხეტებულმა დაუბრუნოს, რაც მისი აღარაა. ეჰ, ვიცი, განა არ ვიცი, რას გრძნობს ასეთი ადამიანი, განა მე თვითონ არ გამოვიარე ეს ყოველივე, ვიდრე ნერტილი არ დავუსვი ამ მოლოდინს და არ დავიბრუნე ჩემი ერთადერთი ცხოვრება, რომელმაც გაასწორა მრუდე და ჩვეულებრივი სასწაულები დამანახა. ნუ დამნამებთ პათეტიკას, უბრალოდ, ვხარობ, ვხარობ, როგორც ყველაზე მდიდარი კაცი, სავსე მარნებით და ბელლით. აი, თუნდაც მათხოვრები ავიღოთ. ჩვენს ქალაქში ყველა ფეხის ნაბიჯზე არიან და არცერთი არ მოსულა ჩემთან, მე მათთვის არ ვარსებობ, ისინი უბრალოდ ვერც მხედავენ, თუმცა საკმაოდ კარგად მაცვია და ღარიბ კაცს არ ვგავარ. აქვს უპირატესობა ჩემს ყოფას ამ მხრივაც. არც სინდისი მქენჯნის ამის გამო. ან რა სინდისი უნდა ქენჯნიდეს იმას, ვინც არ არსებობს ცხოვრების ორომტრიალისთვის და საკუ-

თარ ბილიკს მიუყვება.

ბერეტიანმა კაცმა საიდანაც რვეული ამოაძვრინა, მერე დიდხანს ეძება რალაცა და რომ ვერ იპოვა, კალამი ან ფანქარი ხომ არ გექნებათო, მკითხა. საბედნიეროდ, ფანქარი აღმომაჩნდა და გაუწოდე. მაშინვე თავი დახარა და რალაცის წერა დაიწყო. ვერ მოვითმინე და ვკითხე:

- მწერალი ხომ არ ხართ, ან პოეტი?

კაცმა ფანქრის კვანტა დაიწყო და ისე რომ თავიც არ აუწევია რვეულიდან, ამომხედა. ლამაზი თვალები ბრაზს გამოხატავდნენ, თითქოს მნიშვნელოვანი საქმე შეაწყვეტინესო.

- ვინც წერს აუცილებლად მწერალია? - უხეშად შემობრუნა კითხვა და ისევე რვეულს მიუბრუნდა. ერთხანს სიჩუმე ჩამოვარდა და მხოლოდ მატარებლის რიტმული ხმა ისმოდა. გვერდზე მსხდომებმა ხმადაბლა საუბარი დაიწყეს, თუმცა მაინც გარკვევით ისმოდა მათი ხმა. ჩია მათ შორის ფსკენილს ათამაშებდა ხელში და საუბარში მონაწილეობას პირჯვრის წერით გამოხატავდა. ეტყობოდა ამ სამს რომ ერთად მგზავრობდნენ. ფანჯარაში გავიხედე და ჩემს ფიქრებს გავყევი. უცბე ბერეტიანის ხმამ დამაბრუნა ვაგონში.

- ცნობისათვის, მძულს მწერლობა და მწერლებიც.

გაკვირვებით შევხედე, როგორ მოებრიცა ლამაზი ნაკვთები, რალაც მრისხანებასავით ჩაუდგა თვალებში.

- დიას, მძულს და მიუხედავად იმისა, რომ მე ვწერ, უფრო მეტად მძულს.

- როგორ? თქვენ მწერალი ხართ და გძულთ მწერლობა? მართლაც პირველად შევხვდი ამგვარ კაცს, მატარებელშიც რომ ვერ ითმენს არ წეროს და მაინც სძულდეს საკუთარი საქმე.

- წყევლაა ნამდვილი, ჩურჩულით განაგრძო მოძულემ, ვერც ეშვები და ისიც იცი, რომ ვერასოდეს გახდები მწერალი. დალუპულები ვართ ჩვენ, დალუპულები, რალაც იდუმალი კრთომა ჩააქსოვა თვალებში.

- მართალია შორს ვარ მეკალმეებისგან, მაგრამ ვერასოდეს ვიფიქრებდი, თუ ასეთი ტანჯვაა თქვენი ხელობა, გატყობთ, ძალიან იტანჯებით და ძვირად გიჯდებით ეს საქმიანობა. - ვეცადე თანაგრძნობა გამომეხატა, მაგრამ ბერეტიანი უფრო გადელდა ჩემს სიტყვებზე.

- მორჩი მაგ სისულელეებს, თუ კაცი ხარ. მხოლოდ ბრბოს სჯერა, რომ ტანჯვაა და ვება. საქმე სულ სხვაგვარადაა - ჩვენ სიცოცხლე მოგვპარეს, გაგვაბრიყვეს, დაგვიმონეს და თავნახრილებს გვამუშავებენ, როგორც ნამდვილ მონებს და ამის მოთმენა აღარ შეიძლება. ო, ნეტავ ერთხელ ჩამასუნთქა სუფთა ჰაერი, ერთხელ გავიჭრა ველად, - და აქ მან მოულოდნელად ხელები გაშალა და ჰაერი დაიჭირა, - მომადებინა ჩემი დაკარგული ცხოვრება. ქურდები, კაცთა სულის ქურდები, ამოიგმინა დასასრულს.

- ვერ გაგიგეთ პატივცემულო, ნუთუ დღესაც ვინმე გაიძულებთ წეროთ ის, რაც არ გინდათ? ეს დრო ხომ ჩაბარდა საბჭოთა კავშირს, ეს ხომ მაშინ იყავით ვალდებულნი, გემლერათ, ხოტბა შეგესხათ ბელადებისთვის და მათი მონაგარი ქვეყნისთვის? განა დღეს არ შეგიძლიათ წეროთ რაც მოგესურვებათ?

ბერეტიანი სკამის საზურგეს მიეყრდნო და ისე გამოხედა, თითქოს სწორედ ამ კითხვას ელოდა ჩემ-

გან. ერთი პირობა თავი იდუმალი ღომილით აქნია, მერე მკვეთრად გადმოიხარა ჩემკენ და ამოიგმინა.

- აი, ამაშია სწორედ საქმე, აი, ამაში. ო, როგორ ცდებით, ჩემო ბატონო, როგორ ცდებით. მეც დიდხანს ვიყავი დარწმუნებული, რომ ოხერი დროება გვართმევს ჩვენს ნიჭს, ჩვენს შთაგონებას, ჩვენს რაობას და გარდაქმნის მას უსარგებლო ხოტბად. მაგრამ არა, ო, რა სულელი ვიყავი და როგორ გავები ხაფანგში, როგორ დავიჯერე, რომ რამეს შევძლებდი, როგორი მიამიტი აზრია. თქვენ არც იცით რამდენჯერ მიტირია ამის გამო, ვიდრე არ მივხვდი, ვინ მოგვპარა ცხოვრება, გონი, აზრი და მასთან ერთად ცხოვრებაც. დიახ, ნუ გელიმებათ ბატონო, იქნებ ახლა ვერც ხვდებით რას ვგულისხმობ, მაგრამ დრო, დრო დაამტკიცებს ჩემს სიმართლეს.

- და მაინც ვინ? ძალიან მაინტერესებს ვინაა ის, ვისაც საერთოდ შეუძლია ამგვარი ძალადობა.

უცნაურმა მოსაუბრემ მანიშნა, მოინიყო და ყურში ჩამჭურჩულა ერთი მეტად ცნობილი კაცის სახელი, დიდი მწერლისა და საქვეყნოდ ცნობილი ადამიანის. როგორც ჩანს, გაცოცხლა გამომეხატა სახეზე.

- გიკვირთ არა? არადა, სწორედ ისაა ქურდი, ყაჩაღი, ყველაზე დიდი ავაზაკი. მან უკლებლივ ყველა დაგვიმონა და საკუთარ მოვალეებად გვაქცია. სხვები ვერც კი ხვდებიან რა მახეშიც გაებნენ, მეც დიდი განსაცდელი გამოვიარე ამის გასარკვევად, მაგრამ ვამაყობ, რომ სხვებისგან განსხვავებით, მივხვდი, რა უბედურებაც მჭირს. რომ იცოდეთ, რა ალტაცებული გავემართე საკუთარი ფეხით, რა სიმღერებს მიმღერდა ოცნების ქარი, რა თავანუელი მივდიოდი, როგორ მსურდა ჩემი ცხოვრება მექცია სიტყვის მსახურად, მეცხოვრა ისევე, როგორც დავნერდი, მე თვითონ ვყოფილიყავი საკუთარი თავის ხუროთმოძღვარი. და ასეც დავინყე, დამერწმუნეთ, სწორედ ასეც ვიქცეოდი, პირუთვნელად მივყვებოდი გულის ძახილს და ვნერდი, ვნერდი, ვნერდი, ვცხოვრობდი, როგორც ვნერდი. მჯეროდა, რომ ასე ყველაფერი გამომივიდოდა. თუ ვიქნებოდი მართალი, უდრეკი და ვიცხოვრებდი, როგორც მან" აღწერა, აუცილებლად გამომივიდოდა, მე შევქმნიდი ნიგნს, რომელიც ერთდროულად იქნებოდა ჩემი ცხოვრება და სიტყვა და რეალობა გახდებოდა ერთი. წლები მოვანდომე ამ ახირებას, ვიდრე უბედურება არ დამატყდა თავს, ვიდრე არ დაიქცა ჩემი ცხოვრება და ნამსხვრევებმა არ მომიყოლა. და აი, თქვენ მეკითხებით, მწერალი ვარ თუ არა?

- ცოტა არ იყოს, დამაბნინეთ. განა შესაძლებელია, თუნდაც ყველაზე დიდმა მწერალმა, საუკუნეების წინ გარდაცვლილმა, რალაც მანქანებით დაიმონოს ადამიანი და თან ისე, რომ ცხოვრება მოაძულოს? რალაც კარგად ვერ გავიგე, ნუთუ ასეთი შთაბეჭდილება მოახდინა მან თქვენზე, განა დიადთან შეხება არ გვაკეთილმოიბილებს და განა სილაამაზე ჩვენც არ გვხვს ოდნავ უკეთესებს? იქნებ მემულება რაიმე, რადგან ბეჩავი ვარ ლიტერატურაში და ბევრი არაფერი გამეგება.

მწერალმა თავი აქნია ერთი პირობა და ირონია გაკრთა მის თვალებში, მერე თვალები მოწკურა და უფრო ჩაისისინა, ვიდრე ჩაიჩურჩულა:

- ვაი რომ, სწორედ ასეა და ვაი რომ, მე მართალი ვარ. თუმცა ვგრძნობ საკუთარ უპირატესობას სხვა უბედურებთან შედარებით, რადგან მივაგენი ამ უბე-

დურების სათავეს, სხვანი კი ხელის ცეცებით დაიარებიან და ვერაფერს ხვდებიან, საბრალო, საბრალო კალმის მონები, ბრმად შობილი და ბრმად გარდაცვლილები. ბატონო, გატყობთ, გამჭრიახი კაცი ხართ და მოკლედ მოგიყვებით, რა ხათაბალა გადამხდა, როგორ გავები ვალეებში, როგორ მიმუხთლა ნუთისოფელმა და როგორ აღმოვჩნდი ხახადაღებულ სიცარიელესთან პირისპირ. არც ისე ახალგაზრდამ ოჯახი შევქმენი, შეიძლება ითქვას, სიყვარულითაც კი. კეთილშობილებით აღვსილმა ობოლი გოგონა შევარჩიე, სასიამოვნო გარეგნობის, და მიუხედავად მშობლების დიდი წინააღმდეგობისა, ვინაიდან ის სულაც არ აკმაყოფილებდა ჩვენში მიღებული სასურველი საცოლის მოთხოვნებს, რადგან ხელმოცარული გახლდათ უკვე სხვასთან (მიმიხვდით ალბათ რასაც ვგულისხმობ), გადამრჩენელად და მხსნელად მოვევლინე მას. არ გავნირე ავი ენებისთვის, ნამუსი შევუნახე და შემდგომში ამას ჩემს ყველაზე დიდ გამარჯვებადაც ვთვლიდი. ოჯახი შევქმენი და წესიერი და პატიოსანი ქალის სახელი აღვუდგინე. ხომ გესმით, როგორც ხდება ხოლმე, როცა ალტაცებული ხარ, რალაცებს არ აქცევ ყურადღებას. არც მე ვინუხებდი დიდად თავს წვრილმანებზე ფიქრით, ყოველდღიურობას მივყვებოდი. ჩემი მეუღლე საკმაოდ ჭკვიანი გამოდგა და მას გადავაბარე მთლიანად ოჯახის ფინანსური საკითხები, ხოლო მე ვემსახურებოდი ჩემს საყვარელ საქმეს, მაშინ ჯერ კიდევ საყვარელს. აქ მწარედ ჩაეცინა ჩემს ახალ ნაცნობს. ჩემი სათაყვანო მწერლის იდეალებს განუხრელად მივსდევდი და არასოდეს მავინწყებოდა კეთილშობილება; ცოლს მუდამ ამ იდეალებზე ვესაუბრებოდი, გულის სიღრმეში ვამაყობდი, რომ მისი გადაამრჩენელი ვიყავი და რალა დაგიმალოთ, ცოტა წმინდანადაც კი მივიჩნევდი თავს. მოკლედ, ცხოვრებით კმაყოფილი კაცი ვიყავი და სრულიად დარწმუნებული, რომ ჩემი ცოლი სათანადოდ აფასებდა ჩემს ნაბიჯს, ოჯახის ერთგულ და თავდადებულ ქალად ვთვლიდი ამის გამო. თხუთმეტი წელი ვიცხოვრეთ ასე და შვილებიც გავზარდეთ. არასოდეს შემპარვია ეჭვი იმაში, რომ ცოლს ვუყვარდი, დიდად აფასებდა ჩემს სიკეთეს, ამიტომ ვანდობდი ყველაფერს და არ ვერეოდი მის საქმეებში. მან თავისი გამჭრიახობით ბინა იყიდა, ცხადია, მეც შევიტანე წვლილი, ძველი მშობლების სახლი გავყიდე და ერთობლივად შევიძინეთ დიდი და ნათელი ბინა. მოკლედ, ვხარობდი და ვემზადებოდი გადამწყვეტი ნახტომისთვის, შემექმნა ცხოვრების ნიგნი, რომელიც თაობებს მოუყვებოდა ცხოვრების ხელოვნებაზე, ასწავლიდა სწორ ფასეულობებს და ყველა სიტყვა განმტკიცებული იქნებოდა ჩემი ცხოვრების მაგალითით. აი რაზე ვოცნებობდი, ბატონო. ო, რა სულელი ვიყავი, როცა მჯეროდა, რომ ბედნიერება და სიმშვიდე შესაძლოა წიგნად აქციო, რა ბრიყვი ვყოფილვარ რომ ისეთი ეფემერული სუბსტანცია, როგორიცაა ადამიანის ბედნიერება, ჩვენს სამყაროში შესაძლოა დაიჯერო და სხვებიც დააჯერო. ახლა მდლობელიც ვარ, რომ ვერ მოვასწარი დაწერა, ვინ დაიჯერებდა და ვინ მოისმენდა კაცის სიხარულს ჩასაფრებულ ცხოვრებაში. დამაჯერებლობას მხოლოდ ტკივილი სძენს მწერალს, მხოლოდ მისი უცილობლად ტანჯვაგამოვლილი გრძნობები თუ დააკმაყოფილებს ამ მასას, მკითხველთა სისხლმონყურებულ მასას. რა გულუბრყვილობაა, გინდოდეს ვინმეს მოუთხრო მსუბუქ ამბებზე. მასხრად ამიგდებდნენ და სასაცილოდ არ

ეყოფოდათ. ო, აქ მე უძლური ვარ, უძლური. იცით, ადამიანები აღმერთებენ ნატანჯს, ტკივილიანს და მე ამას ვერ შეეცვლი. ფასს მხოლოდ ტკივილს ადებენ და თუ გაინტერესებთ ჩემი აზრი, ღმერთიც ასეთივე ჰყავთ, ნატანჯი და ტკივილებით სავსე, უძლური ვარ - თავი ჩაქინდრა ჩემმა მწერალმა. არ უყვართ ბედნიერი კაცი, უძლური ვარ.

- იქნებ ბედნიერი კაცი არ წერს - შევეცადე რაღაცით გამექარვებინა მისი სევდა. აი, მე ბედნიერი ვარ და არასოდეს მდომებია დამენერა ამაზე, ბედნიერება უბრალოდ ცხოვრობს და არ ფიქრობს, ტკივილი კი გაიძულეს წერო, ან მუსიკა შექმნა, ან რაიმე, რაც სხვებსაც გაუზიარებს ამ ტკივილს, მე კი, გეთანხმებით, სიხარულის და ბედნიერების გაზიარება ცოტას თუ მოუფა აზრად.

- იქნებ, იქნებ მართლაც ასეა. განა ბედნიერება ეძიებს უკვდავებას, განა მას აინტერესებს მიღმიერი ყოფა, განა ის არაა სავსე და სრული იმდენად, რომ სიკვდილიც კი გულის ჯიბეში უზის და მიჩვეული ჰყავს, განვრთნილი და დაამებული? განა ყოველი უბედურება არ გვერეკება უკვდავების მოსაპოვებლად და განა უბედურება არ ეძიებს მარადიულ სიცოცხლეს, რათა სადმე მაინც ჰპოვოს სიმშვიდე? იქნებ თქვენ მართალიც ხართ და იქნებ ესაა მიზეზი, რომ ჩემი კალამი არ ჩქარობდა წერას, არ ჩქარობდა უკვდავყოფას? მაგრამ ჩემო მოულოდნელო მეგობარო, განა ბედნიერება არაა ყველაზე დიდი ილუზია კაცის ცხოვრებაში? განა მხოლოდ ტანჯვა არ გამოხატავს ყველაზე ზუსტად სიცოცხლის არსს? ბედნიერება ტყუილია და ტანჯვა კი ყველაზე მართალი, რაც შეიძლება გადაგვხდეს, და მხოლოდ ტანჯვასთან გაშინაურება და მასთან მეგობრობა არის კიდევ ნამდვილი შეულა-

მაზებელი ცხოვრება. ოჰ, რა ბრმა ვიყავი, როცა მჯეროდა იდილიური ოჯახური სიტუბოების, რა შხამს მიმზადებდა განგება, როგორ დარტყმას, ხანჯლის დარტყმას ზურგში, რადგან ერთ დღეს, მთვრალმა ყოველდღიურობის სიხარულისგან, ალტაცებულმა ოჯახური სიტუბოებისგან, ნებიერად მივდე თავი დასასვენებლად, როცა ჩემმა მეუღლემ, ჩემმა მეორე ნახევარმა, საზარელი სიმათლე მითხრა. ერთ წუთში დასრულდა ყოველივე, ერთ წუთში. მითხრა რომ ასე აღარ სურს ცხოვრება, რომ უნდა დავეშორდე, რომ სასამართლოში შეაქვს განქორწინებაზე განცხადება. მაგრამ ეს არ იყო საზარელი, ეს მშრალი სიტყვები არაფერს ამბობდა, მხოლოდ თვალეზი, მისი თვალეზი გასცემდნენ მის სიხარულს, ეს თვალეზი იმას ეკუთვნოდა, ვინც დიდხანს იყო ტყვეობაში, ვინც დიდი ხარკი გადაიხადა, რათა თავისუფლება მოეპოვებინა, თითქოს ავაზაკს გაურბოდა, ეს სიხარული მის თვალეზში ამას ამბობდა, როგორ მოიხადა ვალი ადამიანმა და ახლახანს დააღწია თავი მონობას, ის, ვისთვისაც მთელი ეს დრო ტანჯვა იყო. გესმით მეგობარო, რა საზარელი სანახავი იყო ეს ჩემთვის? ის, რაც ჩემს ბედნიერებას შეადგენდა, რაც საზრისად იქცა ჩემი არსებობის, მისთვის მხოლოდ ნაბიჯი იყო გადასალახი თავისუფლებისა და ბედნიერებისკენ. მივბოდა, როგორც გაურბიან ავაზაკს, როგორც გარბიან ეგვიპტედან მონები, მთელი თავისი მონაგარით და სინანულის წვეთიც კი არ მიჰყვებათ წარსულიდან. სად მეპოვა ნუგეში? ბედნიერების ხანას მოშინაურებული სიკვდილი გულის ჯიბიდან ამოხტა და საშიშად დაალო პირი, ეს ის სიკვდილი აღარ იყო, რომელიც მოთვინიერებული მყავდა, რომელიც ახლობელივით მესაუბრებოდა, რომლის წინაშეც უშიშარი ვიყავი და ასე განსაჯეთ, სხვების დარ-

წმუნებასაც ვცდილობდი მის უწინებლობაში. ის ახლა ჩემი ცოლის ზურგსუკან იდგა და ხახხადღებული საზარლად მეჭყანებოდა, სრულიად გაუცხოებული და საშიში. როგორ მოხდა, როგორ მოვტყუედი, რატომ მეძინა ბანგით გაბრუებულს. მე მჯეროდა ჩემი დიდი წინაპრის, მისი სიტყვების, მე მჯეროდა და ყოველივეს პირნათლად ვასრულებდი, მან კი მიმუხთლა, ცარიელი და ვალებით სავსე გამაგდო შუა ზამთარში ქუჩაში და ხელი მკრა. ცოლმა წაიღო ყოველივე, რაც გაგვანაწილა, შვილიც დაიტოვა და მე საზარელი რეალობის წინაშე აღმოვჩნდი. ძლივს ვიქირავე ერთი ოთახი და დიდ ვალებში ჩავვარდი. მამ მითხარით, განა არ მაქვს სამდურავი მასთან, ვისი სიტყვისაც უყოყმანოდ მჯეროდა, განა ამ რწმენამ არ დამტოვა ქუჩაში, როგორც უფლი და მიუსაფარი? მაგრამ რა არის მიუსაფარობა იმ ტკივილთან შედარებით, როცა საკუთარი თავი მხსნელი გგონია და ავაზაკი კი აღმოჩნდება, რადგან სწორედ ეს დავინახე იმ საბედისწერო ღამეს ჩემი ცოლის თვალებში. ავაზაკი, რომლისგანაც გარბიან გამარჯვებულის ყიფინით. ასე დავისაჯე რწმენისთვის, ასე დავისაჯე გენიოსის ხელით და დღემდე არ ვიცი რა შეცდომა დავეშვი, რა შევცოდე მის სულს, ან იქნებ ვერ გავიგე რაღაც ფარული აზრი, რაღაც საიდუმლო ვერ ამოვხსენი და ასე იძია მან შური ჩემზე, მასზე, ვინც მტვერივითაა მიწაზე გართხმული და პატარა ბავშვსაც შეუძლია ერთი თითის კვრით მოერიოს? რას ფიქრობთ, იქნებ ვერ ამოვხსენი იდუმალი აზრი და თავიდანვე არასწორად გავიგე ყოველივე?

- რა გითხრათ, ან რით განუგებოთ, არც ვიცი. თან თქვენი ნაამბობიდან ისე გამოდის, რომ თქვენი სათაყვანებელი მწერალი ირიბად თქვენს ცოლს დაეხმარა და არა თქვენ, თუ მის თვალებში ამოიკითხეთ სიხარული და გამარჯვების ყიფინა გაიგონეთ, განა ეს იმას არ ნიშნავს, რომ თქვენ მხოლოდ იარაღი იყავით და ნაყოფი, ის ნაყოფი, რომელიც თქვენი გეგონათ, მან მოწყვიტა და მაშინ გამოდის, რომ თქვენ უბრალოდ იარაღი იყავით თქვენივე საყვარელი კუმირის ხელში. განა ღმერთიც ასე არ გვექცევა? განა თიხა არ ვართ მის ხელში, რომლისგანაც რასაც უნდა იმას მოზღვს - ზოგს საპატიო ჭურჭლად და ზოგს კი ქვენა მოხმარებისთვის? შეხედეთ ამას ფილოსოფიურად, მე გირჩევთ. თუმცა თქვენმა ამბავმა ერთი ნაცნობი გამახსენა. ერთი ფრიად ღვთისმოსავი ქალბატონი, რომელიც ათენ-ალამებდა ეკლესიაში და მუდამ ბიბლიას ჩაჰკირკიტებდა. რაც არ უნდა გეკითხათ მისთვის, ან სარაზე საუბრობდა, ან რებეკაზე, ხან რახელზე და ხანაც ესთერზე; რაც უნდა გაეკეთებინა, მარად მათ ადარებდა თავს. ამ საბრალოს შვილი გარდაეცვალა და როცა ვერ მონახა საკუთარ გმირებში მსგავსი რამ, საერთოდაც განუდგა ეკლესიას და ღმერთს გაუნანყინდა, როგორც პატარა ბავშვებმა იციან, არადა, არ მართლაცაა ზოგჯერ თავი ეძებო არა სარაში, არამედ აგარში, არა რუთში, არამედ ძალიან ადამიანურ ორფაში, არა ესთერში, არამედ სამართლიანად აღშფოთებულ ვაშიში. განა ჩვენ, ქრისტიანები, სწორედ ამდაგვარი გაგდებულების, ზურგშექცეულების, დაცემულების, ურჩებისა და მეტად სუსტი ადამიანურობის ერთობა არ ვართ? არა, არა, უფრო პირიქით, ვინაიდან დავბრუნდით შუა გზიდან, ვინაიდან გაგვადგეს უდაბნოში, სადაც არც წყალია და მხოლოდ უფლის სული დაფრინავს, რადგან გაგვამიშველეს და ისე დავგიპირეს ხალხის წინაშე გაგდება, რადგან ვერ ავიტანეთ, ვერ

შევეძელით, ვერ გამოვდექით, აი, ამიტომ გვექვია ქრისტიანთა ერთობა. ნუ იდარდებთ იმას, რომ ადამიანების წინაშე ხართ ვალში, ჩვენ განუზომლად დიდი ვალი გვაქვს ყველას, მოწყალეებისა და წყალობის ვალი. მე საიდუმლოდ გეტყვით, თავისუფალი ადამიანი ვარ და არავისი მმართველს რა, მაგრამ სწორედ მოწყალეების წინაშე ვარ ვალში და ახლაც, აქ რომ ვზივარ, სწორედ ესაა ამის მიზეზი. თუმცა ადამიანის წინაშე ვალი ამცრობს, მოწყალეების წინაშე ვალი კი ალამაღლებს მას. ნუ გაუძლიანდებით ამ ვალს, ის ერთადერთია, რის გასტუმრებაც ჭეშმარიტ ბედნიერებას მოგიტანთ. ახლა გისმენდით და უჩვეულო კითხვა დამებადა, თქვენც ალბათ მთავარ გმირებს მისდევდით არა? ალბათ მათი ფილოსოფიით იცხოვრებთ? ნუ დამიმაღლავთ, თუ ასეა, მაშინ ჩემთვის ნათელია თქვენი დაცემა, თქვენი პიროვნული მარცხი. ნუ მიწყენთ, მაგრამ ეს ჩვენივე ამპარტავნებაა, ჩვენი თვითდაჯერება და თვითკმარობა, მიზეზი ყველა ადამიანური უბედურების და ისლა დამრჩენია, მხოლოდ გითანაგრძნოთ თქვენი შეცდომით გამონვეული ტკივილის გამო, ადამიანური, მეტად ადამიანური შეცდომის.

მწერალი თავჩაქინდრული მისმენდა, მერე უსიამოვნოდ შეიშმუშნა, მივხვდი, რაღაცის თქმა სურდა, მაგრამ მოულოდნელად გვერდით მაგიდასთან მკვეთრად აუწიეს ხმა.

- მე ძმაო, ფული რომ არ მაქვს, ვერც დამყავს ცოლ-შვილი კურორტებზე და სხვისი ფულით კურორტებზე სეირნობას სანამ არ მოიშლი, მანამდე იქნები ამ დღეში. თითქმის ყვირილით მიმართავდა ჩაფსკვნილი კაცი მის წინ მჯდომარე ხმელ კაცს. სახეზე წამოწითლდა და უკიდურესი სიბრაზით აბრიალებდა თვალებს, ჩია თავის ჩართულობას კვლავ პირფერისწერით გამოხატავდა, თითქოს ეს მაგიური ქმედება იყო, რომელიც შეაჩერებდა უსიამოვნო საუბარს.

- კარგი, გოგი, ხომ იცი, რომ არსად კურორტებზე არ დავდივარ, ჩავალთ ახლა და გაგისტუმრებ რაც მმართველს, რა მოგივიდა შე კაცო, პატარაზე მოითმინე. - ცდილობდა ხმელი მის დამოშინებას.

- ხო, მე რომ არ მიმეყენებინე კუთხეში, კიდევ ასი წელი არ დამიბრუნებდი, ბანკი ხომ არ ვარ ასე ვარიგო ფულები და მერე გელოდოთ თვეები. ან რა მჭირდა ოზურგეთში წასასვლელი და შენი კუდში სადევნი, ქვეყანა საქმე მივყარე და ამხელა კაცი ღმერთმა იცის, სად მოგყვები.

- რავა გეკადრება შე კაცო, რავა არ იცი, ჩემი ნასტიკის მოყვრები არიან და ჩემი მართებდათ დიდი ხანია, ახლა ასე რომ დამიდგა საქმე, ქე მოვთხოვე და წვეიდნენ, ეილეს ვალი ბანკიდან და დავგახვედრებენ, რავა გეკადრება ამფერი საუბარი. შენ მეინდომე წამოსვლად, თვარა იქით მოგიტანდი, არ შეგანუხებდი.

- უფალი შეგვიწყალე და გადავარჩინე, რა დღეში ვართ ქართველობა, ერთი ვალიდან მეორეში ვაბიჯებთ ფეხს, შენ დაიფარე ივერია და დროზე გააბრწყინე, ეგება ამოვისუნთქოთ ამ გაჭირვებულმა ხალხმა. - ჩაილაპარაკა ჩია კაცმა, თითქოს სიტუაციის განმუხტვა უნდოდა.

- ხედავთ მეგობარო? მომიბრუნდა ჩემი თანამგზავრი ჩურჩულით, ხედავთ რა ხდება დუნიაზე? ქვა რომ აადლო ან მოვალეს დაეცემა ან მევალეს. და სრულიად დარწმუნებული ვარ, ამ ყოველივეს უკან დგანან ავაზაკთა სახელები. ეს ბოლო ფრაზა შეთქმულებით ჩაიწურჩულა და თვალი ჩამიკრა.

- არა, არა, ნუ ფიქრობთ ასე, შევეცადე შენინააღმდეგება, არა მგონია იდეალებს იყოს ყველა გადაყოლილი. თქვენს შემთხვევაშიც რაღაც სხვა ამბავი უნდა იყოს, ნუ დაემდურებით დიდ გენიოსს. იცით, მე ერთ რამეს გეტყვით, დამეჯერება, რადგან ვიცი რასაც ვამბობ. ქალები ასეთი არსებები არიან. მათ არ შეუძლიათ თავგადასავლების გარეშე ცხოვრება, მალე ინყენენ და ცხოვრების აზრს კარგავენ, ხოლო მათი ყველაზე საყვარელი გასართობია ისეთი სიტუაციების შექმნა, სადაც თავს წარმოიდგენენ ტყვეობაში, რომლისგანაც ვინმემ უნდა იხსნას. სხვანაირად არ შეუძლიათ, ამას მაინცდამაინც გაცნობიერებულად არც აკეთებენ, მაგრამ აი, ჩვეულებრივი ქალი ავიღოთ, რომელიც ოცი წელი ოჯახს ემსახურა, სადილები ამზადა, ალაგა, ბავშვები გაზარდა. ასეთი ქალები დაძინებამდე მხოლოდ ერთზე ოცნებობენ, გამორჩედეს კაცი, ვინც იხსნის ტყვეობიდან, მოიტაცებს სამზარეულოდან, რომელიც ქაჯეთის ციხედ წარმოუდგენია და ვრცელ და გაშლილ ალაგას წარიტაცებს, შესთავაზებს გულს და გრძნობებს. თუმცა ჩემო მეგობარო, გავა რაღაც დრო და ყველაზე გაშლილი ველიდანაც მოინდომებს ის განთავისუფლებას. რადგან ესაა მდებარი, მას მხსნელი სჭირდება. ესაა მისი ცხოვრების საზრისი და თუ თქვენს შემთხვევაში მან თავი დაიხსნა მარნუხებისგან, რომელიც თავად მისმა ფანტაზიამ შექმნა, აქ არაფერ შუაშია დიდი მწერალი. აბა წამომყვით ჩემს აზრებში და დამეთანხმეთ, რომ ასეცაა. და ამიტომ ხდება, რომ გუშინდელი მხსნელი უეცრად იმ ურჩხულად გადაიქცევა, ვისგანაც დასახსნელია მრავალტანჯული ქალი. თქვენც ეს ბედი გენიათ ჩემო უცნობო მეგობარო და დიდად ნუ გაგიკვირდებათ.

ჩემი თანამგზავრი თავჩაქინდრული მისმენდა. ჩანდა, რაღაც მოედო მის გულს ჩემი ნათქვამიდან. მამ არაა საშველი? მამ არაა ადგილი, სადაც მიდებს კაცი თავს მშვიდად?

- ქალები, მერწმუნეთ, შეთქმულ კავშირში არიან წარმავლობასთან და ნუ იდარდებთ, თუ ოდესღაც მხსნელი ურჩხულად იქცეით. რა არის ამ წუთისოფელში მდგრადი, რომ ეგ იყოს. განა დიდი გენიოსიც მაგას არ გვეუბნება? რა არის ისეთი, რაც არაა წარმავალი, რასაც მოეჭიდები და ხელიდან არ გაგისხლტება? გიხაროდეთ მეგობარო, თქვენ ხომ მარადიულობის ნაწილი გახდით.

- მარადიულობის, ჰმ! არა მგონია, მოვალეთა დიდ არმიას შევეურთდი, თუ გინდათ თქვით, რომ ისინიც მარადიულობის გამო გახდნენ მოვალენი?

- რატომაც არა, ასეც შეიძლება ითქვას. ყველა, ვინც ამ ორომტრიალშია ჩაბმული, სწორედაც და უცილობლად ხდება მოვალე. მგონი, ეს ზუსტი ნათქვამია.

- და თქვენ ვინ ხართ, რომელ მხარეს დაგხარო? მოვალე ხართ თუ მევალე, რომელია თქვენი ადგილი? უკაცრავად, რომ მხოლოდ ახლავა ვკითხულობ თქვენს სახელს.

- მანგო მქვია, იცით ალბათ ეს ეგზოტიკური ხილი. ტკბილ-მწარე ხილია. საქმე ისაა, რომ მე ვავექცი მარადიულობას, წუთისოფლის წარმავლობას, ჩემი ხვედრი ვიპოვე ამ სამყაროში და არც ვავექმ და არც ვიღებ. ასე უფრო მშვიდად ვარ. უბრალოდ გზას მივყვები, ჩემს გზას, სადაც მიმიყვანს, ისაა ჩემი ხვედრი და ვისაც გადამყრის, ისაა ჩემი საგზალი. თავისუფალი ადამიანი ვარ და ვხეტიალობ სამყაროში.

- ჰმ, სხვა დროს ალბათ შემაშინებდა ასეთი ადა-

მიანი, ახლა კი ვგრძნობ, რომ თავად გავხდი ბედისწერის სათამაშო და აღარ მაშინებს მსგავსი ამბები, უნაპირო ამბები, უთავბოლო ამბები, უკიდევანო ამბები. ვხედავ, რომ გრძნეული ხართ, რახან ასე ოსტატურად შეძელით თავის გარიდება და სათუოდან გამოსვლა. ისლა დამრჩენია, მშურდეს და შეგნატროდეთ, არადა, ცრემლები მახრჩობს, მე ხომ თავად შემნატროდნენ სულ მოკლე ხნის ნინ და არცთუ უსაფუძვლოდ.

- არა, არა, საშიში არაფერია, ჩათვალეთ რომ ტაძარში ხართ. ეს არც ისე არარეალურია. ჩემთვის მატარებელი არის კიდევ ტაძარი, ბავშვობაში მან მაზიარა შორეთს და მან წარიტაცა ჩემი გონი და სული, მისი რკინის სხეული სავსებით შეიძლება ტაძრად ჩაითვალოს, ასე ვთქვათ, სინმინდია ჩემთვის. აქ სათლელის მაგივრად, ადამიანების გულები ინთება, მოკლე შეხვედრისას თავის ამბებს ყვებიან აღსარებასავით, რათა მერე სამუდამოდ დაშორდნენ და დაიმარხონ საიდუმლოსავით საკუთარი ამბები. ვერცერთი მღვდელი ესე ვერ შეინახავს აღსარების საიდუმლოს, როგორც მატარებელში მოსმენილ ამბებს ინახავენ. ამიტომ საშიში არაფერია.

მატარებელი გორში გაჩერდა, გამცილებელმა ნახევარი საათი ვიდგებითო. ჩემს თანამგზავრს შევეთავაზე ცოტა დავლიოთ-მეთქი და მატარებლიდან ჩავედი. ბაქანზე ჩამწკრივებულ ერთ მაღაზიაში შევედი და ორი ბოთლი წითელი ღვინო ვიყიდე, მისაყოლებელი ბევრი არაფერი ჰქონდათ და ამიტომ მადისალმძვრელ ცხელ შოთბზე შევჩერდი, ორი შოთიც ავიღე და უკან დავბრუნდი. გამცილებელს ჭიქები ვთხოვე და დავასხი მუქი, ბლანტი სითხე.

- მოდით, დალიეთ მეგობარო და დაივინყეთ თქვენი გასაჭირი, განა ამისთვის არ მოგვეცა ეს ღვთიური სითხე, რომ გავატანოთ მას ყოველი სიმძიმე. აიღეთ, გასინჯეთ, დალიეთ, ესაა ვაზის სისხლი, დაღვრილი ტკივილის შესამსუბუქებლად. ჭიქა პირთან მივუტანე და მანაც თვინიერად მონრუა. ეზიარეთ ამ ღვთაებრივ სითხეს, ამბობენ, მასში ჭეშმარიტება იმალებაო. მწერალმა პური მოიტეხა და მიაყოლა.

- დალიეთ მეგობარო, დალიეთ, მოდით, ჭიქა მომიჭახუნეთ და დაე, არასოდეს გვეფიქროს ვინმეს გადარჩენა, ვინმეს ხსნა, ვინმეს ამოყვანა ჭაობიდან, რადგან არაა ეს ადამიანის დანიშნულება და არაა ის ამისთვის მონოდებული; არამედ გვეცხოვროს უბრალოებაში, გვეცხოვროს ლალად და მოგვეცეს იმის ცოდნა, რომ ყველანი დახსნილები ვართ და გადარჩენილები. აი, სადღეგრძელოც გამოცხვა. ჩემმა თანამგზავრმა ჭიქა ჩაცალა და გვერდით მსხდომებს გადააწოდა, მოდით, დაგვილიეთ ერთი ჭიქა, დავილოცოთ ამბებო. ჩია კაცმა პირჯვარი გადაინერა და ჭიქა გამოართვა. უფალმა დაგლოცოთ, ჩაბოურტყუნა და მოსვა. მერე ჩაფსკვნილს გადააწოდა, იმანაც გამოართვა, ქართველებს გაგვიმარჯოსო და დალია.

- საით ძმებო, - იკითხა ხმელმა და ჭიქა ჩამოართვა ჩაფსკვნილს.

ბათუმში მივდივარ, რაღაც წვრილმანი საქმეები მაქვს, - თქვა მწერალმა.

- მე დასავლეთში მივდივარ, მეც საქმეები მაქვს, ეგაა, რომ არ ვიცი, იქ სად გავჩერდები, - ვთქვი მე.

- შენი სახელი ძმაო? - იკითხა ხმელმა.

- მანგო ჰქვია, ეგზოტიკური ხილივით, ჩემს მაგივრად უპასუხა ჩემმა თანამგზავრმა.

ჩამ ჩემი სახელის გაგონებაზე ყოველი შემთხვე-

ვისთვის პირველი გადაინერა და ფანჯარას გახედა ცარიელი მზერით. ღვინოს და პურს ვეზიარეთ ყველა და ერთხანს სიჩუმე ჩამოწვა.

მატარებელი კვლავ დაიძრა, ფანჯრებს მანანა-ლა ბავშვები მოაწყდნენ, ხელით გვანიშნებდნენ, საჭმელი გადმოგვიგდეთო, სირბილით მოგვყვებოდნენ ერთხანს და მერე ჩამორჩნენ. ჩემს ფიქრებს გავყვი, შემეიყოლა ფიქრის ლაბირინთმა.

აკი გითხარით, მას შემდეგ, რაც გავეცალე ყველაფერს და საკუთარ გზას დავადექი, სამყარომ ერთგვარ თამაშში ჩამითრია, მინიშნებებს მაძლევს და მე მიყვები მათ. მაშინ, როცა ეს გადანყვეტილება მივიღე, დამეთმო ცხოვრების ორომტრიალი, ბუნდოვანად წარმომედგინა რას გავაკეთებდი, როგორ ვიცხოვრებდი და რა იქნებოდა. სამსახურს დავეთხოვე, ძველი ჩვევები მივაგდე და ერთბაშად სიცარიელეში აღმოვჩნდი. მხოლოდ იმას ვნატრობდი, მქონოდა ველი, თუნდაც მცირე, მაგრამ სადოქმედო, სადაც გავახარებდი ჩემს არსებობას, სადაც ნოყიერი ნიადაგი იქნებოდა ჩემი შიმშილის დასაკმაყოფილებლად. სამყარომ ყური მიგდო და ასე დაიწყო ჩემი თავგადასავლები. აი, დღესაც ეს უცნაური ადამიანი გავიცანი და საქმე იქამდე მივიდა, ვაზიარე კიდევ. ჯერ კიდევ არც ისე შორეულ წარსულში, როცა ტაძარში დავდიოდი, მე თავად ვეზიარებოდი, აღსარებას ვაბარებდი მღვდელს, ასე ვთქვათ, მრევლის რიგებში ვიყავი და აი, დღეს თავად ვეზიარე და სხვაც ვაზიარე. ვინ იფიქრებდა, რომ დასავლეთის მატარებელში გადამხდებოდა ეს უცნაური ამბავი და მღვდლობას შევითავსებდი, თუმცა რალაც დროიდან აღარაფერი მიკვიროს, მე ხომ სამყაროს თამაშს დავთანხმდი. ის კი უცნაურ მოსახვევებს მთავაზობდა და მაოცებდა გზების სიჭრელით. ახლა მგონია, რომ მორწმუნე არც არასოდეს ვიყავი, დავდიოდი ტაძარში როგორც ყველა, აღსარებას ვაბარებდი როგორც ყველა და ვეზიარებოდი სხვების მსგავსად. განა მაშინ ვიზრებდი რას ვაკეთებდი? არა მგონია, ეხლა უკვე აღარ, დღეს ამ მატარებელში მივხვდი მხოლოდ რომ არა. ასე რომ არ იყოს, ხომ მშვენივრად მეცოდინებოდა, რომ არანაირი ქრისტიანი მე არ ვარ და არც არასოდეს ვყოფილვარ, იმასაც მივხვდებოდი რომ არც სხვები იყვნენ ქრისტიანები. ჩვენი ქრისტე ხომ ეკლესიიდან გამოსვლისთანავე სრულდებოდა. არაფერი, რასაც ვამბობდით ან ვაკეთებდით, არ იყო ქრისტიანული, მაშინაც, თუ სიკეთეს ვჩადიოდით და ზნეობრივად გამართულად ვსაუბრობდით. ქალები არასოდეს ყოფილან ქრისტიანები ჩვენში, არასოდეს ჩაუთვლიათ, რომ ქრისტემ პირადად მათთვის გასწირა თავი, სულიერი გმირობის უმაღლესი საქმე ჩადინა მხოლოდ იმისთვის, რომ ღმერთისგან მათი ხელის თხოვნა შეძლებოდა ჯილდოდ, განა ოდესმე ჩაუთვლიათ თავი პატარძლად, რომელიც ქრისტესთან მიყავთ ნიშნობაზე? თუმცა კი უამრავი ქალი სწორედ ამაზე ოცნებობს, ერთია, ზეციურ საქმროს იმედად მონაზვნებიც აღარ რჩებიან მონასტერში და სრულიად რეალურად და ხორცშესხმულ ქრისტეს მსახურებს უზიარებენ სარეცელს და გულს. იმას ვამბობდი, არასოდეს ვყოფილვართ ქრისტიანები, რადგან სიკეთის კეთება ან ზნეობრივად გამართული საუბარი არ ყოფილა ქრისტიანობა, ისევე როგორც სიბავშვობა არ ყოფილა ანტიქრისტიანობა. ადამიანი მხოლოდ თავის გულსწინადად მიჰყვება და ხან ასეა და ხან ისე, ჩვენ კი ყოველივე კარგს ქრისტიანობას ვარქმევთ. მა-

შინ რომ გეთქვათ ჩემთვის არ ხარ მორწმუნეო, გავბრაზდებოდი და დუჟმორეული ვეცდებოდი თქვენს გადარწმუნებას, დღეს კი, როცა სამყარომ თავად მიბოძა მღვდლის როლი, სადაც აღსარებაც ჩავიბარე და ვაზიარე, დღეს აღარ ვფიქრობ, რომ ის ადამიანი, ვინც ტაძრის კარს ტკეპნიდა, მორწმუნე იყო. მხოლოდ დღეს გავიგე, რომ ცოდნა და მხოლოდ ცოდნა გვაქცევს ქრისტეს მონაშენად, ისიც მაშინ, როცა ეს ცოდნა მოდის თავად, თხოვნის გარეშე, როგორც გამოცხადება. და ეს ყოველივე თამაშის გამოისობით მოხდა, მხოლოდ თამაშში გახდა სიმართლე ნათელი და მხოლოდ თამაშით გამეორებულმა დამანახა, რაოდენ ბეცი ვიყავი. ახლა მგონია, რომ ვიდრე არ დატოვებ ეკლესიას და არ მიატოვებ მის კედლებს, ვერც ვერასოდეს გახდები ქრისტიანი და ვერც ირწმუნებ ვერაფერს, თუნდაც დედა ტერეზა იყო ცხოვრების წესით. ესაა საიდუმლო, რომელსაც სამყარო გიხსნის და რომელიც შესაძლოა მხოლოდ განიცადო. იქნებ რისი ვათამაშებაც არ შეიძლება, იმის გავება არც გვიწერია და რასაც ვერ ითამაშებ, იქ ფანატიზმიც ახლოა. ფანატიზმი, რომელიც ყველაზე კარგად სწორედ ჩვენს უცოდინრობას და ურწმუნოებას მალავს. განა ცოდნა არაა ის მალამო, რომელიც წინააღმდეგობებისგან გვკურნავს, ერთგვაროვან ბუნებას გვაძლევს და სიმშვიდე მოაქვს. განა ვნებებით დაღლილი ადამიანი შეძლებს თქვას რომ ღმერთთან ახლოსაა? დიდად ვაფასებ ახლა ამ თამაშს, რომელიც სამყაროს საჩუქარია, თამაშზე გადის ადამიანური ცოდნის გზა და თამაშით ცხადდება საიდუმლო. ერთხელ გვეძლევა ყოველივე, როგორც რეალბა, რომელსაც თავად ქმნის ადამიანი და მეორედ გვეძლევა როგორც თამაშში, სადაც გაცხადდება ცოდნა იმისა, რაც დაფარული იყო თვალთაგან. ასე ასატანი ხდება ადამიანური სისუსტეების გაგება, მათი ტკივილის გაზიარება და თანაგრძნობა, ასე ხელი თავად მიიწვეს ღვინისკენ, განსჯის გარეშე აზიარებს ჭეშმარიტებას და თავადაც ეზიარება. მღვდლობის საიდუმლოც ესაა, გამოცხადება სამყაროსგან, ფაქტის წინაშე დაყენება, გარდუვალობა. როცა სიკეთის ქმნა არ გვიბიძგებს მეორე ხელით სიბავშვებთან, როცა ღვთისმოსავი სიტყვების წარმოთქმისას შინაგანი ცინიზმი დადუმებულია და იქედნურად არ შემოგვიცინის სახეში. ქრისტიანობის ცოდნა მხოლოდ გამოცხადებით გვეძლევა, მანამდე არ გვეთქმის, რომ რწმენა გვაქვს. გამოცხადებას კი სამყარო გვთავაზობს. იქნებ ამიტომაც დადუმებულან ისინი, ვისაც უგრძნია და ვისაც გამოცხადება ჰქონია მათ წინაშე, ვინც უსასრულო რიტუალებში ეძიებს რწმენას და ქვის ტაძრებით საზღვრავს უფალს. ნუ გაგიკვირდებათ, როცა ვმგზავრობ, განწყობილი ვარ განსჯისკენ, ვცდილობ ამოვხსნა იდუმალი აზრი, როცა მგზავრი ვარ ყველაზე ახლოს მაშინ ვარ სამყაროსთან. როცა მგზავრი ვარ, არც კი ვიცი დასრულდება თუ არა ეს მგზავრობა, სევდამოცული თავს ღმერთად წარმოიდგენ, რომელმაც ეს-ესაა ყოველივე შექმნა და ჩამოჯდა დასასვენებლად. მგზავრი მეფეა საკუთარი თავის და მესამის, ძველად რატომ არ ევალებოდა მგზავრს მარხვა, თუ ის გზაში მოუსწრებდა, ან დღესასწაულების აღნიშვნა. გზაში ბევრად მეტს იგებ, მონყვეტილი ყველაფერ ჩვეულს, თითქოს ნაბიჯი გადადგი უსასრულობაში. ჩემს თანამგზავრს შევხედე, ფანჯრიდან მთებს გაჰყურებდა და ღრმად ჩაფიქრებულიყო. რა შეიძინა მან ამ მგზავრობით და რა სევდას მოუცავს

მისი გული, ვფიქრობდი ჩემთვის, მასაც აეხილა ჩემსავით თვალი და დაინახა რაიმე, რაც აქამდე არ იცოდა? მანაც გამოიჭირა საკუთარი თავი და ახლა ამაზე დარდობს? მეზობელ მაგიდასთან ჩურჩულით საუბრობდნენ, ჩია კაცს კი ჩასძინებოდა.

- იცით, ჩემი ცოლი არ იყო სილამაზით გამორჩეული ქალი და მე არასოდეს მითქვამს მისთვის რომ ლამაზია, არასოდეს შემისხამს ხოტბა მისთვის, არც შემეჩია, თუმცა ის ამას ათასგზის იმსახურებდა. რა უცნაურია, მხოლოდ ახლა მაოცებს ის, რომ მწერალმა კაცმა არასოდეს დაუფიქრა, რომ სატრფო მყოლოდა და ცოლის სილამაზე დამენახა. იქნებ ეს სწყინდა კიდევ მას, იქნებ სწორედ ამიტომ დაუსვა ყველაფერს წერტილი, რადგან უნიათო გამოვდექი? იქნებ ყველაფერი სწორედ ასეა და არა სხვანაირად. - ჩემი თანამგზავრი ამას თითქოს საკუთარ თავს ეუბნებოდა, კვლავ ფანჯარაში იყურებოდა და ასე საუბრობდა.

- ყურადღება, გაუთვალისწინებელი ტექნიკური მიზეზების გამო, მატარებელი ვერ განაგრძობს გზას, შევჩერდებით ოზურგეთში დილაამდე, ვიდრე არ ჩატარდება აუცილებელი სამუშაოები. ყველას გთხოვთ, გაგებით მოეკიდოთ შექმნილ ვითარებას! - გამცილებელი ვაგონიდან ვაგონში გადაადგილდებოდა და მონოტონურად იმეორებდა ტექსტს. ყველა შეფხიზლდა, ხალხი უკმაყოფილებას გამოხატავდა, მოგუდულად ისმოდა აღშფოთებული ხმები.

ახლა რა ვქნა, რა გზას დავადგე, გავიფიქრე ჩემთვის და თვალი მოვაველე დაბნეულ სახეებს. ჩანს მათაც ვერ გაერკვიათ რა სჯობდა.

- რას აპირებთ? - მკითხა მწერალმა და ისე რომ პასუხსაც არ დალოდებია, გააგრძელა. - ჩავალ და იქნებ სამარშრუტო ტაქსს გავყვე, ეჰ, ასე რომ მცოდნოდა, თავიდანვე სამარშრუტოს გამოგყვებოდი. ახლა ორმაგი დამიჯდება ბათუმში ჩასვლა.

ჩემს წინ კაცები აიშალნენ, ოზურგეთში მიმავალი ხსვა მგზავრებივით.

- ნამოდით, ნამოდით, თუ მოიფიქრებთ, ჩემს ნათესავს დიდი სახლი აქვს და ოთახებსაც აქირავებს. - შემომთავაზა ხმელმა კაცმა. ამაღამ დარჩით და დილით გააგრძელებთ გზას.

რომელი გზაა კარგი და რომელი ცუდი? რა იცის ადამიანმა სად რა ელოდება და როგორ განსაზღვროს მართებულია თუ არა გაუყვე რომელიმეს? ან კი ბოლომდე გზის გამვლელმა იცის კი რა მისცა გზამ, რა მოუტანა, ან რა წაართვა? ბრმად მივყვებით ჩვენ ამ ბილიკებს და შეფასებაც არ შეგვიძლია. როგორც არ შეგვიძლია შევასწავლოთ რაღაც გენიალური, ძალზე დიდი, ასე არ შეგვიძლია ვიცოდეთ, გზა დიალია თუ არა. რა მიდის ჩემი? გამოგყვევით მთხოვეს ერთ გზაზე და მეც ბევრი არ მიფიქრია, დავთანხმდი.

ასე აღმოჩნდა ციტრუსებში ჩაფლულ ეზოში, სადაც მართლაც დიდი ზომის სახლი იდგა. დიასახლისი პატარა, სავსე ტანის და მხიარული გამომეტყველების ქალი გამოგვეგება ჭიშკართან და შინ შეგვიპატიჟა. ჩანდა, მისთვის ჩვეული ამბავი იყო სტუმრების მიღება. ქალი რაღაცას ამბობდა, მე კი თვალი გავუშტერე მის წითლად შეღებილ თმას და ამ წითელ ფონზე ფიქრებმა უკან, მატარებლის ბაქანზე წამიღო, სადაც ჩემს მწერალს გამოვემშვიდობე. ერთხანს ჩუბად ვიდევით, მერე მითხრა, წავალ აბა მყო და ჯიბეებში ხელჩაწყობილი გაუყვა ბაქანს. მე მის ზურგს

ვუყურებდი. ერთხელ შემოტრიალდა, ხელი ამინა და ისევ განაგრძო გზა. ცოტა აველდლი, უკვე რალაცნაირად ახლობელიც იყო ჩემთვის და ასე გაუჩინარდა. ალბათ ველარც შევხვდებოდი. სევდა მომეძალა. ქალის ხმამ გამომაფხიზლა.

- ნამობრძანდით, თქვენს ოთახს გიჩვენებთ, - მილიმოდა თავნითელა, - ახლა სეზონი არ არის და არც სტუმრები არიან, მაგრამ ოთახი მზადაა, მხოლოდ თეთრეულს გამოგიცვლით, - მიხსნიდა ქალი. მორჩილად გავეყვი, დერეფნული სისტემის სახლი იყო, უფრო დაწესებულებას ჰგავდა, ვიდრე სახლს. დერეფნის ბოლო ოთახში შემიძვრა, რომელშიც ორი სანოლი იდგა და ერთი მაგიდა სკამით, კედელთან თაროები მიედგათ, როგორც ჩანს, ტანსაცმლისთვის. ფანჯარა შიდა ეზოში გადიოდა, ციტრუსების ბაღში. სასიამოვნო გარემო იყო და ძალიანაც მომეწონა. - სადილი შედის ამ თანხაში, - ამიხსნა დიასახლისმა, - ახლა სუფრას გავშლი და ჩამობრძანდით პირველ სართულზე. სიხარულით დავთანხმდი, რადგან დილიდან ლუკმა არ ჩამედო პირში და გვარიანადაც მშიოდა. ჩემი ზურგჩანთა სკამზე ჩამოვდე, ამ ზურგჩანთით მხოლოდ აუცილებელი ნივთები დამქონდა - ერთი ხელი ტანსაცმელი, ასევე პატარა ბლოკნოტი, რომელშიც დროდადრო ჩანანერებს ვაკეთებდი. შხაპი მივიღე, ტანსაცმელი გამოვიცვალე და დერეფანში გამოვედი. დერეფანი არც ისე განათებული იყო, იატაკზე გრძელი ხალიჩა ეფინა და ნაბიჯების ხმა არ ისმოდა. შეიძლება ამიტომაც ვერ დამინახა ჩვენმა თანამგზავრმა, რომელიც ზურგით იდგა და ძველებური ლუმლის ღრიჭოში რალაცას უჩივიდა. ყურადღება არ მივაქციე და ქვემოთ ჩავედი. სუფრა უკვე გაშლილი იყო, მაგიდაზე ორი თევზი და ხუთი პური იდო. ჩანდა, სხვები არ აპირებდნენ ჭამას, იქვე ბუხართან დივანზე ისხდნენ და გაცხოველებულად საუბრობდნენ. მაგიდასთან დიასახლისმა მიმიპატიჟა. ამასობაში ჩაფსკენილიც ჩამოვიდა და შეუერთდა მათ.

- დამეფიცება რომ ბანკიდან ისე ავიღე ფული, საუკეთესო მეგობარი ჩავაგდე გასაჭირში, - ნაიტირა დიასახლისმა, რომელსაც ნაწული რქმევია. - მისი მინა ჩავდეთ, ჩვენ ჩასადებიც არაფერი გვქონდა, ვერაფრით გადავიხდით ახლა მაგ პროცენტს ჩვენ და დაკარგულია, მაგრამ პატიოსანი ხალხი ვართ და რო გვითხრა კოლიამ მჭირდებო, კი დავახვედრეთ.

ჩაფსკენილი უსიამოვნოდ შეიმშუშნა, თითქოს არ მოეწონა ნაწულის ნათქვამი და აროხროხდა.

- კაცი თუ პატიოსნებას დაივიწყებ, კაპიკია შენი ფასი. ვალს ვასტუმრებდა უნდა, ღირსეულ ხალხთან და ნამდვილ ვაჟკაცებთან არ უნდა შეირცხვინო პირი, ესაა ჩვენი ქართველობა, მეტი რაა. სულ არ მიკვირს ეგ მე. აგერ მე თვითონ რომ დამჭირდა ჩემი შვილის ქორწილისთვის ფული, ვალი არც ამიღია, ჩემი სართულის ქვეშ ნახევრადსარდაფი მქონდა, ებრაელი ოჯახი ცხოვრობდა, დედა, მამა და შვილი. ერთი ჩია, განუწნული კაცი იყო ის ებრაელი, ფოტოგრაფი, ცოლიც თავისი სწორფერი ჰყავდა, ჰოდა, ისრაელში მიდიოდნენ სამუდამოდ, ისე მოვაკვარახჭინე საქმე, 3000 დოლარში გავისტუმრე და მერე გავყიდე 20 000 დოლარად და მეფური ქორწილი, პაეზუდეკა“ საფრანგეთში, ყველაფერი კაცურად გავაკეთე. იმათთვის ისიც ბევრი იყო, ატსტუპნოი“ ხო იცით, აი, ეგრე ჰქონდათ ეგ ბინა და მეც ვივაჟკაცე. კაცმა

არ უნდა შეირცხვინო თავი. უმაღლესი ქორწილი იყო, მთელი თბილისი იმაზე ლაპარაკობდა, გოგომ შვილი ისე დააოჯახა, ინგლისის დედოფალს შემურდებოდაო. ასეა ძმაო, თუ გინდა კაცი გერქვას, უნდა შეინუხო თავი, აბა როგორ გინდა.

- გაიხარე გოგი, კაცური კაცი ხარ და გეკუთვნის ყველაფერი კაი, აგერ ნანული გეტყვის, როგორ ვნერვიულობდი შენს ვალზე და ქე მოკვარახჭინდა ამფერად ეს საქმე.

- ჩვენ მართლმადიდებლები, რჩეული ხალხი ვართ, ქართველებს ღმერთი გადმოგვხედავს და გაგვამარჯვებინებს. - პირჯვარი გადაიწერა ჩიამ და იღუმალი მზერა მოავლო მსმენელებს.

მე ნელა ვჭამდი და ვუსმენდი მათ საუბარს, სახეებს, მიმიკას ვაკვირდებოდი და ისევ ვიგრძენი, რა შორს წავსულვარ ადამიანების ყოველდღიურობისგან, როგორ მეუცხოვა ყველაფერი, რაზეც ისინი საუბრობდნენ. ცოტა მომბეზრდა კიდეც გახსენება რა სამყაროდან მოვდიოდი და ავუჩქარე ჭამას, რათა დროზე ავსულიყავი ჩემს ოთახში და დამესვენა. ღამე ახლოვდებოდა და გამოძინებაზეც არ ვიტყოდი უარს, რაც არ უნდა იყოს, დღეს საკმარისზე მეტად დამალა ემოციებმა, უნდა დამელაგებინა დღის ბოლოს თავში ამდენი სიახლე. მადლობა გადავუხადე ნაჩქარევად დიასახლისს და ოთახში ავედი. ლოგინზე წამოვწეკი და თვალები დავხუჭე, მინდოდა დღევანდელი დღე გამერბინა კვლავ ფიქრებით. თუმცა ისეთი დაღლილი ვიყავი, მაშინვე თავი მომტაცა ჰიპნოსმა. ზმანება მენვია ძილში. დიდ დარბაზში ვიყავით მე, ჩემი ნაცნობი მწერალი, ჩემი თანამგზავრები და ნანული. დარბაზი სავსე იყო ხალხით, დარბაზის ცენტრში მდგარ როიალზე ლამაზი ქალი უკრავდა, ყველა მას ვუსმენდით. იღვრებოდა ულამაზესი ჰანგები, მაგრამ რატომღაც ყველა უსიამოვნო სახით იყურებოდა. მწერალი მომიბრუნდა და მეუბნება, ეს

ჩემი ცოლია, ნახეთ რა საშინლად უკრავს, მეშინია ხალხმა არ იხუვლოს და არ გადაჯგვონ. ძლიერ გამოიკვირდა მისი სიტყვები, რადგან მე ჩამესმოდა ღვთაებრივი მუსიკა, რომელიც სულს მიფორიაქებდა. ჩანს, დამსწრეები სულაც არ ფიქრობდნენ ასე. უცებ ნანულიმ დაჰკვივლა, ჩვენებური დაუკარი რამე, ჩვენებური, რას აბრაზუნებ, არ იცი რამე ქართული, დალოცვილიო. მას სხვები აჰყვნენ. ჩაფსკენილი ყვიროდა, რისთვის მოგვიყვანეთ აქ, ამხელა კაცს სხვა საქმე არ მქონდა გგონიათ, ამის ბრაზუნისთვის რომ არ მოგვცდინეთ? ჩია პირჯვარს სწერდა ქალს და შეშინებული სახით იმეორებდა, ფუი ეშმაკს, უფალო გეხსენი განსაცდელისგანო, მევე მოტრიალდა და დარბაზს მიმართა ხელაპყრობილმა, რა ხდება ქართველებო, რას მოვესწართ ჩვენს ნილხვედრ მინაზე, ამის დაშვება არ შეიძლებაო. მას მხარს უბამდნენ სხვები და დარბაზი ივსებოდა უკმაყოფილო გუგუნით - ესაა ჩვენი მამაპაპის შეურაცხყოფა, ჩვენი წმინდა საგალობლებისა და მრავალხმიანობის გაბიაბურება, არ დაუშვავთ ქართლის აბუჩად აგდება და წინაპრების გმობაო. ქალი კი უკრავდა, სულ უფრო გატაცებით, მეტი ვნებით და მუსიკა ავსებდა ყველაფერს. მეშინოდა, რომ იხუვლებდნენ და ქალს გადაუელიდნენ, მაგრამ ადგილიდან არავინ იძვროდა, მხოლოდ გუგუნი ისმოდა მუსიკის ფონზე. შეშინებული წამოვხტი, ოთახის კარზე ვილაც გამეტებით აბრაზუნებდა. უცბად ჩავიცივი და გასაღები გადავატრიალე. ჩემს წინ ორი პოლიციელი იდგა და გაკვირვებით მიყურებდნენ. აქ რას აკეთებთ მოქალაქე? ცოტა დავიბენი, მე მეძინა, რაშია საქმე? სადაა ქალბატონი ნანული, თქვენ არაფერი გაგიგიათ, შემეკითხა ერთ-ერთი. რა უნდა გამეგო, კიდეც უფრო დავიბენი. ქალბატონი ნანული და მისი სტუმრები ნახევარი საათის წინ გამოასალმეს ბანდიტებმა სიცოცხლეს. როგორ გამოასალმეს, სულ უფრო გაკვირვებულმა ვიკითხე,

სად, როდის, მე არაფერი ვიცი, მეძინა. ჩამობრძანდით ქვემოთ, თქვენთან კითხვები გვაქვს, შემომთავაზა ერთმა მათგანმა. რა თქმა უნდა, ახლავე. საათს დავხედე, ჯერ მხოლოდ ღამის პირველი იყო. გონებაში ვერ ვალაგებდი პოლიციელის ნათქვამს. სულ რამდენიმე საათის წინ ისინი გაცხარებულ საუბარში დავტოვე პირველ სართულზე, ავ ხუმრობად მომეჩვენა პოლიციელის ნათქვამი. ამის მიუხედავად ჩავიცვი ფეხზე და ჩავედი ქვემოთ. იმ ოთახში არ შემიშვეს, სადაც გუშინ ვივახშმე, პოლიციელებს ლენტი ჰქონდათ გადაკეტილი, მხოლოდ ანაზღად მოვკარი თვალი ბრეზენტადაფარებულ საგნებს იატაკზე, სავარაუდოდ, გვამებს. ნუთუ ეს შესაძლებელია, გავიფიქრე, ნუთუ ასე ღრმად მეძინა, რომ არაფერი გამივია. მერე უცებ მივხვდი, რა შემთხვევით გადავურჩი იმავ ხვედრს და გამაჟრიალა. უკვე ნაცნობმა პოლიციელმა გვერდით ოთახში გამიხმო და დანვრილებით მომაყოლა როგორ და რა ვითარებაში აღმოვჩნდი აქ, კიდევ ბევრი კითხვა დამისვა იმ ადამიანებზე, ვისაც არც კი ვიცნობდი ხეირიანად. ის გულდასმით იწერდა ყველაფერს. მეორე პოლიციელმა საიდანაც მაგარი ყვა მოვკიტანა, ეს არ იყო ურიგო, რადგან შოკიდან გამოსვლაში დამეხმარა. პოლიციელის სიტყვებიდან გავიგე ის, რაც მეზობლების ჩვენებიდან გაუგიათ, ბოროტმოქმედებმა სავარაუდოდ იცოდნენ, რომ ქალს სახლში დიდი თანხა უნდა ჰქონოდა, რომ პირველი სართული მთლიანად ანგრეული იყო, თავდასხმელები აშკარად ფულს ეძებდნენ, მაგრამ სირენის მოახლოებულ ხმაზე გაიქცნენ. დილის ხუთი საათისთვის უკვე სრულიად ფხიზელი და დამშვიდებული შევიქენი. ილბალს ვმადლობდი გადარჩენისთვის და იმას ვფიქრობდი, როგორ გავცლოდი აქაურობას რაც შეიძლება მალე, დილის ათზე მატარებელი კვლავ გავიდოდა. შევეცადე პოლიციელისთვის ამეხსნა ჩემი ვითარება. მან მისამართი ჩაინერა და მითხრა, რომ საჭიროების შემთხვევაში ისევ გამომიძახებდნენ.

კვლავ ჩემს ოთახში ავედი, საწოლზე ჩამოვჯექი და ვცდილობდი თავს გადამხდარი ამბები დამეღაგებინა. ისეთი ელვის სისწრაფით განვითარდა მოვლენები, გააზრებაც ვერ მოვასწარი. უცებ რალაც გამახსენდა, წამოვხტი და დერეფანში გავედი. ძველ ლუმელთან მივედი და მის ღრმად ხელის ფათური დავინწყე. რალაც იყო იქ. ფეხის წვერებზე ავინიე და შემრჩა პარკში გახვეული ნივთი. წვალბით გამოვადქვინე და კვლავ ოთახში დავბრუნდი. პარკი გავხსენი და ხელში ფულის დასტა შემრჩა. საკმაოდ მოზრდილი დასტა ჩანდა, კვლავ პარკში ჩავდე, როგორც იყო, და ზურგჩანთაში ჩავიდე. მერე ავკრიფე ჩემი ნივთები და ქვემოთ ჩამოვედი, პოლიციელებს დავემშვიდობე, მათ თავის მხრივ შემახსენეს რომ გამომიძახებდნენ თუ დასჭირდებოდათ და ჩემს გზაზე მშვიდობით გამიშვეს. სადგურს ერთ საათში მივალნიე, ვინაიდან ფეხით გავლა მოვიწოდო. ჩემი მატარებელი კვლავ ლიანდაგზე იდგა და მგზავრებს ელოდებოდა. რამდენიმე საათი კიდევ მქონდა და გადავწყვიტე სადმე მესაუზნა. ქალაქის ცენტრისკენ წავედი, გზად ათასი ფიქრი მიტრიალებდა თავში. შეძრწუნებული ვიყავი მომხდარით და ჩემი ნაცნობი მწერლის სიტყვები ამომტივტივდა გონებაში: ჩვენ ყველა ვალში ვართ დიდ მწერალთან, მან დაგვიმონა და ის წვეტს, ვის რა ბედი გვაქვს“. იქნებ მართალია, იქნებ მართლაც დიადი ხალხი საზღვრავს ადამიანის ცხოვრებას, მათი შექ-

მნილი ნააზრევი ხომ არ იკარგება უკვალოდ. მერე რა, თუ თითქმის არავინ კითხულობს ამ სექტლანიან ნაწარმოებს, ხმა, რომელიც გაისმა, არასოდეს იკარგება უკვალოდ, მას სამყარო ინახავს და ამ ნააზრევით გვასამართლებს. სიტყვა პირუთენელი მოსამართლეა, ზოგს წყალობად ევლინება, ზოგს ჯალათად, ზოგს კი წვრთნის. მისტიკაა თითქმის, მაგრამ წუხანდელი ამბის შემდეგ, მზად ვარ ყოველივე დავიჯერო. ცენტრში კაფე ვიპოვე და შევედი გემრიელი საუზმის იმედით. მენიუ მართლაც შთამბეჭდავად გამოიყურებოდა და სასურველი შეკვეთა მივეცი ლოყებლავლავა მიმტანს. ზურგჩანთიდან პარკი ამოვადქვინე და ფულის გადათვლას შევუდექი, რვა ათასი ამერიკული დოლარი იდო. გავიფიქრე, ეს ალბათ სწორედ ის ვალია, რომელიც ჩემს თანამგზავს გაუსტუმრეს, და ალბათ მანვე დამალა ლუმელის ღრმად-მეთქი. სათუთად გადავთვალე მეთედი და რვაასი დოლარი ქურთუკის ჯიბეში ჩავიდე, დანარჩენი ისევ გადავახვიე პარკში და ზურგჩანთას დავუბრუნე. ეს ჩემი წილია, წილი, რომელიც ჩემმა მოგზაურობამ მომიტანა. კარგად დანაყრებული გამოვედი კაფედან და გზას დავადექი. პატარა-პატარა მალაზიების რიგს მივუყვებოდი და კვლავ იმაზე ვფიქრობდი, რა დიდი ცდუნებაა, ეძიო საზრისი ყველა მოვლენაში. არავინაა თანახმა უსაზრისო იყოს მისი ცხოვრება და მოვლენები, არავის სურს ბრმა შემთხვევითობა განაგებდეს მას და მის ბედს. საზრისით ბევრად ღირსეულად გამოიყურება სიცოცხლეცა და სიკვდილიც და ჩვენ მზად ვართ, საზრისის ძიებაში ხავსსაც მოვეჭიდოთ. საინტერესოა, რა მანაღვლებს მე იმ ხალხის სიკვდილში, რატომ ვეძიებ საზრისს მათ ტრაგიკულ ბედში. ამას ალბათ კაცობრიობის სახელით ჩავდივარ. უნებურად გამეღიმა. ქუჩის ბოლოში პატარა ნიგნების მალაზია დავლანდე. მალაზიის წინ პატარა მაგიდა გამოეტანათ, მაგიდაზე მცირე ზომის ყუთი იდგა, რომელსაც წარწერა ამშვენებდა, ახალგაზრდა ლიტერატორთა ფონდი“. შესანიერი ყუთი იყო. გოგონა ლიმილით გვიხმობდა, ჩვენი წვლილი შეგვეტანა. ნაბიჯს მოვუმატე და მაგიდას გავუხსნორდი, მერე ზურგჩანთიდან სათუთად გახვეული პარკი ამოვიღე და ყუთში ჩავაგდე. გოგონამ ლიმილით მადლობა გადამიხადა და ერთი ნიგნი აიღო, ეს თქვენ საჩუქრადო, შემომცინა. ნიგნს დავხედე, ბედის ირონიაა ალბათ, ხელში შემრჩა ჩვენი გენოსის ნაწარმოები. გულიანად გამეცინა, ისე რომ პატარა გოგონა დაიბნა. არ ელოდა, თუ ასე გამიხარდებოდა მისი საჩუქარი. დიდი მწერალია, ვუთხარი დაბნეულობის განსაქარებლად და დავემშვიდობე. რას იტყვოდა ნეტავ ახლა აქ რომ იყოს ჩემი მწერალი, რა აზრს ჩააქსოვდა ამ შემთხვევითობას? გზას გავუყევი, ნახევარ საათში დასავლეთის მატარებელი გადიოდა, უნდა მეჩქარა. ამისთვის კი პატარა სკვერი უნდა გადამეკვეთა. სადგურზე უკვე აქოშინებულმა მივირბინე, ის იყო მატარებელში ასვლა დავაპირე, რომ ათიოდე წლის გოგონა მგზავრებთან მოვიდა და სიმღერით ნამოიწყო, ბიძიებო, დეიდებო, დამეხმარეეეთ. გოგონას ნიგნი მივანოდე, გამომართვი, გამოგადგება, თითქმის ვუყვირე და მატარებელში ავედი. ბავშვი გაოცებული იდგა ბაქანზე და გულმოდგინეთ ცხვირს იჩიჩქინდა, თან ნიგნს დაჰყურებდა ისე, თითქოს პირველად ენახოს მსგავსი საგანი.

მატარებელი ორ წუთში დასვლეთისკენ დაიძრებოდა.

ელენე კვიციანი

ლექსი და სიზმრები

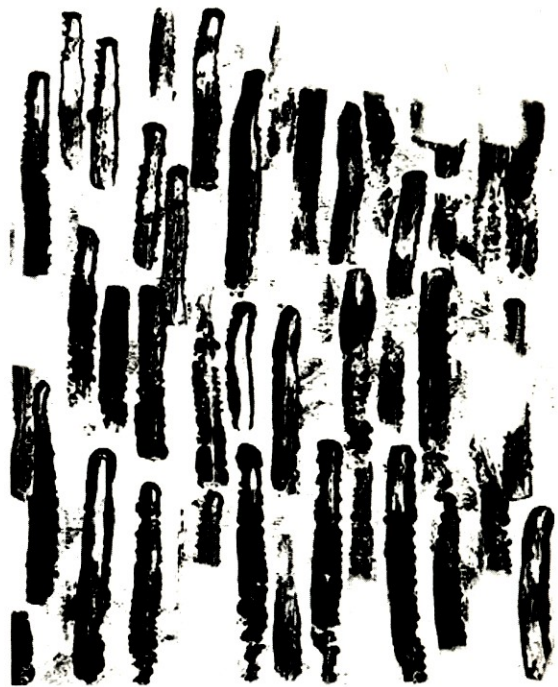
დაგისიზმრებია ლექსი?
 მეკითხები და გასაუხობ, რომ - კი, დამსიზმრებია.
 როცა ლექსები მესიზმრება
 სიზმარშივე ვფიქრობ, რომ ამაზე კარგი ლექსი არ მაქვს.
 ეს რა საოცარი სიუჟეტი განვაფიქრობ, ბოლოს რა მოულოდნელი ფინალი იყო.
 სტრიქონებს შორის ჩაქსოვილი ჰაერიც იგრძნობოდა.
 თითქოს მართლა ხდებოდა ის, რასაც ვიტყუებოდი.
 ასეთი თეთრი ლექსი არ მახსენდება.
 ლიმონით მუავე და სუნთქვასავით უცხო.
 თითქოს მზად არის,
 რომელიმე ლიტერატურულ ჟურნალში ახლავე დაიბეჭდოს.
 ერთი ლექსის კონკურსზეც გავიდეს,
 ერთი ლექსის კრიტიკაც დაუნერონ.
 რა კარგად იწყება, თუმცა არ მახსოვს, როგორ იწყება,
 მაგრამ იმდენად ჩაგითრევს, რომ ვერ მონყდები.
 შენ მეუბნები: - გაიგებენ კი?!
 ორივეს გვეცინება და ფანჯრებს ვხურავთ..

ცხადია, ჩემი არცერთი სიზმარი არ მახსოვს,
 იმ სიზმრებს ვგულისხმობ, სადაც ლექსი ურევია,
 ისინი ალბათ პარალელურ სამყაროში ცხოვრობენ,
 ვინ იცის, იქნებ მელოდებიან.
 წარმოიდგინე, რამდენი უცნობი ლექსის ავტორი ვარ.

როცა ლექსები მესიზმრება,
 ყოველთვის მახსენდება ზაზა თვარაძე,
 რომელიც წერდა სიზმრებს,
 მე არ გამომდის, ჯერ ალბათ არ ვარ, ძალიან ცხადია.

ბრჭყვიალა

როცა ლომბარდიდან გამოვედი,
 სადაც სახლში შემორჩენილი ბოლო ბრჭყვიალა ჩავაბარე,
 რომელიც რაღაც გრამებს ისწონდა.
 დიახ, რაღაც გრამებს, მაგრამ იმედებით სავსე გრამებს,
 რომ ერთი კვირის სამყოფ საჭმელს მოგვიმარაგებდა
 მე და ოჯახის წევრებს,
 რომლებიც ვერ ელოდნენ ბოლო ბრჭყვიალას.
 გამოვედი თუ არა, ლომბარდის მოპირდაპირედ გავიხედე,
 სადაც მალალი, ტანადი კორპუსის პირველ სართულზე
 სინითლე ენთო - სახელად ბანკი!
 რაკი კვირაც მალე გაივლიდა,
 ბრჭყვიალაც უკვე სხვისი იყო,
 გადავჭერი ქუჩა
 (მამინ ვინ იფიქრებდა, რომ ცხოვრება გადავჭერი, და არა ქუჩა.)
 ანთებულეებმა მიმიღეს,
 ყველა ბედნიერი იყო ჩემი ნახვით,
 თითქოს აღამიანად ვიგრძენი თავი,
 ერთხანს ვფიქრობდი - მე მელოდებოდნენ, რა კარგია!
 პირველი ორი თვე ვიხდიდი პროცენტებს,
 მერე დამაგვიანდა.
 დაგვიანებამ შვა მეტი პროცენტი,
 მეტმა პროცენტმა შვა ნერვიულობა,
 ნერვიულობამ შვა გაუსაძლისი შრომა,
 გაუსაძლისმა შრომამ შვა ტკივილი,
 ტკივილმა შვა ტკივილიდან გაქცევის სურვილი,
 და მე გადავიხვენი!
 დღეს მქვია ემიგრანტი,
 მე აღარ ვბრჭყვიალებ,
 ფაქტობრივად აღარც ვანთივარ.

დრო

დრო ასეთია ჩემთან:
 - ლექსებსაც ვერ ვასწრებ,
 ვერც იმას ვიგებ როდის მთავრდება.
 მხოლოდ დანყება შემიძლია,

ასე უფრო ადვილია...
 ანუ, როდესაც შენ დგები და
 ჩემს რომელიმე ლექსს კითხულობ,
 უნდა იცოდე, რომ დასაწყისია,
 დაბადება და მეტი არაფერი.
 რაც მოგინდება ის დაამატე,
 რასაც მოისურვებ ის ამოიღე.
 იკითხე და აკითხე.
 უბრალოდ, მხოლოდ შენ გიხაროდეს,
 განსაკუთრებით შენ გიხაროდეს,
 რომ ჯერ კიდევ შემწევს თავიდან დაბადების ძალა.

სამზარეულოს ჰიმნი

გავანიავე სამზარეულო.
 ნიაზემა შემოალო გაზაფხული.
 გაზაფხულმა შვა ფოთლები და მათგან ერთ-ერთი
 სალათის ფოთლები, რომელიც წინ მიდევს
 და ალესილი დანით ვემუქრები,
 რომ ვაქცევ ნაკუნებად.
 ვჭრი და ვფიქრობ, რომ ასე ნაკუნდება
 ჩვენი ცხოვრება, ერთი შეხედვით სალი და ჯანმრთელი.
 სადღაც კი ყვავის ჩვენი საქვალე,
 იშვერს ყვავილებს და ცისკენ აგზავნის...
 სამზარეულო ნიავედება
 სუნისგან ხახვის,
 სუნისგან კვერცხის,
 სუნისგან ცომის,
 ზეთი ტაფაზე იხარშება, მარილი მყოფნის...
 გადმოვალაგე თეფშები და ჩანგლები,
 - სტუმრები დღესაც აღარ მოვლენ,
 მთავარი არის წარმოიდგინო - ყველას ახსოვხარ!
 კარტოფილი, მინითაა დაშანთული,
 სამზარეულო ნიავედება,
 გადის სურნელი მიწის!
 ვკითხულობ ვადებს შეძენილი პროდუქტების.
 მაიონეზი, ორ თვეში განუტევებს სულს.
 არაჟანს, ორი კვირალა დარჩა,
 მანონიც არ არის დიდი ხნის.
 მათ შესახებ ყველაფერი ვიცი,
 როდის დაიბადნენ, როდის მოკვდებიან.
 ჩემს ვადას არ ვუღრმავდები...
 ონკანთან სველი ნაპირებია,
 რომელსაც ტილოს გადავუსვამ, მზესავით ტილოს.
 დავგვი ნარჩენებს და მივალაგებ ყოველივეს.
 კერძიც მზად არის,
 სამზარეულო ნიავედება ან და მარადის.

აკვარიუმი

მთვარეა გარეთ,
 თევზებისთვის უინტერესო მთვარე.
 მთვარე, რომელმაც მოინელა პოეზია,
 მოინელა პროზა, და მაინც ილუკმება, სასაცილოა.
 პოეტი ისვრის ანკესს,
 პროზაიკოსი ისვრის ანკესს,
 რალაც ახალი მეტაფორა რომ ამოგლიჯოს მთვარეს.
 რომ მისი ლამე, აღარ გავდეს სხვის ლამეებს,
 რთულია, მაგრამ საინტერესო..

ორნი არიან,
 აწყდებიან გამჭვირვალე კედლებს.
 გაუთავებლად ბერავენ ლაყურებს.
 ერთმანეთი ზეპირად იციან.
 ვეუცხოები, როცა ვეახლები, რათა გამოკვებო.
 მათთვის უინტერესო მთვარესავით ვარ,
 მაგრამ ვისთვის ვანთივარ არ ვიცი.
 პირველმა ვინ დამაბიჯა ისიც არ ვიცი.
 არც ის ვიცი, როდის მფარავენ ღრუბლები.
 მათსავით თევზი მინდა ვიყო,
 ვილაც ხომ მაინც მოვიდოდა ჩემს ნაპირთან,
 ვილაცას ხომ ვენდომებოდი, - უცნაურია.

მთვარე გარეთ,
ნერენ და არ წყვეტენ ნერას.
პოეტები და პროზაიკოსები.
ასეა, როცა ცა განყდება,
როდესაც სივრცეს დაენაფები.

ვილაც უცხო კი, უკვე იყო იმ ნერტილზე,
მთვარე რომ ჰქვია,
გაიარა და გამოიარა.

მოსხედა

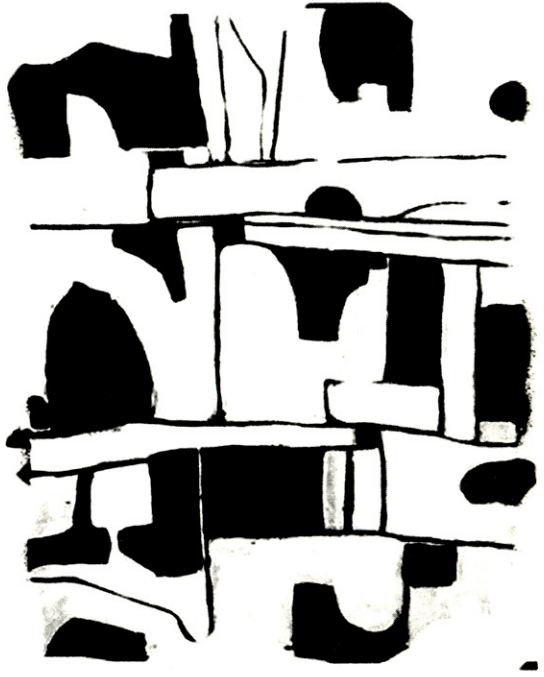
მე ვტოვებ სახლს და მე მივდივარ არ ვიცი საით,
წამომადახებს ქარი ამბავს, რომელსაც ვმალავ,
რომელსაც ცეცხლი წაუკიდებ ბოლოს კი წყალი
მანც შევასხი და იქცა კვამლად.
კვამლად, რომელსაც ოთახივით ამოვუშენე,
ჩემი სხეული უფანჯრებო სივრცის მომცველი
დავტოვე ყველა, პირველ რიგში თვალებს ვუშველე,
ასე, სხვადასხვა სივრცეებში ისევ ცოცხლები
ვნაბავთ თვალებს და ვმალავთ ამბავს, რომელიც მოხდა,
რომელიც იყო შესავსები დიდი ამბებით,
ოდესმე ალბათ ყველაფერი იქცევა თოვლად
მერე მზე მოვა და მწველ სხივებს შემოვალღვებით.
დარჩება ორთქლი უშორესი მონმე ამინდის,
თუნდაც თარიღის, თუნდაც კადრის, რომელიც იყო.
შენ კითხულობდი ჩემი სხეულის ამონარიდებს
და ყველა ფურცელს აკრავდი სითბოს!

ვამბობ იყო და, ყველაფერი ცხადივით მოსჩანს,
როცა თვალებში არეკლილი სხივად იელვებ,
მივდივარ, მაგრამ ვბრუნდები და მივდივარ, მომაქვს
ეს ვეებერთელა სიცარიელე,
რომელსაც ვმალავ, საგულდაგულოდ მიღმა თვალების,
ქრიან ქარები შემოდგომის, და ფოთლებს შორის
ვნატრობ რომ ქარი მის მძიმე ხელებს წამომავლებდეს
და წამართმევდეს სახეს - ნაომრის,
რომელიც იშვა, ასე ცხადად ასე შეპარვით,
ასე მუდმივი ანარქიით, ბრძოლით, ყვირილით,
იდგა ქუჩა და ამ ქუჩაზე, როგორც მეძავი
ვიდექი მხოლოდ ერთი ღამის შესანიშნავით...

ხოლო, ვარსკვლავებს ვინც უყურებს - იცის გაქრობა,
იცის ღრუბლების აფარება, თუნდაც სახეზე,
ჰო და იმდენად ავიფარე, - შემომათოვა,
შემომათოვა შენი სხეულის ნასახლარებზე
ვნაბავ თვალებს და ვმალავთ ამბავს, რომელიც მოხდა,
რომელიც იყო შესავსები დიდი ამბებით,
ოდესმე ალბათ, ყველაფერი იქცევა თოვლად
მერე მზე მოვა და მწველ სხივებს შემოვალღვებით...

იუდას სიმღერა

ნუ გერიდებთ შემოიხედეთ ვინც გარეთ დგახართ,
კეთროვანებო, სულით მდაბლებო და თქვენ, ვინც ბრმა ხართ.
ვარსკვლავთ მთვლელებო და მწყემსებო დატოვეთ ფარა,
წამოიყვანეთ ყველა, ვისაც გაეხართ და გგვანან.
უთხარით ყველას სათითაოდ ქრისტეს ამბავი,
ახლოს მოვიდნენ ავადმყოფები, ნაავადარნი.
დატოვეთ სახლი, ეზოები, ჭერი და ფარა,
ქრისტე აქ არის, ქრისტე მხსნელი, რომელიც მალავს,
რომ იცის ჩემი ბილიკები, ილბალი, ბედი
ან უბედობა! ერთი სიტყვით, როგორ გავქრები..
როგორ მოვიბამ თოქს კისერზე, რომელიც მომკლავს
და რომ ჩემამდე ვერ მოაღწევს ვერცერთი ლოცვა.
ქარი, რომელიც ამოვარდება ტოტივით მარნევეს,
როდესაც ქრისტეს ვეამბორები, როდესაც გავცემ
ორიოდ გროშად, ვერცლის ფასად ცეცხლად რომ იქცა.
აქ საიდუმლო სერობის უამს მან იცის ვინც ვარ!
დანერილი აქვს ყველაფერი წინასწარ მეტყველს
და ჩაეფლობა ყოველივე, რომ ამეტყველდეს,
რომ შემიცოდოს და სათქმელი პირდაპირ მითხრას,

როგორი ცოდვით დავამძიმებ ცასა და მიწას.
როგორი ცეცხლი ჩამიდგება თვალებში როცა
ფარისეველი ჩავეხუტები, გავბედავ კოცნას.
მას შეიპყრობენ, მე კი ვერსად ვიპოვი საშველს,
სადმე გავიქცე, დავიმალო, ცოცხალი დავრჩე...
დანერილია ყოველივე, რაც უნდა მოხდეს
ქრისტე ჯვარს აცვან ჩემი ხელით, მე უნდა მოვკვდე.

დატოვეთ სახლი, ეზოები, ქერი და ფარა.
ქრისტე აქ არის, ქრისტე მხსნელი, რომელიც მალავს...

ნუდისტურ სანაპიროზე

ნუდისტურ სანაპიროზე, სადაც ამდენი სიშიშველე ენთო.
არც არავის გაკვირვებია ჩემი შიშველი სხეული,
არც ჩემი მკერდის ზომით გაოცებული ვინმე,
არც ჩემი გრძელი ფეხებით.
დროდადრო ზღვაში ჩავდიოდი ტანს ვისველებდი.
იქნებ, მზის ანარეკლი ვგონებოდი ვინმეს,
თუნდაც ქალთევაზა,
რომ წამით მაინც გამოეხედათ,
- ამოდ დავეყრი.

იქნებ, ვაშლი ჩამეკებიჩა ევასავით, ხომ შემრცხვებოდა?
თუმცა, ვიყუჩე, არ გამიხედავს არავისკენ.
უბრალოდ, მზერა დამაკლდა.
ისეთი მზერა, ქუჩაში მამაკაცები რომ მახვედრებენ,
ერთი შემოხედვით ყველაფერს რომ ასწრებენ.
სულ ვფიქრობ, როგორ გამოვიყურები მაშინ,
როცა თვალებით მაშიშველებენ.
იქნებ, ფერმკრთალი ვარ.
იქნებ, სირცხვილით ვინვი.
ან, იქნებ, მზად ვარ დამეუფლონ!

წერილი ჩემს დას

ჩანს, ყველაფერმა დაკარგა აზრი,
როცა სიყვარული ვალდებულებამ გადაწონა,
ისეთი დროა, ვერაფერს ახსნი.
მე ელენე ვარ, გამარჯობა!

დღეს შენი ქოლგა დავიფარე, დამიფარა.
ღმერთივით მშვიდად მივყვებოდი ვინრო ტროტუარს,
მე ახლა იქ ვარ საიდანაც,
ყველაფერს ავხსნი, ოღონდ დრო თუა.

დრო თუა თორემ, აქ საქმეებს, რალა გამოლევს,
მოხუცი ქალის აღსარებას ვისმენ და ვითმენ,
რომ არ ვიყვირო მისი მუულის სასაფლაოზე,
რომ ლალატობდა, უყვარდა კიდეც!

შენ იქ დაგტოვე თვითმფრინავიდან პატარა ჩანდი,
დღე კი არ გავა, არ მოგწერო, არ გითხრა მენდე,
ფული იმდენი შევაგროვე, რამდენიც სახლის,
ქირას ეყოფა, და შემდეგ თვემდე,

როგორმე გასტან, მოგისწრებ ისევ,
მე რომ აქ ბიჭი მომეწონა, ის მწერდა ნუხელ.
ხომ იცი დაო, უსიყვარულოდ არავის მივცემ,
წვრილმან ღიმილსაც, ნამებს და ნუთებს.

უბრალოდ მწერდა, რომ ლექსებს წერს, ხატავს და მღერის,
თავს მანონებდა მეტაფორებით.
არ შეუძლია, თორემ წამით რომ იყოს ღმერთი,
ვარსკვლავებს ჩემთვის შეაგროვებდა.

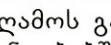
სასაცილოა!

ყველაფერმა დაკარგა აზრი,
მაინც მივცურავ ნაპირისკენ, სადაც შუქია,
ისეთი დროა, ვერაფერს ახსნი.
გიგ ზავნი კოცნას დიდს და გულიანს!

ქალბატონებო, ბატონებო, ზედმეტი იქნებოდა (და სასაცილოც, როცა ავტორი საკუთარ პიესაზე ლაპარაკობს), ჩემი მხრიდან, იუბიუ მეფის“ წარმოდგენის წინ სიტყვით გამოსვლა, მას შემდეგ, რაც გაცილებით სახელოვანმა ადამიანებმა ინებეს მასზე ლაპარაკი (რომლებსაც მაღლობას ვუხდით, და მათთან ერთად - ყველას, ბატონ სილვესტრს, მენდესს, შოლლს, ლორენს და ბაუერს¹), რომ არ ვფიქრობდე, რომ მათმა გულმონყალებამ იუბიუს მუცელი გაცილებით ფართოდ გაბერა სატირული სიმბოლოებით, ვიდრე ჩვენ შევძელით მისი გაბერვა ამ სალამოსთვის.

სვედენბორგიანელმა² დოქტორმა მისესმა³ ჩინებულად შეადარა ელემენტარული ნამუშევრები ყველაზე სრულქმნილებს, ხოლო უმნიშვარი არსებები - ყველაზე სრულყოფილებს, იმ კუთხით, რომ პირველნი მოკლებული არიან ყოველგვარ დრამას, რელიეფსა და ხარისხს, რაც მათ წრიულ (ან თითქმის წრიულ) ფორმას უტოვებს (როგორცაა კვერცხუჯრედი და ბ-ნი იუბიუ), ხოლო მეორენი იმდენ პერსონალურ დეტალს იძენენ, რომ ასევე წრიულ ფორმას ატარებენ, იმ აქსიომიდან გამომდინარე, რომ ყველაზე გლუვი სხეული არის ის, რომელიც ყველაზე მეტ უსწორმასწორობას შეიცავს. ამიტომაც შეგიძლიათ, ბ-ნი იუბიუში დაინახოთ იმდენი ალუზია, რამდენიც მოგესურვებათ: უბრალო მარიონეტი თუ მოსწავლის მიერ გაშარებული მასწავლებელი, რომელიც მისთვის წარმოადგენდა ყოველივე გროტესკულს, რაც კი სამყაროში არსებულა.

სწორედ ამ ასპექტში წარდგება დღეს თქვენ წინაშე . მსახიობებმა, ორი სალამოს განმავლობაში, აუნაზღაურებლად და ნიღბებში ჩამალულებმა ითამაშეს, რათა ზუსტად დაეჭირათ პერსონაჟთა შინაგანი არსება და დიდი მარიონეტების სული, რომლებსაც აქ იხილავთ. ვინაიდან პიესა ნაჩქარევად და კეთილი ნებით დავდგით, იუბიუს ნამდვილი ნიღბის შექმნა ვერ მოვასწარით, რომელიც, სხვათა შორის, ძალიან მოუხერხებელია სატარებლად. იუბიუს დამქაშებიც მიახლოებითი კოსტიუმებით წარდგებიან სცენაზე. მთლიანად მარიონეტებად რომ დავრჩენილიყავით, ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანი იყო საიარმუკო მუსიკის ქონა; და ორკესტრირების არჩევანი ჩასა-

ბერ ინსტრუმენტებზე, გონგებსა და საზღვაო საყვირებზე შევაჩერეთ, რომელთა შესაგროვებლად დრო არ გვყოფ. ნუ ვუსაყვედურებთ : ჩვენ განსაკუთრებით გვინდოდა, იუბიუს პერსონაჟისთვის ბ-ნი ყემიეს⁴ ნიჭიერებას შეესხა ხორცი, და მხოლოდ ორი სალამოთი (დღეს და ხვალ) შეძლო ბატონმა ჟინისტიმ⁵ - და ვილიე დე ლილ-ადანის დადგამა⁶ - იგი ჩვენთვის ეთხოვებინა. დღეს ჩვენ წარმოგიდგენთ სამ მოქმედებას, რომლებიც უკვე გამოქვეყნდა და ორს, რომლებიც ასევე გამოქვეყნდა, რამდენიმე ამოჭრილი ადგილის გარდა. ყველა ადგილი ამოვიღე, რაც კი მსახიობებმა ისურვეს (პიესისთვის აუცილებელი რამდენიმე პასაჟიც კი) და მათთვისვე დავტოვე სცენები, რომლებსაც თავად სიამოვნებით ამოვიღებდი. რაც უნდა მარიონეტულობას ვესწრაფოდეთ, თითო პერსონაჟს თითო ძაფზე ვერ ჩამოვიკიდებდით, რადგან ეს აბსურდი თუ არა, ძალიან დამაბრკოლებელი იქნებოდა. თანაც ჩვენს დასს არ ჰქონდა სრული შემადგენლობის გარანტია, მაშინ როცა გინიოლში⁷ ძაფების ერთი შეკვრა მართავს მთელს არმიას. აქ თქვენ იხილავთ მუყაოს ცხენებით (რომელთა შეღებვაში ღამე გავათენეთ) ერთმანეთის პირისპირ მოკუნტრუშე ისეთ ღირშესანიშნავ პერსონაჟებს, როგორცაა ბ-ნი იუბიუ და ცარი. ამგვარად სცენის შევსება ვცადეთ. სულ მცირე, პირველი სამი მოქმედება და ბოლო სცენები გათამაშდება მთლიანად ისე, როგორც დაინერა.

დეკორაცია, სხვათა შორის, აბსოლუტურად ზუსტი გვაქვს: ისევე ბუნებრივად, როგორც ახერხებენ პიესის განთავსებას დროში (მაგალითად - ათას რომელიღაც წელს რევოლუციიდან რაღაც რაოდენობის გასროლით), აქაც ნახავთ, როგორ იხსნება კარები ლურჯი ცის ქვეშ გადაჭიმული თოვლიანი მინდვრებისკენ, როგორ იპობა ორად ქანქარებით მორთული ბუხრები და როგორ ცოხნიან ლოგინებთან მოხასხასე პალმის ხეებს თაროებზე შემოსკუპებული პატარა სპილოები.

რაც შეეხება ჩვენს ორკესტრს, რომელიც არ გვყავს, მხოლოდ მისი უღერადობის სიმძლავრე და ტემბრი დაგვაკლდება, რადგან კულისებში სხვადასხვა პიანინოსა და დაფდაფზე შესრულება იუბიუს თემები. მოქმედება კი, რომელიც ახლა დაიწყება, ხდება პოლონეთში ანუ არსად.

1 - ქრონისტები და კრიტიკოსები, რომლებიც იუბიუს“, დადგამდე, პიესის გამოქვეყნებისთანავე დადებითად გამოეხმაურნენ.

2 - გვედი მეცნიერისა და თეოსოფოსის, ემანუელ სვედენბორგის მიმდევარი.

3 - გერმანელი ფსიქოლოგისა და ფილოსოფოსის, გუსტავ თეოდორ ფენხერის ფსევდონიმი.

4 - ფირმენ ჟემიე - ფრანგი რეჟისორი და მსახიობი. მან პირველმა განასახიერა იუბიუს პერსონაჟი.

5 - პოლ ჟინისტი - ფრანგი მწერალი და თეატრის კრიტიკოსი, ოდენონის თეატრის“ დირექტორი.

6 - ჟარი გულისხმობს ოდენონში“ დადგმულ, ვილიე დე ლილ-ადანის პიესას ამბოხი“, რომელშიც ფირმენ ჟემიე იუბიუს“ პარალელურად თამაშობდა.

7 - ისტორიული ფრანგული მარიონეტების თეატრი.

„იუბიუ მეფის“ კოსტიუმების რეპერტუარი ალფრედ ჟარის მიხედვით

გამოქვეყნდა „პატაფიზიკის კოლეჯის ჟურნალში“ (n°3-4, 22 haha 78 E.P.)

მამა იუბიუ:

ნაცრისფერი ჟილეტი, მარჯვენა ჯიბეში მუდამ ხელჯოხი, ნესვისებური ქუდი.
მეორე მოქმედების მეორე სცენიდან: გვირგვინი ქუდზე.
მეორე მოქმედების მეექვსე სცენა: თავშიშველი.
მესამე მოქმედების მეორე სცენა: გვირგვინი და სამეფო მოსასხამი, თეთრი თავსაბურავი.
მესამე მოქმედების მეოთხე სცენა: გრძელი ლაბადა, ყურებიანი სამგზავრო ქუდი
მესამე მოქმედების მეშვიდე სცენა: იმავე სამოსში, მაგრამ თავშიშველი.
მესამე მოქმედების მერვე სცენა: ლაბადა, მუზარადი, ქამარში გარჭობილი ხმალი, კაუჭი, მაკრატელი, დანა და მარჯვენა ჯიბეში კვლავ ხელჯოხი. ჩამოკიდებული მათარა დუნდულზე ეჯახუნება.
მეოთხე მოქმედების მეხუთე სცენა: ლაბადა და ქუდი, უიარალოდ და უჯოხოდ.
გემის სცენაში - ხელში ჩემოდნით.

დედა იუბიუ:

დამლაგებლის სამოსი, ვარდისფერი და ბუმბულეზიანი ქუდი, გვერდზე გადაკიდებული ჩანთა-ბადით. სადილის სცენაში - წინსაფრით.
მეორე მოქმედების მეექვსე სცენიდან: დედოფლის მოსასხამში.

ასისტავი არშია:

უნგრელი მუსიკოსის სამოსი, წითელი, ძალიან შემოჭერილი. დიდი მოსასხამი, დიდი მახვილი, დაკბილული ჩექმები, ბუმბულეზიანი ჩაპსკა“ (პოლონური სამხედრო ქუდი).

მეფე ვენცელი:

სამეფო მოსასხამი და გვირგვინი, რომლებსაც იუბიუ მოირგებს მეფის მკვლელობის შემდეგ.

დედოფალი როზმონდა:

მოსასხამი და გვირგვინი, რომლებსაც შემდეგ დედა იუბიუ მოირგებს.

ბოლესლავი, ვლადისლავი:

პოლონური სამოსი, ნაცრისფერი, მუნდირის შესაკრავებით, მოკლე შარვლები.

ხულიავი:

ჩვილის სამოსი და ქუდი.

გენერალი ლასი:

პოლონური სამოსი, ორკუთხა ნაპოლეონისეული ქუდი თეთრი ბუმბულეებით, ხმალი.

სტანისლავ ლეშჩინსკი:

პოლონური სამოსი, თეთრი წვერი.

იან სობიესკი, ნიკოლა რენელი:

პოლონური სამოსი.

ცარი ალექსი:

შავი სამოსი, დიდი ყვითელი სარტყელი, სატევარი და მედლები, დიდი ჩექმები, შემზარავი წვერი, შავი წვეტიანი კონუსისებური ქუდი.

თახსარები:

დიდი წვერებით, ძნეხვისფერი სქელი ლაბადებით.

ხალხი:

პოლონურ სამოსში.

მიხეილ თედორეს ძე:

ბენვის ქუდით.

დიდგვაროვნები:

პოლონურ სამოსში, არშიამემოვლებული და მოქარგული ბენვის ქურქებით.

მსაჯულები:

შავ მანტიებში, მოსამართლის ქუდებით.

მრჩეველები, ფინანსისტები:

შავ მანტიებში, ასტროლოგის ქუდებით, სათვალეებით, წვეტიანი ცხვირებით.

გლეხები:

პოლონურ სამოსში.

პოლონეთის ჯარი:

ნაცრისფერი ბენვის ქურქებით და მუნდირის შესაკრავებით, თოფებით (სულ მცირე, სამი კაცი).

რუსეთის ჯარი:

ორი მხედარი, პოლონელების მსგავს, მაგრამ მწვანე ფერის სამოსში, ბენვის ქუდებით, მუყაოს ცხენებით.

რუსი ქვეითი:

მწვანე სამოსში, ქუდით.

დედა იუბიუს მცველები:

პოლონურ სამოსში, შუბებით.

დათვი:

ასისტავი არშია დათვად გადაცმული.

მაყუთულაყი:

ბორბლებიანი ხის ცხენი ან მუყაოს ცხენის თავი, სცენების მიხედვით.

ეკიპაჟი:

ორი კაცი, მეზღვურის ცისფერი, საყელოებიანი მაისურით.

გემის კაპიტანი:

ფრანგული საზღვაო ოფიცრის ფორმით.

მამა იუბიუ

ოჰ! დედა იუბიუ, არ მესმის, რას როშავ!

დედა იუბიუ

რა ჩერჩეტი ხარ!

მამ იუბიუ

ჩემმა მწვანე ვარყალმა, მეფე ვენცელი ჯერ კიდევ ცოცხალია და თავს მშვენივრად გრძნობს; და კიდევ რომ მოკვდეს, რა უშვრები მის შვილებს, მთელი ბატალიონი რომ ჰყავს?

დედა იუბიუ

და, ვინ გიშლის მთელი ოჯახის ამოხოცვას და მათი ადგილის დაკავებას?³

მამა იუბიუ

აჰ! დედა იუბიუ, შეურაცხყოფას მაყენებთ. ქვაბში არ გადაგიძახობ!

დედა იუბიუ

ო, საცოდავო უბადრუკო! მე თუ ქვაბში გადამიძახებ, ვინლა მოგიკვამსავს ბოლოგამორღვეულ ნიფხვებს?

მამა იუბიუ

და მერე რა? სხვებზე ნაკლები ტრაკი რითი მაქვს?

დედა იუბიუ

შენს ადგილზე, მაგ ტრაკს ტახტზე დავდებდი, ქონებასაც უსასრულოდ გავზრდიდი, ყოველდღე კუბატს შევჭამდი და ქუჩებში კარეტით ვისეირნებდი!

მამა იუბიუ

ეჰ, მეფე რომ ვიყო, დიდ თავსაბურავს შევაკერი-ნებდი, ისეთს, არაგონში რომ მქონდა, და იმ არამზადა ესპანელებმა უტიფრად რომ მომპარეს.

დედა იუბიუ

მაგას დაამატებდი ქოლგას და ერთ გრძელ ლაბადსაც, კოჭებამდე რომ დაფარავდა.

მამა იუბიუ

აჰ! რა მაცდუნებელია! ოჰ, ეს ძნეხვის გროვა ვენცელი! ერთი, ტყის პირას გადამეყრებოდე, თავბედს ვანყევლინებ!

დედა იუბიუ

ოჰო! აი, ეს მესმის, მამა იუბიუ! ახლა ნამდვილი მამაკაცი ხართ!

მამა იუბიუ

ო, არა! მე, დრაგუნთა კაპიტანმა, პოლონეთის მეფე გავანადგურო? უწინამც მოვკვდე!

დედა იუბიუ (ცალკე)

აჰ! ძნეხვი! (ხმამალლა) მაშ ასეთად დარჩები, მამა იუბიუ? ვირთხასავით უდღეური და სანყალობელი?

მამა იუბიუ

ღმერთძალლი! ჩემმა მწვანე ვარყალმა, მირჩენ-ნია, ვიყო სანყალობელი, მაგრამ პატიოსანი ვირთხა, ვიდრე ბოროტი და გაქონილი კატა.

დედა იუბიუ

და თავსაბურავი? და ქოლგა? და გრძელი ლაბა-და?

მამა იუბიუ

და მერე რა, დედა იუბიუ?

გადის კარის გაჯახუნებით.

დედა იუბიუ (მარტო)

ფუჰ, ძნეხვი, ძნელი დასამუშავებელია, მაგრამ, ფუჰ, ძნეხვი, მგონი, მაინც კარგად შევანჯღრიე! ღვთის და ჩემივე ნყალობით, იქნებ ამ კვირაში პოლონეთის დედოფალი გავხდე!

სცენა II

მამა იუბიუს სახლში გაშლილია საუცხოო სუფრა.

მამა იუბიუ და დედა იუბიუ.

დედა იუბიუ

რაღაც, სტუმრები იგვიანებენ.

მამა იუბიუ

ღიას, ჩემმა მწვანე ვარყალმა! შიმშილით ვკვდები! დედა იუბიუ, დღეს ძალიან უშნოდ გამოიყურები. განგებ ხვდები ასე სტუმრებს?

დედა იუბიუ (მხრებს იჩჩევს)

ძნეხვი!

მამა იუბიუ (იღებს შემწვარი ქათმის ხორცს)

როგორ მშია! ჩაკვებ ამ ჩიტუნას. მგონი, ქათამია. არ არის ცუდი.

დედა იუბიუ

რა შვრები, რეგვენო? სტუმრებს რა ვაჭამო?

მამა იუბიუ

რაც დარჩა, ისიც ეყოფათ. ხელს აღარაფერს ვახლებ. დედა იუბიუ, აბა ფანჯრიდან გაიხედე, ხომ არ მოდიან.

დედა იუბიუ (ფანჯრისკენ მიდის)

არავინ ჩანს.

ამასობაში, მამა იუბიუ ხბოს ნაჭერს იპარავს.

დედა იუბიუ

აი! ასისთავი არშია და მისი ამაღა მოდიან! ჰმ, რას ჭამ, მამა იუბიუ?

მამა იუბიუ

არაფერს, სულ ცოტა ხბოს ხორცი ავიღე.

დედა იუბიუ

ააა! ხბო! ხბო შეჭამა! ხბო! გვიშველეთ!

მამა იუბიუ

ჩემმა მწვანე ვარყალმა, თვალებს დაგთხრი!

კარი იღება.

სცენა III

მამა იუბიუ, დედა იუბიუ, ასისთავი არშია და მისი ამაღა.

დედა იუბიუ

გამარჯობა, ბატონებო! მოუთმენლად გელოდით. დაბრძანდით.

ასისთავი არშია

გამარჯობა, ქალბატონო. კი მაგრამ, მამა იუბიუ სად არის?

მამა იუბიუ

აი, მეც! აი, მეც! დასწყევლოს! არადა, ჩემმა მწვანე ვარყალმა, ზედმეტად სქელი ვარ იმისთვის, რომ ვერ შემამჩნიოთ.

ასისთავი არშია

გამარჯობა, მამა იუბიუ. დასხედით, ბატონებო.

სხდებიან.

3 - შექსპირის "მაკბეტის" პაროდია: დედა იუბიუ, ლედი მაკბეტის მსგავსად, მეფის მკვლელობისკენ აქეზებს.

მამა იუბიუ

უჰ! ცოტაც და, სკამს ჩავტეხავდი.

ასისთავი არშია

აბა, დედა იუბიუ, დღეს რას შემოგვთავაზებთ?

დედა იუბიუ

აი, მენიუც.

მამა იუბიუ

ოო! მაინტერესებს!

დედა იუბიუ

პოლონური სუპი, ყ-ვირთავვას კოტლეტი, ხბო, ქათამი, ძაღლის პაშტეტი, ინდაურის კურტუმო, რუსული შარლოტი...⁴

მამა იუბიუ

ეე! მგონი, საკმარისია! კიდევ დარჩა რამე?

დედა იუბიუ (აგრძელებს ჩამოთვლას)

შოკოლადის ბომბი, სალათა, ხილი, დესერტი, ფაფა, მინავაშლა, ყვავილოვანი კომბოსტო ძნეხვით.

მამა იუბიუ

ე! ჩინეთის იმპერატორი ხომ არ გგონივარ, ამდენს რომ ხარჯავ?

დედა იუბიუ

ნუ უსმენთ, რეგვენია.

მამა იუბიუ

უჰ! კბილები არ ავიღესო შენს კანჭებზე!

დედა იუბიუ

ჯობს, ისადილო, მამა იუბიუ. აი, პოლონური“ გასინჯე.

მამა იუბიუ

ფუჰ, რა საზიზღრობაა!

ასისთავი არშია

მართლაც უგემურია.

დედა იუბიუ

ოო! აბა რა ჯანდაბა გინდათ?

მამა იუბიუ (შუბლზე ხელს იტყაპუნებს)

აჰა! რალაც აზრი მომივიდა. ახლავე დავბრუნდები.

გადის.

დედა იუბიუ

ბატონებო, ხბო გასინჯეთ.

ასისთავი არშია

უკვე მივირთვი. ძალიან გემრიელი იყო.

დედა იუბიუ

მაშინ კურტუმო გადაიღეთ.

ასისთავი არშია

არაჩვეულებრივია, არაჩვეულებრივი! ვაჰა დედა იუბიუს!

4 - თვალს უკრავს რაბლეს პანტაგრუელური სუფრით.

ყველა ერთად

ვაშა დედა იუბიუს!

მამა იუბიუ (*შემოდის*)

ახლა კი დაიყვირებთ: ვაშა მამა იუბიუს!“

ხელში ბინძური ცოცხი უჭირავს, რომელსაც სუფრაზე ისვრის.

დედა იუბიუ

რას შერები, უბადრუკო!

მამა იუბიუ

აბა, გამისინჯეთ!

რამდენიმე სტუმარი სინჯავს და მოწამლული ეცემა.

მამა იუბიუ

დედა იუბიუ, ყ-ვირთავს კოტლეტები მომანოდე სტუმრებისთვის.

დედა იუბიუ

აჰა.

მამა იუბიუ

აბა, ყველანი გარეთ! ასისტავო არშია, თქვენთან სალაპარაკო მაქვს.

დანარჩენები

ეე! ჯერ არ გვისადილია!

მამა იუბიუ

როგორ თუ, არ გისადილიათ! გარეთ-მეთქი! არშია, დარჩით.

ადგილიდან არავინ იძვრის.

მამა იუბიუ

კიდევ არ წასულხართ? ჩემმა მწვანე ვარყალმა, ყ-ვირთავს კოტლეტებით მოგიღებთ ბოლოს!

ისვრის კოტლეტებს.

ყველა ერთად

ვაი! უი! გვიშველეთ! თავი დავიცვათ! რა უბედურებაა! მოვკვდი!

მამა იუბიუ

ძნეხვი, ძნეხვი, ძნეხვი! ყველანი გარეთ! ჩემთან ხუმრობა არ გაგივიათ!

ყველა ერთად

თავს ვუშველოთ! უბადრუკი მამა იუბიუ! მოლაღატე! უდღეური ყალთაბანდი!

მამა იუბიუ

ოჰ! ძლივს არ წავიდნენ! ამოვისუნთქე! თუმცა ძალიან ცუდად ვისადილე! გამომყევით, არშია.

გადიან დედა იუბიუსთან ერთად.

სცენა IV

მამა იუბიუ, დედა იუბიუ და ასისტავი არშია.

მამა იუბიუ

გემრიელად მიირთვით, ასისტავო?

ასისტავი არშია

ძალიან კარგად, ბატონო, ძნეხვის გარდა!

მამა იუბიუ

ვაჰ! ძნეხვი ცუდი არ იყო!

დედა იუბიუ

გემოვნების საქმეა.

მამა იუბიუ

ასისტავო არშია, გადაწყვიტე, ლიეტუვის ჰერცოგის ნოდება გიბოძოთ.

ასისტავი არშია

როგორ? მე თქვენ ფრიად სანყალობელი მეგონეთ, მამა იუბიუ.

მამა იუბიუ

რამდენიმე დღეში, თუ თქვენი სურვილი იქნება, პოლონეთზე გავმეფდები.

ასისტავი არშია

ვენცელის მოკვლას აპირებთ?

მამა იუბიუ

არც ისე უტყინოა ეს ყმანვილი! მიხვდა!

ასისტავი არშია

ვენცელის მოკვლას თუ ეხება საქმე, მზად ვარ! მე მისი დაუძინებელი მტერი ვარ! პირობას გაძლევთ ჩემი ხალხის სახელით!

მამა იუბიუ (*მივარდება და გულში იკრავს*)

ო! ო! როგორ მიყვარხართ, არშია!

ასისტავი არშია

ფუჰ! როგორ ყარხართ, მამა იუბიუ! არასდროს იბანთ?

მამა იუბიუ

იშვიათად.

დედა იუბიუ

არასდროს!

მამა იუბიუ

ფეხები არ დაგისრისო!

დედა იუბიუ

ძნეხვის გროვავ!

მამა იუბიუ

მოკლედ, არშია, თქვენთან საქმე მოგვარებულია. ჩემმა მწვანე ვარყალმა, ლიეტუვის ჰერცოგად გაქცევთ, დედა იუბიუს გეფიცებით!

დედა იუბიუ

კი მაგრამ...

მამა იუბიუ

იყურე, ჩემო ანგელოზო.

გადიან.

სცენა V

მამა იუბიუ, დედა იუბიუ და შიკრიკი.

მამა იუბიუ

რა გნებავთ, ბატონო? თავი დამანებეთ! ნუ დამლაღეთ!

შიკრიკი

მეფე გისმობთ, ბატონო!

გადის.

მამა იუბიუ

ვაიმე! ძნეხვი! დალახვ-ახვროს! ჩემმა მწვანე ვარყალმა, ნილაბი ამხადეს, თავს წამაცლიან! აფსუს! აფსუს!

დედა იუბიუ

დოყლაპია კაცუნა! დრო კი იწურება!

მამა იუბიუ

ეე! კარგი აზრი მომივიდა: ვიტყვი, რომ ყველაფერი დედა იუბიუს და არშიას მოწყობილია!

დედა იუბიუ

რა? ბებერო თახსირო იუბიუ! აბა, გაბედე!

მამა იუბიუ

დიახ! ასე ვიზამ!

გადის.

დედა იუბიუ (მისდევს)

ეე! მამა იუბიუ, მამა იუბიუ, კუ-ბ-ატს მოგიმზადებ!

გადის.

მამა იუბიუ (კულისებიდან)

ო! ძნეხვი! ერთი შენც და მაგ შენს კუ-ბ-ატსაც!

სცენა VI

მეფის სასახლე.

მეფე ვენცელი, ოფიცრებით გარშემორტყმული; არშია; მეფისწულეები: ბოლესლავი, ვლადისლავი და ხულიგავი; და მამა იუბიუ.

მამა იუბიუ (შემოდის)

ო! იცით, მე არაფერ შუაში ვარ, ყველაფერი დედა იუბიუს და არშიას მონყობილია!

მეფე

მამა იუბიუ, რა მოგივიდა?

არშია

სასმელი ზედმეტი მოუვიდა.

მეფე

როგორც - მე, ამ დილით.

მამა იუბიუ

დიახ, მთვრალი ვარ, ბევრი მომივიდა ფრანგული ღვინო.

მეფე

მამა იუბიუ, მინდა, დაგაჯიღოო დრაგუნთა კაპიტნის რანგში განუული დიდი სამსახურისთვის, და სანდომირის გრაფის წოდება გიბოძო!

მამა იუბიუ

ო, მეფეო ვენცელ, არც კი ვიცი, მადლობა როგორ გადაგიხადო!

მეფე

მადლობა რა საჭიროა, მამა იუბიუ. ხვალ დილით ალლუმზე მოდი.

მამა იუბიუ

მოვალ! ახლა კი, გთხოვთ, ჩემგან ეს პატარა სალამური მიიღოთ.

მეფეს სალამურს წარუდგენს.

მეფე

ჩემი ასაკის კაცს სალამური რაში სჭირდება? კარგი, ხულიგავს მივცემ.

ნორჩი ხულიგავი

ეს მამა იუბიუ სულელი ხომ არ არის?

მამა იუბიუ

ახლა კი აქაურობას გავეცლები.

შემოტრიალებისას ეცემა.

ვაი! უი! მიშველეთ! ჩემმა მწვანე ვარყალმა, ნანლავი გამერღვა და ფაშვი მეფეშემა!

მეფე (წამოდგომაში ეხმარება)

რამე ხომ არ იტკინეთ, მამა იუბიუ?

მამა იუბიუ

დიახ! და უთუოდ სულიც ამომხდება! რა ეშველეთ ბა დედა იუბიუს?

მეფე

ჩვენ ვიზრუნებთ მასზე.

მამა იუბიუ

რა კეთილი ხართ!

გადის.

ჰო, მაგრამ ეს თქვენს ამოყლევას ხელს არ შეუშლის, მეფეო ვენცელ!

სცენა VII

მამა იუბიუს სახლი.

ჯოხილი, სვეტისი, ძელარი, მამა იუბიუ, დედა იუბიუ, შეთქმულები და ჯარისკაცები, ასისტავი არშია.

მამა იუბიუ

ჰე! ძვირფასო მეგობრებო, უკვე დროა, შეთქმულების გეგმა დავსახოთ! თითოეულმა საკუთარი აზრი გამოთქვას. თავდაპირველად კი, თუ ნებას დამრთავთ, ჩემს აზრს გაგაცნობთ.

ასისტავი არშია

თქვით, მამა იუბიუ.

მამა იუბიუ

ესე იგი, ჩემო მეგობრებო, მე ვფიქრობ, რომ მეფე უბრალოდ უნდა მოენამლოთ, სადილში დარიშხანი ჩავუყაროთ. როგორც კი შეჭამს, მოინამლება, და მეც მეფე გავხდები.

ყველა ერთად

ფუჰ, რა მაიმუნობაა!

მამა იუბიუ

რა? არ მოგწონთ? არშია რა აზრისაა?

ასისტავი არშია

იმ აზრის ვარ, რომ ხმლის ერთი კარგი დაკვრით თავიდან წელამდე შუაზე გავაპოთ.⁵

ყველა ერთად

აჰა! ეს უკვე კეთილშობილური და ვაჟკაცურია!

მამა იუბიუ

და, ფეხები რომ მოგიქნიოთ? ახლა გამახსენდა, რომ ალლუმზე რკინის ჩექმებს იცვამს. მტრისას, თუ ვინმეს მოარტყა! თქვენ იმდენს იზამთ, ყველას მასთან დაგაბეზლებთ, რომ ამ ბინძური საქმიდან გამოვძვრე. და ალბათ, ფულსაც მაჩუქებს!

დედა იუბიუ

ოჰ! მოლალატე, ლაჩარო, ბინძურო და უსახურო ნუნურაქო!

ყველა ერთად

თავსლავი მამა იუბიუს!

მამა იუბიუ

ე! დამშვიდდით, ბატონებო, თუ არ გინდათ, ჩაგიჯიბოთ! მე ხომ თქვენთვის მივდივარ რისკზე. არშია, რა გაენყობა, რაკი ასეა, შუაზე მას შენ გააპობ!

ასისტავი არშია

არ ჯობია, ყველა ერთად მივვარდეთ ღრიალითა და ყვირილით? ამგვარად, ჯარიც ჩვენ შემოგვიერთდება.

მამა იუბიუ

მოკლედ, მე მის ფეხებზე შედგომას ვეცდები. ის წაიბორძიკებს. მე კი ვეტყვი: ძნეხვი!" და ამ ნიშანზე, თქვენ მას ეძგერებით!

დედა იუბიუ

ძალიან კარგი! და როგორც კი მოკვდება, შენ აიღებ მის კვერთხსა და გვირგვინს.

ასისტავი არშია

მე კი, ჩემი ამალით, სამეფო ოჯახს დავედევნები.

მამა იუბიუ

დიახ, და განსაკუთრებით, ნორჩ ხულიგავს მიხედეთ!

გადიან.

მამა იუბიუ (მათ მისდევს და უკან აბრუნებს)

ბატონებო, ერთი აუციელებელი ცერემონია დაგვავინყდა. უნდა დაიფიცოთ, რომ მამაცურად იბრძოლებთ!

ასისტავი არშია

ეს როგორ ვქნათ? მღვდელი რომ არ გვყავს?

მამა იუბიუ

დედა იუბიუ იკისრებს მღვდლის როლს.

ყველა ერთად

დაე, ასე იყოს!

მამა იუბიუ

ესე იგი, ფიცავთ, რომ მეფეს ნამდვილად მოკლავთ?

ყველა ერთად

დიახ, ვფიცავთ! ვაშა მამა იუბიუს!

პირველი მოქმედების დასასრული

მოქმედება II

სცენა I

მეფის სასახლე.

ვენცელი, დედოფალი როზმონდა, ბოლესლავი, ვლადისლავი და ხულიგავი.

მეფე

ბატონო ხულიგავ, ამ დილით ძალიან თავხედურად მოექეცით ბატონ იუბიუს - ჩემი ორდენების კავალერს და სანდომირის გრაფს! ამიტომაც გიკრძალავთ ჩემს ალღუმზე მოსვლას!

დედოფალი

არადა, ვენცელ, თქვენს დასაცავად, ურიგო არ იქნებოდა მთელი თქვენი ოჯახის იქ ყოფნა!

მეფე

მე არასდროს ვცვლი ჩემს გადანყვეტილებებს, ქალბატონო. ნუ დამალეთ თქვენი ლაქლაქით!

ნორჩი ხულიგავი

ვემორჩილები თქვენს ნებას, მამა!

დედოფალი

ანუ, თქვენი უდიდებულესობა ისევ აპირებს იმ ალღუმზე წასვლას?

მეფე

და რატომ არ უნდა დავაპირო, ქალბატონო?

დედოფალი

კი მაგრამ, მე ხომ სიზმარში ვნახეთ, როგორ გირცყამთ იგი იარაღს და როგორ გაგდებთ მდინარე ვისლაში, და როგორ ადგამს მას გვირგვინს არნივი, პოლონეთის გერბზე რომ არის, ისეთი!

მეფე

ვის ადგამს?

დედოფალი

მამა იუბიუს!

მეფე

რა სისულელეა! ბატონი იუბიუ ნამდვილი ჯენტლმენია, რომელიც ჩემი გულისთვის ოთხად გაიჭრება!

დედოფალი და ხულიგავი

როგორ ცდებით!

მეფე

კრინტი, პატარა მაიმუნო! თქვენ კი, ქალბატონო, დაგიმტკიცებთ, თუ როგორ არ მეშინია ბატონი იუბიუსი, და ალღუმზე ასევე წავალ, უაბჯროდ და უხმლოდ.

დედოფალი

საბედისწერო დაუდევრობა! ცოცხალს ველარ გნახათ!

მეფე

ვლადისლავ და ბოლესლავ, წამოდით!

გადიან.

დედოფალი და ხულიგავი ფანჯარასთან მიდიან.

დედოფალი და ხულიგავი

გვარავდეთ ღმერთი და წმინდა ნიკოლოზი!

დედოფალი

ხულიგავ, სამლოცველოში წამომყევით, თქვენს მამასა და ძმებზე ვილოცოთ!

სცენა II

საალღუმე მოედანი.

პოლონეთის არშია, მეფე, ბოლესლავი, ვლადისლავი, მამა იუბიუ, ასისტავი არშია და მისი ამალა, ჯოხილი, სვეტიხი, ძელარი.

მეფე

კეთილშობილო მამა იუბიუ, ახლოს მოდით, თქვენს ამალასთან ერთად, რომ ჯარი დავათვალიეროთ.

მამა იუბიუ (თავის ხალხს)

აბა, მოემზადეთ! (მეფეს) მოვდივართ, თქვენო უდიდებულესობავ, მოვდივართ.

მამა იუბიუს ამალა წრეს არტყამს მეფეს.

მეფე

ოჰო! აი, დანციგის⁷ ცხენოსანთა გვარდიის პოლიციც გამოჩნდა. მართლაც რა მშვენიერები არიან!

მამა იუბიუ

მართლა ასე ფიქრობთ? მე კი მგონია, რომ უვარგისები არიან! აი, ამას შეხედეთ. (ჯარისკაცს) რამდენი ხანია, პირი არ დაგიბანია, საზარელო საფრთხობელავ?

მეფე

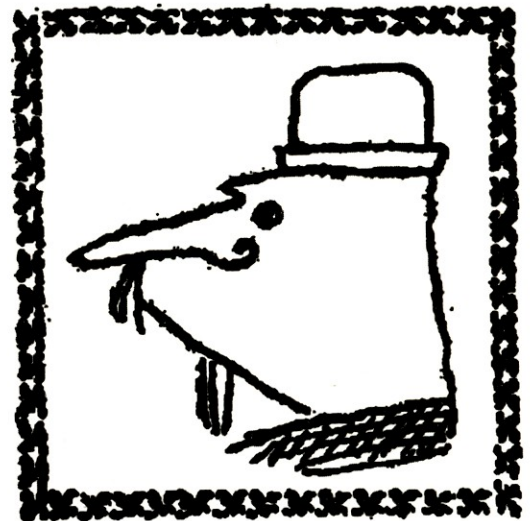
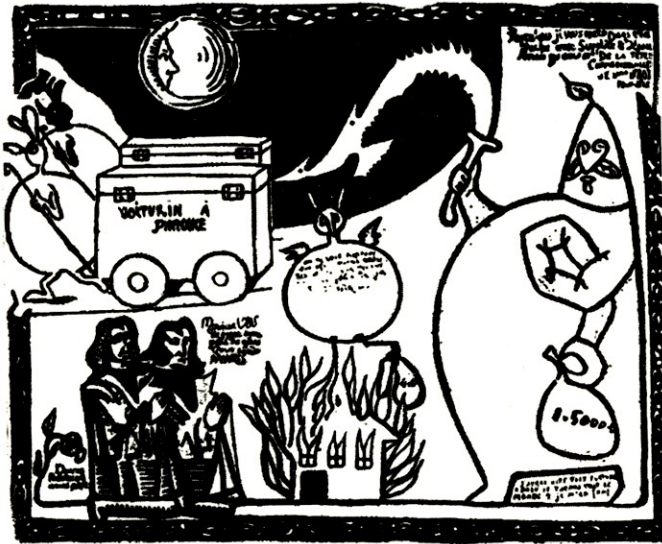
კი მაგრამ, ეს ჯარისკაცი სრულიად სუფთაა! რა მოგდით, მამა იუბიუ?

მამა იუბიუ

აი, რა მომდის!

5 - ისევ მაკბეტის“ სცენის პაროდია.

6 - დედოფალ ატოსას სიზმრის პაროდია ესქილეს სპარსელებიდან“.

მეფის ფეხებზე შედგება.

მეფე

უბადრუკო!!

მამა იუბიუ

ძ ნ ე ხ ვ ი!! ჩემთან - ჩემი ხალხი!

არშია

წინ! შეტევაზე!

ყველა მეფეს ეძგერება. ერთ-ერთი თახსარი სკდება.

მეფე

აჰ! მიშველეთ! ქალწულო მარიამ, მოვკვდი!

ბოლესლავი (ვლადისლავს)

რა ხდება აქ? ხმალი ვიშიშვლოთ!

მამა იუბიუ

ოჰო! გვირგვინიც ხელთ მაქვს! ახლა სხვებსაც

მიეხედოთ!

ასისტავი არშია

ჰკა მაგათ!!

მეფისწულეები გარბიან. ყველა მათ მისდევს.

სცენა III

დედოფალი და ხულიგავი.

დედოფალი

როგორც იქნა, დავმშვიდდი!

ხულიგავი

არც არანაირი მიზეზი გაქვთ ნერვიულობის.

გარედან საშინელი ღრიანცელი შემოდის.

ხულიგავი

აჰ! ეს ვის ვხედავ? ჩემს ძმებს მამა იუბიუ და მისი ამაღლა მოსდევს!

დედოფალი

ო, ღმერთო ჩემო! ქალწულო მარიამ, მოიმწყვდი-გეს! მოიმწყვდიგეს!

ხულიგავი

მთელი ჯარი თან მოჰყვება მამა იუბიუს. მეფე არ ჩანს! რა საშინელებაა! გვიშველეთ!

დედოფალი

ბოლესლავი მოკლეს! ტყვია დაახალეს!

ხულიგავი

ჰეი! (ვლადისლავი მოიხედავს) მაგრად დაუდექი, ვლადისლავ!

დედოფალი

აჰ! ალყაში მოაქციეს!

ხულიგავი

მორჩა ყველაფერი! ეს-ეს არის, არშიამ სოსისი-ვით ორად გააპო!

დედოფალი

აჰ! ვაიმე! სასახლეში შემოვარდნენ ეს ველურები! კიბეებზე ამორბიან!

ღრიანცელი ახლოვდება.

დედოფალი და ხულიგავი (დაჩოქილნი)

ღმერთო, დავციფარე!

ხულიგავი

უჰ! ეს მამა იუბიუ! არამზადა უბადრუკი! ერთი, ხელში ჩამივარდეს...

სცენა IV

იგივენი.

კარი შემოინგრევა. მამა იუბიუ და მისი გამძვინვარებული ამაღლა შემოცვივდებიან.

მამა იუბიუ

აჰ! ხულიგავ, რას მიპირებ?

ხულიგავი

დიდება ღმერთს! სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე დავიცავ დედაჩემს! ვინც პირველი გაინძრევა, მკვდარია!

მამა იუბიუ

ოჰ! როგორ შემაშინა! არშია, გამიშვით აქედან.

ერთ-ერთი ჯარისკაცი (წინ გამოიწევა)
დაგვნებდი, ხულიგავ!
ნორჩი ხულიგავი
ამ ყალთაბანდს დამიხედეთ! აჰა, მიილე შენი წილი!

თავს უპობს.

დედოფალი
გამაგრდი, ხულიგავ, გამაგრდი!
რამდენიმე შეთქმული (წინ გამოდიან)
ხულიგავ, გპირდებით, სიცოცხლეს შეგიწარმოებთ.

ხულიგავი
ნაძირდებო! ღვინის ტიკჭორებო! დაქირავებულ მომსახურებო!

ხმალს დაატრიალებს და ნამდვილ „საყასბოს“ მოაწყობს.

მამა იუბიუ
ოჰ! ამას როგორ ვერ უნდა მოვულო ბოლო!

ხულიგავი
დედა, თავს უშველე, საიდუმლო კიბით!

დედოფალი
და შენ, შვილო, შენ?

ხულიგავი
მეც თან მოგყვები.

მამა იუბიუ
დედოფალი დაიჭირეთ! აჰ! გაიპარა! შენ კი, უბადრუკო...

ხულიგავისკენ მიდის.

ხულიგავი
უჰ! დიდება ღმერთს! აი, ჩემი შურისძიებაც! (ხმლის სასტიკი დარტყმით, ფაშვს გაურღვევს მამა იუბიუს) მოვდივარ, დედა!

ქრება საიდუმლო კიბეზე.

სცენა V

გამოქვაბული მთებში.
შემოდის ნორჩი ხულიგავი და მოჰყვება დედოფალი როზმონდა.

ხულიგავი
აქ უსაფრთხოდ ვიქნებით.

დედოფალი
იმედი მაქვს! აჰ, ხულიგავ, მომემუველე!

დედოფალი თოვლზე ეცემა.

ხულიგავი
ე! დედა, რა გჭირს?
დედოფალი
ძალიან ავად ვარ, ხულიგავ, ორი საათის სიცოცხლე-
ლა დამრჩენია!

ხულიგავი
რა? გაცივდი?

დედოფალი
ან კი როგორ გავუძლო ამდენ უბედურებას? მეფე მოკლეს, ოჯახი გაგვინადგურეს, და შენ - წარმომადგენელს ყველაზე კეთილშობილი გვარისა, ვისაც კი

ოდესმე ხმალი სჭერია - ბოროტმოქმედით, მთებში გადახვეწა გაიძულეს!

ხულიგავი

და თან ვინ, ღმერთო მალალო, ვინ? - ამ უხამსმა მამა იუბიუმ, ამ თავზეხელაღებულმა უჯიშომ, ამ თახსირმა არამზადამ, ამ სამარცხვინო მანანნალამ! რომ მახსენდება, როგორ დააჯილდოვა მამაჩემმა, გრაფობა უბოძა და მეორე დღეს, ეს ნაგავი სინდისმა არ შეაწუხა და მასზე ხელი ასწია!

დედოფალი

ო, ხულიგავ! რა ბედნიერები ვიყავით, სანამ ეს მამა იუბიუ გამოჩნდებოდა! ახლა კი, აფსუს, ყველაფერი შეიცვალა!

ხულიგავი

რას ვიზამთ! დაველოდოთ იმედით და ნურასდროს დაეთმოთ ჩვენს უფლებებს!

დედოფალი

შენ მთელი გულით გისურვებ, ძვირფასო შვილო, მაგრამ მე ამ ბედნიერ დღეს ვერ მოვესწრები!

ხულიგავი

აჰ! რა გჭირს? ფერი მისდის, ეცემა, გვიშველეთ! მაგრამ აქ არავინაა! ო, ღმერთო ჩემო! გული აღარ უცემს. მოკვდა! ნუთუ ეს შესაძლებელია? მამა იუბიუს კიდევ ერთი მსხვერპლი! (თავს ხელებში რგავს და ტირის) ო, ღმერთო ჩემო! რა ძნელია მარტო დარჩენა თოთხმეტი წლის ასაკში, და თან სასტიკი შურისძიების ვალდებულებით!

ეცემა, უკიდურესი სასოწარკვეთით შეპყრობილი.

ამასობაში, ვენცელის, ბოლესლავის, ვლადისლავის და როზმონდას სულელები შედიან გამოქვაბულში.⁸ მათ თან ახლავთ წინაპრები. გამოქვაბული ივსება. მათგან ყველაზე ხანდაზმული უახლოვდება ხულიგავს და ნაზად აღვიძებს.

ხულიგავი

ოჰ! ამას რას ვხედავ? მთელი ჩემი ოჯახი, ჩემი წინაპრები... რა სასწაულია!

აჩრდილი

იცოდე, ხულიგავ, რომ მე, სიცოცხლის განმავლობაში, ვიყავი დიდგვაროვანი მატიას კენიგსბერგელი, ჩვენი დინასტიის ფუძემდებელი და პირველი მეფე. შენ გაბარებ ჩვენი შურისძიების საზრუნავს. (აწვდის დიდ ხმალს) დაე, ამ ხმალმა, მე რომ გადმოგცემ, მხოლოდ მაშინ დაისვენოს, როცა თვითმარქვია უზურპატორს სიკვდილს აგემებს.

ყველა აჩრდილი ქრება. ხულიგავი რჩება მარტო, ალტკინებული.

სცენა VI

მეფის სასახლე.

მამა იუბიუ, დედა იუბიუ, ასისტავი არშია.

მამა იუბიუ

არა-მეთქი, არ მინდა! ამ სალახანების გამო უნდა გამაკოტროთ?

ასისტავი არშია

კი მაგრამ, მამა იუბიუ, ნუთუ ვერ ხედავთ, როგორ ელის ხალხი ძღვენს ამ ბრწყინვალე მოვლენის აღსანიშნავად?

დედა იუბიუ

თუ მათ ხორცს და ოქროს არ დაურიგებ, ორ სა-
ათში ტახტიდან ჩამოგაგდებენ.

მამა იუბიუ

ხორცს - კი! ოქროს - არა! დაკალით სამი ბებერი
ცხენი. ესეც ეყოფათ მაგ მაიმუნებს.

დედა იუბიუ

თავად მაიმუნო! ვინ გადამყარა ასეთ ცხოველს?

მამა იუბიუ

კიდევ ერთხელ გიმეორებთ, გამდიდრება მინდა,
გროშსაც არ დავთმობ.

დედა იუბიუ

კი მაგრამ, პოლონეთის მთელი სახაზინო ხომ ჩვენ
ხელთაა.

ასისტაჟი არშია

დიახ. მე ვიცი, რომ სამლოცველოში უზარმაზარი
განძია დამალული. ჩვენ მას დავარიგებთ.

მამა იუბიუ

უბადრუკო, აბა ერთი გაბედე!

ასისტაჟი არშია

თუ არ დაურიგებ, ხალხი გადასახადებს აღარ გა-
დაიხდის, მამა იუბიუ.

მამა იუბიუ

მართლა?

დედა იუბიუ

დიახ, დიახ!

მამა იუბიუ

აჰ! თუ ასეა, ყველაფერზე თანახმა ვარ. დაარი-
გეთ სამი მილიონი და შეწვით ას ორმოცდაათი ხარი
და ცხვარი. მით უმეტეს, რომ მეც შემხვდება!

გადიან.

სცენა VII

ხალხით სავსე სასახლის მოედანი.

*მამა იუბიუ გვირგვინით, დედა იუბიუ, ასისტა-
ჟი არშია, ხორცილ დატვირთული მსახურები.*

ხალხი

აი, მეფეც! დიდება მეფეს! ვაშა!

მამა იუბიუ (ოქროებს ფანტავს)

აიღეთ, თქვენი იყოს! სულ არ მებალისებოდა თქვენ-
თვის ფულის დარიგება, მაგრამ დედა იუბიუმ ისურვა
ასე. სამაგიეროდ, გადასახადებს ხომ გადაიხდით?

ყველა

კი, კი!

ასისტაჟი არშია

შეხედეთ, დედა იუბიუ, ოქროებს ვერ იყოფენ! რო-
გორ დასცხეს ერთმანეთს!

დედა იუბიუ

მართლაც რა საშინელებაა! ფუჰ! აი, ერთს თავი
გაუჰეს!

მამა იუბიუ

რა მშვენიერი სანახაობაა! კიდევ მომიტანეთ ოქ-
როს ზანდუკები!

ასისტაჟი არშია

შეჯიბრი ხომ არ მოგვეწყო?

მამა იუბიუ

ოჰო! კარგი აზრია! (ხალხს) მეგობრებო, ამ ოქ-
როს ზანდუკს ხომ ხედავთ, შიგ სამასი ათასი პოლო-

ნური ოქროს მონეტაა, საუკეთესო ხარისხის! ვისაც
შეჯიბრში მონაწილეობა გასურთ, მოედნის ბოლოში
დადევით. როგორც კი ცხვირსახოცს გავაქნევ, გაიქ-
ცევით. ვინც პირველი მიახრებს, ზანდუკიც მისი იქ-
ნება! დამარცხებულები კი, გული რომ არ დაწყდეთ,
ამ მეორე ზანდუკს გაიყოფენ.

ყველა

ვაშა! დიდება მამა იუბიუს, ჩვენს კეთილ მეფეს!
ვინცულის დროს ამას ვინ გვაღირსებდა!

მამა იუბიუ (გახარებული, დედა იუბიუს)

გესმის მათი?

ხალხი მოედნის ბოლოში მწკრივდება.

მამა იუბიუ

ერთი, ორი, სამი! მზად ხართ?

ყველა

კი! კი!

მამა იუბიუ

ნინ!

*ხალხი გარბის, ერთმანეთში შეხლა-შემოხლით,
ყვირილით და გნიასით.*

ასისტაჟი არშია

უახლოვდებიან! უახლოვდებიან!

მამა იუბიუ

აჰ! პირველს დაენივნენ.

დედა იუბიუ

არა, ისევ წინ გავიდა.

ასისტაჟი არშია

არა! აგებს, აგებს! მორჩა! სხვამ მოიგო!

იგებს რიგით მეორე.

ყველა

ვაშა მიხეილ თედორეს ძეს! ვაშა მიხეილ თედო-
რეს ძეს!

მიხეილ თედორეს ძე

თქვენო უიუბიუესობავ, არ ვიცი, მადლობა რო-
გორ გადავუხადო თქვენს ბრწყინვალეობას...

მამა იუბიუ

ო, ჩემო ძვირფასო მეგობარო, ეს არაფერია! წაი-
ლე შენი ზანდუკი, მიხეილ! დანარჩენებმა კი, ეს მეორე
გაიყავით. თითომ თითო მონეტა აიღეთ, რიგრიგო-
ბით, სანამ არ გამოილევა.

ყველა

ვაშა მიხეილ თედორეს ძეს! ვაშა მამა იუბიუს!

მამა იუბიუ

თქვენ კი, მეგობრებო, მაგიდასთან მობრძანდით!
დღეს სასახლის კარი ღიაა თქვენთვის. პატივი დამ-
დეთ და ჩემთან ერთად იქეიფეთ!

ხალხი

შევიდეთ! შევიდეთ! ვაშა მამა იუბიუს! მონარქთა-
გან ყველაზე კეთილშობილს!

*შედიან სასახლეში. დილამდე ისმის ღრეობის
ხმები.*

მეორე მოქმედების დასასრული

დასასრული შემდეგ ნომერში

ქეთევან კოკოზაშვილი

სარკმლიდან დანახული

*ჩვეულებრივი წერილი ცოტა უჩვეულო ჩანართებით
თემურ ჩხეტიანს, რომელიც ახლა ვაჩნაძიანშია*

ძნელი მისახვედრი არ არის, რომ სათაური შენივე ლექსის პერიფრაზია.

ჩემთვის შენს პოეზიაზე წერა ადვილიც არის და ძნელიც. ადვილია იმიტომ, რომ უნდა დავეწრო ახლობელ ადამიანზე, მეგობარზე, რომლის ყოველდღიურობა კარგად ვიცი, თითქმის წვრილმანებიც კი, ცოტა პარადოქსულია, მაგრამ ძნელიც სწორედ ამიტომ არის, ვფიქრობ, რამე არ გამომჩიეს, არ გამომეპაროს, ან პირიქით, თუნდაც ოდნავ არ გადავაჭარბო, ზუსტად ვიცი, რომ ეს ყველაზე მეტად თავად არ მოგეწონება.

ასე ვინყებ წერას შენზე და შენს ლექსებზე, თითქოს ხელს გკიდებ და ნელ-ნელა გესაუბრებით შენც და მკითხველსაც.

თემურ ჩხეტიანის პოეზია საბოლოოდ მაინც ერთ წიგნშია თავმოყრილი, თუმცა, ბევრი კარგი ლექსი რატომღაც არ არის შესული ბოლო კრებულში და ჩემთვის ისინიც საყურადღებოა, ვერ გამოვტოვებ.

ჩვენს პრაგმატულ, ტექნიკურ, აჩქარებულ და საბაზრო ეკონომიკის“ მერკანტილურ დროში თითქოს პოეზიის ადგილი აღარ არის, აღარ კითხულობენ, სულიერება თითქოს სულს ღაფავს, თითქოს პოსტმოდერნულმა მიმართულებამ პოეზიის ონტოლოგიური ბუნება ჩრდილში მოაქცია, განდევნა ლი-

რიზმი, კიჩი“ წამოსწია წინ და მხოლოდ აბსტრაქტულ ტერმინად და მოვლენად აქცია პოეტური მეტაფიზიკა. თუმცა ამ გაუდაბნოებულ გარემოში უცებ ოაზისივით გამოჩნდებიან და მაინც გამოანათებენ ხოლმე პოეტები, რომლებიც სრულიად საწინააღმდეგოს გვაზიარებენ. ასეთ ვითარებაში თემურ ჩხეტიანის პოეზია ნამდვილი კომფორტის სივრცეა რაფინირებული, დახვეწილი სიტყვისა და ღრმა აზრისკენ მიდრეკილი ადამიანებისთვის. ეს არის მარტოსულობის, დიდი, თბილი ნალვლით“ გაჯერებული სამყოფელი...

ბალახის სიმაღლე“ პოეტის ბოლო, ყველაზე მოზრდილი კრებულია და მასში რჩეული ლექსებია თავმოყრილი. საინტერესოა წიგნის სტრუქტურა. ეს არის ერთი მთლიანობა, რომელსაც პოეტი ციკლებად ჰყოფს, აქ ერთი მხრივ, მისი, როგორც საქადრაკო კომპოზიტორის, სვლებივით გათვლილი ნესრიგი იგრძნობა, მეორე მხრივ კი, ვერლიბრისა და კონვენციური ლექსის, ხან მაღალი და ხან დაბალი ტონალობების გამათა მონაცვლეობა ერთიანი მელოდიური დრამატული ქმნილების შეგრძნებას აჩენს. ეს არის საოცრად სევდიანი, ტკივილიანი და გრძნობიერი სივრცე, მძაფრი შეგრძნებებით განმსჭვალული.

ჯერ წიგნის სათაურს მივყევით, მისი შემადგე-

ნელი სიტყვები საინტერესო სინტაგმას ქმნის. რა-ზე მიგვანიშნებს მათი კონოტაცია - ბალახის სიმალდე? ბალახი დაბალია, ზოგჯერ შეიძლება, შეუმჩნეველიც, დიდი-დიდი ადამიანს მუხლამდე ან წელამდე მივნივდე, - ამბობს თავად პოეტი იმავე სახელწოდების ლექსში. ეს ერთგვარი მინიშნებაა მცირეზე, მოკრძალებულზე, ჩემი სიმალლიდან რას დავინახავ? ისმის ასეთი კითხვაც, თუმცა მეორე სიტყვის მნიშვნელობის ახსნა ისევე ლექსშია, ეს ის სიმალდეა, საიდანაც მშვენივრად მოჩანს მზის ნათება და შეიგრძნობა მისი სითბო, აქედან ვარსკვლავებსაც აჰყურებს ნამიანი თვალებით. აქ მისი ერთი მინიშნაც მახსენდება:

*„ყველაზე დაბლა ვდგავარ,
მაგრამ ჩემ ზემოთ
მხოლოდ ღმერთია.“*

ასე ბალახიდან მზემდეა განფენილი პოეტის ხედვა სივრცეში, ასე ფართოა მისი ფიქრებისა და განცდების მიმოქცევის ამპლიტუდა.

თემურ ჩხეტიანი ერთნაირად თავისუფლად გრძნობს თავს ვერლიბრშიც და კონვენციურ ლექსშიც, ერთნაირი ოსტატობით ფლობს ვრცელ სალექსო ფორმებსაც და მინიმალისტურსაც. ის სიტყვისა და ენის ნამდვილი გურმანია, შეიძლება ითქვას, რომ სიტყვის თნდაყოლილი ალლო, გემოვნება და განსაკუთრებული გრძნობა აქვს, ამიტომაც კარგად სწვდება ენის უფაქიზეს ნიუანსებს. მისი სიტყვიერი ქსოვილი, ერთი შეხედვით, მარტივია, უბრალო, მაგრამ პოეტური სახეები ისეთი ზუსტი და მძაფრია, ზოგჯერ კი ისეთი ნატიფი და ლირიული, რომ შეგრძნებების დონეზე აღწევს მკითხველამდე. ზოგჯერ კი ისეთი ხილული და ცხადი ხდება სათქმელი, ისე ტრაგიზმამდე აყვანილი პოეტის განცდები, ამ დროს თითქოს მის შიშველ ნერვებს ხელით ეხები და ზოგჯერ პოეტის სულსაც მოიხელთებ. აქ არის იმედი და უიმედობა, სიხარული და წუხილი, შვება და დარდი, მონატრება და მოგონება; გრძნობებისა და განწყობის ასეთი თანაბარზომიერი მონაცვლეობით იქმნება ლექსის მთლიანობა, რომელსაც ხშირად სრულყოფს ხოლმე მოულოდნელობის ეფექტით დატვირთული ფინალი.

თავის დამკვიდრება თემურ ჩხეტიანისთვის არ ყოფილა იოლი, შემოქმედი ადამიანებისთვის, ზოგადად, ეს საკმაოდ რთული პროცესია და მისთვის, მითუმეტეს, ძნელი აღმოჩნდა. ლექსში ველის შრომანი“ ის წერს:

*„მე კი სულ უნდა ვეცადო,
რომ დავიმკვიდრო სივრცე
და ბევრსაც უნდა ვეწამო...“*

თუმცა ნამდვილად ღირდა ნამება“... დღეს პოეზია თემურ ჩხეტიანისთვის თავისუფლების სივრცეცაა და, ამავე დროს, გაცილებით მნიშვნელოვანი სამყაროა, მისი საყრდენია, გადარჩენისა და გაძლების საშუალებაა. მას გარკვეული გარემოე-

ბების გამო ასე მოუნია, სიმარტოვეში უმკლავდება ტკივილსაც და სიხარულსაც, თუმცა მარტოობას მოაზროვნე ადამიანისთვის, შემოქმედისთვის თავისი დადებითი მხარეც აქვს, ერთგვარი სიამოვნება და კომფორტია, ბიძგს აძლევს თავის თავში ჩაღრმავებისთვის, ფიქრისთვის, ათასგვარი დაკვირვებისთვის, ადამიანური და პოეტური მედიტაციისთვის. თემურ ჩხეტიანი ერთ ლექსში თავადვე აფასებს თავის შემოქმედებას და აღნიშნავს, რომ ბევრს არ წერს, ტომეულებს არ ითვლის მისი ლექსები, თუმცა მან მშვენივრად იცის, რომ ცოტა იყო, ის რაც მართლა ღირდა სათქმელად“. ეს არის გულწრფელობაც და პასუხისმგებლობაც ნამდვილი შემოქმედისა:

*„მაგრამ მე ვწერდი მხოლოდ იმდენს,
რამდენიც შემეძლო,
ვწერდი ცოტას,
რადგან თვითონ მეც ცოტა ვიყავი“.*

სწორედ ამ ცოტაში“ და მის ერთგვარად ჩაკეტილ სივრცეში თემურ ჩხეტიანისთვის სამყარო მთელი თავისი დაფარული შრეებით, უხილავი სახილველით იხსნება, პოეტი მის ყოველ ნიუანსს სწვდება და შეიგრძნობს საოცარი უნარით და ასე იქმნება, ასე იწერება, ასე იხატება და ყალიბდება მისი მიკროკოსმოსი; პოეტი რამდენადაც გამუდმებით თავისი თავის შესწავლაშია, რამდენადაც თავის თავშია ჩაბრუნებული და საკუთარი არსების დაფარულ ნიაღშია ჩაღრმავებული, იმდენად საოცრად გახსნილი და მიმღებია.

თემურ ჩხეტიანის პოეზიაში განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს, როგორი მნიშვნელოვანია მისთვის დეტალები, გარემოს შემადგენელი ცალკეული ვიზუალური ფრაგმენტები, საერთოდ საგნობრიობა. ლუმელზე მოშიშინე ყვითელი ჩაიდანთან“ კახეთის ძველ მატარებელამდე“ მთელი პორტრეტები, პეიზაჟები და ხასიათები იხატება. ერთი დღის ერთი სურათი“ სათაურიდანვე მიგვანიშნებს, რომ პოეტი აქ მთელ ტილოს ხატავს:

*„...თეატრის წინ, კიბის საფეხურზე
ვისხედით ორი პოეტი,
ვსაუბრობდით და სიგარეტს ვეწეოდით.“*

*ვსაუბრობდით და გავყურებდით
თეატრისწინა მოედანზე მოძრავ მანქანებს;
გავყურებდით შენობებსაც:
საცხოვრებელი სახლი, სამუსიკო
სასწავლებელი, ბანკის
შენობა...*

*თვალს ვაყოლებდით მტრედებს, რომლებიც
დროდადრო ფრინდებოდნენ მოედნიდან,
ფრინდებოდნენ და აქეთ-იქით იფანტებოდნენ...“*

თემურ ჩხეტიანს ზოგიერთი ლექსის ეპიკურ თხრობაში ვლინდება პოეტისთვის დამახასიათებელი სივრცის საოცარი გრძნობა. აქ კინოკადრები-

ვით მიჰყვება ერთმანეთს ფრაგმენტული ხატები და სურათები, მოქმედება იზღვება სივრცეში და დროში და კადრებად აკინძული მძაფრი დინამიურობით ვითარდება. საბოლოოდ ასე იქმნება შთამბეჭდავი მთლიანობა, ერთიანი სურათი. განსხვავებით, მაგ. უაკ პრევერისგან, თემურს არასდროს ჰქონია კინოხელოვნებასთან კავშირი და სასცენარო მუშაობის გამოცდილება, ამიტომ ეს არის საკუთრივ მისთვის და მისი თვითმყოფადობისთვის დამახასიათებელი. ეს არის შთამბეჭდავი პოეტური კინონოველები, ლამის ნეორეალისტური კინოს ხერხებთან მიახლოებული, ზოგჯერ ამბის მძაფრი, დრამატული განვითარებით, ზოგჯერ ნელი, მშვიდი, თანდათან ერთმანეთს მიდევნებული, დუნე მდინარებით გადავლილი კადრებითა და სურათებით პოეტის ეზოს სულ ადვილად გამოხმობილი მანჰეტენიდან“ ნიუ-იორკის მანჰეტენის ბრწყინვალეობაა“. ამ მხრივ ჯერ მინდა გამოვყო ქოხი“ :

„ქოხში შევასწარით წვიმას..
მანამდე ერთად დავდიოდით ტყის ბილიკებით;
ვუყურებდით, ვუსმენდით და ერთად
ვხარობდით:
ვუყურებდით ხეებს და ყვავილებს;
ვუსმენდით ჩიტების ხმას და ფოთლების
შრიალს;
გვიხაროდა ბევრი ჰაერი, კამკამა წყალი და
ერთმანეთი...“

ქოხში შევასწარით წვიმას,
რომელიც ფეხდაფეხ მოგვყვა და კიდევაც
დაგვასველა,
მაგრამ ქოხის კართან დარჩა
და შინ აღარ შემოგვყოლია;
შინ, სადაც უკვე ქოხის კედლებს
აწყდებოდა ჩვენი სიცილი.

მერე ჩვენ ერთი პირსახოცით
ვუმშრალებდით ერთმანეთს თმებს,
თვალეებს - სახეებს...
წვიმა კი გრძელდებოდა და ხმაურობდა ქოხის
სახურავზე,
და ქოხის კართან ატყაპუნებდა.
მერე ბინდდებოდა და მაინც კარგად
ვხედავდით ერთმანეთს.
ბოლოს სულაც ბნელოდა, მაგრამ
ანათებდნენ შენი მხრები, ძუძუები და
თეძოები;
გრილოდა, მაგრამ თბილი იყო შენი მკლავები
და მხურვალე იყო შენი ბაგეები;
და რბილი და ვრცელი იყო
ქოხში ფიცრებისგან შეკრული ვიწრო
საწოლი...“

აღმოსავლეთის ექსპრესი“ კი მთელი ფილმია, ბავშვობისა თუ მოზრდილობის ფრაგმენტების სურათ-ხატების კასკადით, ხან ვენახებს შორის, სახნავ-სათეს“ ადგილებში, ხან

ლიანდაგებზე“, ხან სადგურების ფუსფუსში, ხან მატარებლის ტალანში, სახალისო ამბები თუ ტრაგიკული - მოულოდნელად გაჩენილი ხანძარი:

„სადგურებში ხომ ყოველთვის ფუსფუსი იყო:
მიდიოდნენ ან ჩამოდიოდნენ,
აცილებდნენ, ელოდებოდნენ,
წასაღები მიდიოდა,
მოსატანი შემოდიოდა.“

მოგონება მოგონებას ერთვის, კადრი კადრს მისდევს, მოქმედება მოქმედებას მიჰყვება და ბოლოს თემურისთვის დამახასიათებელი მოსხლეტილი ფრაზა - “მოდიოდა მატარებელი, მას თავისი ახლდა სინათლე...“

თემურ ჩხეტიანის მინიმალისტური პოეზია, რასაკვირველია, მისი ერთიანი პოეტური სივრცის განუყოფელი ნაწილი და ორგანული შემადგენელია, მაგრამ იმსახურებს ცალკე განხილვას. აქ განსაკუთრებით იგრძნობა მისი პოეზიის სრულიად ბუნებრივი, თავისთავადი და პირველქმნილი სისადავე და უბრალოება. იგი ცდილობს, რაც შეიძლება მცირე რაოდენობის სიტყვებით, ხშირად ზმნების გარეშე, მოკლედ, მაგრამ მეტყველად, დანეროს დიდი ამბავი, დახატოს მონუმენტური ტილო, ზოგჯერ ესაა მთელი ნოველა, ჩატეული რამდენიმე სიტყვაში:

„Nescafe Gold“-ის მწვანე გემო,
ფანჯრის მიღმა კი
ნირწამხდარი ვარდი...
შემოდგომაა“.
ან მეორე მინიმა:
**ვან გოგი - „ჩიბუხიანი კაცი“
სურათი კიდია კედელზე,
თუ კედელი ჰკიდია სურათს?!“**

მისი მინიმები თითქოს უმცირესი ნამცვრევებია, საოცარი სიმსუბუქითა და დიდი ემოციით დატვირთული:

„ბევრი ვიფიქრე და ბოლოს
ლიმილი წავაფარე
ტკივილს.“

თემურ ჩხეტიანის პოეტური ენისთვის ზოგადად დამახასიათებელია ლაკონურობა, ზუსტად შერჩეული სიტყვა. ეს განსაკუთრებით კარგად იგრძნობა მის ჰაიკუებში, რომელთაც პოეტი ცოტა მოკრძალებული სათაურის ქვეშ აერთიანებს - ჰაიკუს მცდელობა“. ეს ციკლი აღმოსავლურ პოეტურ ტრადიციებზეა დაყრდნობილი. როგორც ცნობილია, ჰაიკუ არის წამიერი შთაბეჭდილება, დროში მოხელთებული უეცარი განცდა თუ შეგრძნება, ეს არის კოდური ენა, რაიმე დეტალის ან მოვლენის უეცარი გაელვება ემოციის მთელი ინტენსივობით, რაც კონცენტრირებულად არის გადმოცემული მარტივი ლექსიკით. თემურ ჩხეტიანის ჰაიკუში ეს სი-

მარტივე ქვეტექსტებით არის გაჯერებული და სულ მიყურადებული უნდა იყო, რომ უმცირესი ჩქამი, ყრუ ხმაც გაიგონო. ეს მცირე ფორმის ტექსტები ძალიან მეტყველი, უეცრად მოსხლეტილი სტატიკური სურათებისა თუ შეგრძნებების გაელვებაა. ეს არის პატარა ექსპრესიონისტული ჩანახატები, რომლებშიც უეცრად მოხელთებული წამი მკითხველისთვის დინამიკაში გრძელდება და მას თავისებურად ინტერპრეტაციის საშუალება ეძლევა. ჰაიკუში კრისტალიზდება თემურ ჩხეტიანის მრავალფეროვანი წამიერი რეფლექსიები და უაღრესად დახვეწილ ფორმას იღებს. ზოგი მინიმა ან ჰაიკუ ისეთი ვულკანისებური ამოფრქვევაა, ცხადად იგრძნობა პოეტის გულის ფეთქება:

*„დღის მზიანი გზა...
იებით სავსე ეზო
ცარიელ სახლთან.“*

მისი ჰაიკუები აქ იბადება - მის სიმარტოვეში, ოთახის სიჩუმეში თუ ეზოს ყოველ კუთხე-კუნჭულში“:

*„შემოიძარცვა სამოსი
და გადმოყარა ძუძუები
კარალიოკმა“.*
აქვე მეორე ჰაიკუც:
*„ფიქრი, ნაღველი
და საფერფლე ემსგავსება
კრემატორიუმს.“*

თემურ ჩხეტიანი არის ადამიანი, რომელიც საკმაოდ ბევრს მუშაობს, კითხულობს, აკვირდება, აანალიზებს, იმსახურებს. ჩვენ არაერთი ლექსი გვითარგმნია ერთად და ვიცი, მისი მიდგომა, როგორ არჩევს თითოეულ სიტყვას ან როგორ მუშაობს რითმაზე. უკვე აღვნიშნე, რომ ის ერთნაირად თავისუფლად გრძნობს თავს კონვენციურშიც და ვერლიბრის სალექსო ფორმაშიც. ვერ ვიტყვი, რომ მისი პოეზია განსაკუთრებულად გამოირჩეოდეს მუსიკალური თვალსაზრისით და ამისთვის შესაბამის პოეტურ ხერხებსაც ნაკლებად იყენებს, თუმცა რითმიან ლექსებში თავად სარიტმი წყვილები ისეთი დაკვირვებით, სიტყვისა და მუსიკის ისეთი შეგრძნებით არის მიგნებული და შერჩეული, თუ ამ ტიპის ლექსის რიტმულ-ინტონაციურ თავისებურებებსაც გავითვალისწინებთ, რბილი, ჰაეროვანი მელოდიურობა ყოველთვის გასდევს თავიდან ბოლომდე:

*„გვიანია და არ ისმის ჩქამიც,
სძინავთ სახლებს და სოფელსაც სძინავს,
შემოდგომაა, საგრძნობლად ცივა,
და იორთქლება ფანჯრები ღამით.“*

*და ისევ მარტო და ისევ ჩუმად,
და, რა თქმა უნდა, არავინ მოდის-
არა აქვს ბოლო ფიქრსა და ლოდინს,
მოლოდინის და ფიქრის დრო თუ გაქვს.“*

რაც შეეხება თავისუფალ ლექსებს, სტრუქტურულად ისეა განსაზღვრული, კონსტრუქციულად ისეთი მკაცრი რიტმული წესრიგით არის აგებული ყოველი ფრაზა, ზოგან რითმის შეგრძნებაც ჩნდება. ამ მხრივ მის პოეზიაში განსაკუთრებული დატვირთვა აქვს გამეორებას, მისი საშუალებით აქცენტირებულია ესა თუ ის ფრაგმენტი, ქმედება ან სურათი და რიტმი კიდევ უფრო მძაფრდება. მის ლექსებში ფრაზას თავისებური და განსაკუთრებული სინტაქსური სიმწყობრე ახასიათებს, ეს მწყობრი კონსტრუქციები თანმიმდევრულობით, ბუნებრივი მდინარეებითა და ჰარმონიით მიჰყვება ერთმანეთს და ასე იქმნება თემურ ჩხეტიანის პოეტური სივრცე.

მე ვერ ვხედავ განსხვავებას ხელის გულსა და ლექსს შორის“- ეს პაულ ცელანის სიტყვებია. პატარა, ერთიბენო ხელის გული, აღმავალ-დაღმავალი ხაზებით, ზოგი პარალელური, ზოგი მორკალული, ზოგიც ტალღოვანი, ერთმანეთის გადამკვეთი, ერთმანეთში გამავალი, სიცოცხლის ხაზი და გულის ხაზი - ეს არის მართლაც თემურ ჩხეტიანის ლექსი. ერთ ლექსში ის წერს:

*„თოვლის გამო თეთრია ეს დღე
და თეთრში ისევ ბევრი რამე იგულისხმება,
მე კი წინ მიდევს თეთრი ფურცელი...“*

თეთრში მართლაც ბევრი რამე იგულისხმება, სიმბოლურად თუ პირდაპირ, გულწრფელი, სუფთა, ნამდვილი, პირველქმნილი, სადა, სპეტაკი, კამკამა განცდები და ეს ხელისგულისოდენა თეთრი ფურცელიც ამ ხაზებისა და განცდების დამტვევი სივრცეა. თემურ ჩხეტიანი სწორედ ხელის გულიდან“, თავისი შემოსაზღვრული ეზოდან, თავისი სახლიდან და ოთახიდან ხედავს, აღიქვამს და აკვირდება სამყაროში მიმდინარე პროცესებს. რაც უფრო შეზღუდულია სივრცობრივად პოეტის რეალური საჭვრეტელი, მით უფრო მძაფრია მისი ხედვა, მით უფრო ღრმაა და ყოვლისმომცველი; აქედან იბმება უხილავი კავშირები გარესამყაროსთან. აქ ეძლევა მას საშუალება უფრო მეტად ჩაუღრმავდეს თავის თავს, უფრო მეტად კონცენტრირდეს და ამ სიღრმიდან, ამ ინდივიდუალური სულიერი სივრცეიდან მეტი და მეტი გამოიტანოს ზედაპირზე.

თემურ, ჩემს წერილს ბოლოს ისევ შენთან ერთად დავასრულებ, ვიცი, გული ბევრ რამეს“ გიგრძნობს, დაჟინებული მზერა ხედავს და ყური ისმენს“ და არსებობს ის სარკმელიც, ხან ღია, ხან დახურული...

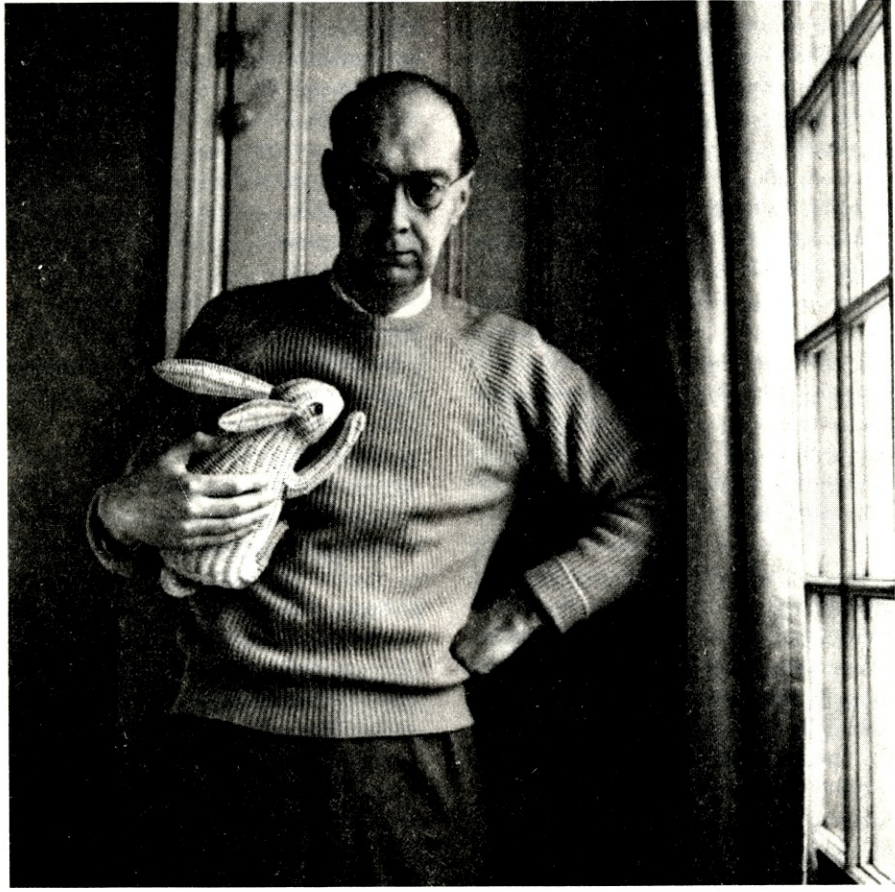
*„ერთი სარკმლით შეიცნობა მთლიანად სახლი...
მივჩერებივარ მე ერთ სარკმელს, მინდა გავიგო-
რითი ჰგავს ის სხვებს...“*

აქ რაკურსი თავად მკითხველმა აირჩიოს - შიგნიდან გარეთ თუ გარედან შიგნით.

რობერტ მესენჯერი

„უბადრუკი ფარისეველი“

ინგლისურიდან თარგმნა თამარ ლომიძემ

ფილიპ ლარკინმა თავისი ხანმოკლე სიცოცხლის განმავლობაში ლექსების მხოლოდ ოთხი მომცრო კრებული გამოაქვეყნა. სამ მათგანში ნამდვილი შედეგებია თავმოყრილი. თითოეული გვერდი - რომელიც უმრავლეს შემთხვევებში თითო ლექსს მოიცავს - უჩვეულო ოსტატობისა და ფანტაზიის ნაყოფია. ერთხელ კინგსლი ემისს ვაჟმა ურჩია, ყოველ საღამოს ლარკინის ორი ან სამი ლექსი წაეკითხა. მალე ემისს საღამოობით ლარკინის ლექსების კითხვა ჩვევად ექცა და დიდ სიამოვნებასაც ანიჭებდა. ლარკინის ლექსები ლაკონიურობით ყველაზე მეტად ჩეხოვის მინიატურებს ნააგავს.

ფილიპ ლარკინი ბიბლიოთეკარი იყო, პროფესიონალი პოეტი არასოდეს ყოფილა. პედაგოგიურ მოღვაწეობას არ ეწეოდა, არ მიუღია სტიპენდიები და არ უცხოვრია საგანგებოდ გამოყოფილ რეზიდენციაში. სტივენ სპენდერისა და ტედ ჰიუზისგან განსხვავებით, ლარკინს მონაწილეობა არ მიუღია გლობალურ კულტურულ მოგზაურობებში. საჯარო გამოსვლებს თავს არიდებდა და არც ლონდონში ჩადიოდა ლიტერატურულ საღამოებზე დასასწრებად. მაგრამ თუკი სიცოცხლის განმავლობაში

ლარკინს ბევრი არაფერი ჰქონდა საერთო ლიტერატურულ სამყაროსთან, მისი სიკვდილის შემდეგ ვითარება შეიცვალა. გამოიცა ლარკინის **Collected Poems** და ვრცელი **Complete Poems**. მათში დასტამბულმა გამოუქვეყნებელმა ნაწარმოებებმა, ჩანაწერებმა და ვარიანტებმა 640 გვერდით შეავსეს ლექსების ოთხმოცდაათიოდე გვერდი, რომლებიც ლარკინმა თავის სიცოცხლეში გამოაქვეყნა. გამოიცა ასევე, ადრეული თხზულებების ორი ტომი, სამი ბიოგრაფია და კორესპონდენციების სამი მსხვილი ტომი. კონგრესის ბიბლიოთეკაში ინახება ორმოცდახუთი ტომი, სახელწოდებით **Larkin, Philip: Criticism and Interpretation**. და ეს ყოველივე ლარკინის მძიმე არტილერიაა.

მას შემდეგ, რაც ენტონი თუაიტმა 1992 წელს გამოაქვეყნა ლარკინის **Selected Letters**, ხოლო მომდევნო წელს პოეტის ოფიციალური ბიოგრაფია დაწერა ენდრიუ მოუშენმა, პოეტის ხასიათითა და შეხედულებებით დაინტერესდნენ კრიტიკოსები და მეცნიერები ატლანტის ოკეანის ორივე მხარეს. გამოითქმის სრულიად განსხვავებული თვალსაზრისები. ბევრი დამაჯერებლად ასაბუთებს, რომ ლარ-

კინი ქალთმოძულე ან რასისტი იყო, სხვები კი, მას თავაზიან კოლეგად და ერთგულ მიჯნურად მოიხსენიებენ. პოეტის შინაგანი სამყაროს წვდომისთვის ყოველივე ამას მნიშვნელობა არა აქვს. პოეზია უფრო ძველია, ვიდრე ცივილიზაცია, მაგრამ უკანასკნელი ორმოცდაათი წლის განმავლობაში ის თითქმის დასამარდა. მხოლოდ მცირერიცხოვანმა პოეტებმა შექმნეს ღირებული ქმნილებები ამ პერიოდის განმავლობაში, რომელთა შორისაც ლარკინი ერთ-ერთი თვალსაჩინო ფიგურაა. მას შემდეგ, რაც ის აღარ არის ოცდაათი წელი გავიდა და მისი ლექსების ნაკითხვისას ვხვდებით, რაოდენ დიდია პოეზიის გავლენა ჩვენს მესხიერებასა და წარმოსახვაზე. დღეს თითქმის არ არსებობს ლექსები, რომლებიც გამახსოვრდება, მაგრამ ლარკინის ლექსები ასეთი არაა. კარგად მახსოვს სტრიქონები, რომლებიც გვხვდება ლექსში *Self's the Man*:

მამაკაცმა შეერთო ქალი, იმის შიშით, რომ არ დაეკარგა,

*და ახლა მთელ დროს მას უთმობს.
სამსახურში ყურყურის ფასად აღებულ ფულს
ცოლს უხდის, თითქოს მისი ვალი ჰქონდეს,
ცოლი კი ამ ფულს ამყავდ ხარჯავს
ბავშვების ჭინჭებზე, საშრობსა
და ელექტროლუმელზე.*

მახსოვს, როდესაც ამ ლექსს ვკითხულობდი, ჭინჭებზე“ გული ამიჩუყდა.

ჯერჯერობით, სანამ ლარკინის შემოქმედებითი მემკვიდრეობის სამი მსხვილი ტომი იბეჭდება, ხელმისაწვდომია ფაბერის მიერ პატარა ფორმატით გამოცემული სამი შესანიშნავი კრებული: *The Less Deceived* (1955), *The Whitsun Weddings* (1964) და *High Windows* (1974). შეიძინეთ ისინი, ჩაიდეთ პიჯაკის ჯიბეში და თავისუფალ დროს იკითხეთ. მოგეჩვენებათ, რომ ცხოვრება უფრო მშვენიერია. სამაგიეროდ, სიამოვნებას ნამდვილად არ მოგანიჭებთ თითქმის შვიდასგვერდიანი ტომის - *Philip Larkin: Letters Home* - კითხვა. ის შედგება ოთხი ათასი წერილისა და ბარათისგან, რომლებსაც ლარკინი სწერდა თავის მშობლებს 1944 წლიდან 1977 წლამდე.

ზოგადად, ლარკინს წერილების წერა უყვარდა და მათში, ერთგვარად, სხვადასხვა როლებს ირგებდა ხოლმე: კინგსლი ემისის ძმაკაცად“ მოჰქონდა თავი და, იმავდროულად, წერილობით ეარშიყებოდა ემისის მრავალშვილიან ცოლს, ჰილის; ბობ კონკვესტს ეჭორავებოდა და პორნოგრაფიულ წერილებს სწერდა; კოლინ განერისადმი გაგზავნილ წერილებში რეაქციონერ პოლიტიკოსად წარმოგვიდგება, ბარბარა ჰიმს ამხნევებდა, როგორც მისი თანამოკალმე; ხელოვნების ისტორიკოსს, ჯუდი ეგერტონს არწმუნებდა, რომ მისი უახლოესი მეგობარი იყო. ყველაზე უფრო მრავალფეროვანია მისი მიმონერა მონიკა ჯონსთან - ლარკინის მრავალწლიან საყვარელთან და არაოფიციალურ ცოლთან. პოეტი გაცილებით ლალად გრძნობდა თავს, როდესაც სიყვარული სიტყვიერად უნდა გამოეხატა და არა ფიზიკურად, თუმცა, ჯონსისადმი გაგზავნილი წერილებში ჩანს, რომ ის არცერთ ასპექ-

ტში არ აკლებდა მცდელობას. თუაიტის მიერ გამოცემული წიგნი იმასაც ადასტურებს, რომ გავიადებულია შეხედულება ლარკინის, როგორც უემენი და ახირებული კაცის შესახებ. მას უამრავი ერთგული მეგობარი ქალი ჰყავდა. უბრალოდ, ლარკინის კონსერვატიული შეხედულებები და ბუზლუნი - *“Walt Whitman/ Was certainly no titman,”* ეუცხოებოდა ლიტერატურული ისტებლიშმენტის სათუთსმენას. თუეიტის წიგნი (რომელშიც რედაქტორს არავითარი ცვლილებები არ შეუტანია) ახლაც - ოცდახუთი წლის შემდეგ - ინარჩუნებს თავის ღირებულებას.

Letters Home-სგან განსხვავებით, თუეიტის *Selected Letters*-ში შესული არ არის ლარკინის მიერ მშობლებისთვის გაგზავნილი არც ერთი წერილი. რედაქტორისეულ ხაზგასმულად მოკლე შესავალში ნათქვამია:

წინამდებარე წიგნში შესულია ფილიპ ლარკინის 700 წერილი, რომელიც მან ორმოცდაათზე მეტი ადრესატს გაუგზავნა. კრებულის შედგენამდე ჩვენ გავეცანით მრავალ ათას წერილს, რომლებიც, გარდა ამ ადრესატებისა, მიემართებოდა სხვებსაც. ლარკინი მათ წერდა ახალგაზრდობიდან გარდაცვალებამდე (სამოცდასამი წლის ასაკში). წიგნში არ შევიტანე, ძირითადად, მშობლებისადმი და, კერძოდ, დედისადმი მიწერილი წერილები, რომელთაც ლარკინი რეგულარულად უგზავნიდა დედას (მას შემდეგ, რაც ლარკინის დედა 1948 წელს დაქვრივდა, პოეტი კი 1950 წელს ბელფასტში გადასახლდა), ამ უკანასკნელის გარდაცვალებამდე (1977 წელს). კრებულში მათი შეტანა წარმოუდგენლად გაზრდიდა მის მოცულობას“.

იმას, რასაც თუეიტი დელიკატურად მოგვანიშნებს, ააშკარავებს *Letters Home*: ლარკინის მიერ მშობლებისადმი მიწერილი წერილები უინტერესოა და არაფრით დაგვეხმარება პოეტის შინაგანი სამყაროსა და შემოქმედების გააზრებაში. 1940 წლიდან, როდესაც ოქსფორდში დაიწყო სწავლა, ლარკინი რეგულარულად სწერდა მშობლებს, მაგრამ ამ წერილების მიხედვით ვერ წარმოვიდგენთ პოეტის ინტელექტუალურ ბიოგრაფიას ან მის ყოველდღიურ ცხოვრებას.

ლარკინი როგორც მწერალი ადრე ჩამოყალიბდა. გამომცემლობა *Fortune Press*-მა მისი ლექსების კრებული *The North Ship* გამოაქვეყნა 1945 წელს, ხოლო რომანი *Jill* - 1946 წელს. მომდევნო წელს ფაბერმა გამოსცა მისი მეორე რომანი *The Girl in Winter*, რომელიც კრიტიკოსებმა მოიწონეს. 1948 წლის იანვარში მან ფაბერის გამომცემლობას გაუგზავნა ლექსების მეორე ტომი, სახელწოდებით *In the Grip of Light*, მაგრამ 1948 წლის თებერვალში ფაბერმა პოეტს დაუბრუნა ხელნაწერი. ასევე მოიქცნენ სხვა გამომცემლობები. ამ მარცხმა სერიოზული დალი დააჩნია მის ცხოვრებას. თავის წერილებში პოეტი მხოლოდ მოკლედ საუბრობს იმედეაცრუებისა და სევდის შესახებ. ამ განცდების მიზეზი შეიძლება ყოფილიყო ისიც, რომ მარტში მამამისი გარდაიცვალა ნალვლის ბუშტის წარუმატებელი ოპერაციის შედეგად. ამასთან, მშობლებისადმი მიწერილ წერილებში პოეტი მხოლოდ გაკვრით ეხება მის-

თვის უსიამოვნო საკითხებს.

მამის გარდაცვალების შემდეგ ლარკინი შინ, ქოვენთრიში დაბრუნდა და აქ დედასთან ერთად ორი წელი დაყო. წერდა ცოტას, რის მიზეზადაც მამის სიკვდილს მიიჩნევენ, მაგრამ, შესაძლოა, პოეტზე დამთრგუნველ ზეგავლენას ახდენდა დედასთან ერთად ცხოვრება და სამსახური (ბიბლიოთეკაში), რომელიც არ მოსწონდა, ასევე - დაექვეება საკუთარ შესაძლებლობებში, რაც მოჰყვა *In the Grip of Light*-ის მარცხს. 1950 წელს ლარკინმა თავი დააღწია ოჯახურ უსიამოვნებებს იმის წყალობით, რომ მუშაობა დაიწყო ბელფასტში, სამეფო კოლეჯის ბიბლიოთეკაში. მან სასიყვარულო ურთიერთობა გააბა მონიკა ჯონსთან და ხშირად სწერდა მას. წერილებში პოეტი მიმოიხილავს ნაკითხულ წიგნებს (უზიარებს მონიკას თავის შთაბეჭდილებებს და ცოტათი ტრაბახობს კიდევ) და აღიარებს, რომ ფაბერთან განცდილი მარცხის შემდეგ სურს, დამოუკიდებლად გამოსცეს თავისი წიგნი. ის ასევე კვლავაც სწერს დედას. 5 ნოემბერს, კვირას, ჯერ კიდევ ბელფასტში ყოფნისას, ლარკინი სთხოვს დედამისს, ფრთხილად შეარჩიოს კომპანიონი ქალი (კომპანიონის შერჩევა ძალზე რთული და საფრთხილო საქმეა!), იყიდოს მყუდრო სახლი (ვშიშობ, რომ ნებისმიერ სახლში ყოველთვის იქნება რამენაირი ხარვეზები), და კარგი ავეჯი. ამ კვირაში ახალი არაფერი მომხდარა“, განაგრძობს ის:

კოსტიუმი შევუკვეთე და საშობაოდ, ალბათ, მზად იქნება, თუმცა, დარწმუნებული არა ვარ. ხუთშაბათ საღამოს უნდა წავიდე წვეულებაზე და შევხვდე იმ ადამიანებს, რომლებიც უნინ მომწონდნენ. ღმერთო ჩემო! რატომ არ შეიძლება, რომ გულწრფელად ვუთხრა ყველაფერი, რასაც მათზე ვფიქრობ? გუშინ გრემი, ბრედლი, ვილაც ტერი და მე ლისბერნში წავედით - დაახლოებით 7 თუ რვა მილი ვიარეთ. ბრედლიმ და მე ღამე იქ გავათიეთ. კარგი იყო, მაგრამ... როგორ მომწყინდა. ერთად გატარებული რამდენიმე საათის შემდეგ ისევ მარტო დარჩენა მომინდა. რაც შეეხება ჩემს ახალ ცხოვრებას“, ერთი შეხედვით, არაფერი უჭირს, მაგრამ, ზოგადად ცხოვრებაა აუტანელი. უბედური არ ვარ, თუმცა ამ საკითხზე ლაპარაკი არ მსურს“.

აი, ასეთ წერილებს უგზავნიდა ლარკინი დედამისს ყოველ კვირას. საბედნიეროდ, მათში არ გვხვდება საალერსო სიტყვები - ლარკინი დედამისს ჩემო კარგო ბებრუხუნაო“, ასე მიმართავდა. თვით წიგნის რედაქტორი ჯეიმს ბუთი აღიარებს ამ წერილების ბანალურობას (ამბობს, რომ ეს წერილები უფერულია“ და, ძირითადად, ყოფით საკითხებს ეხება“). ამასთან, ბუთი აკრიტიკებს თავის წინამორბედს, თუეიტს, იმის გამო, რომ ამ უკანასკნელს ყურადღებიდან გამორჩა ლარკინის კორექსონდენციის ყველაზე ინტიმური და საინტერესო ნაწილი, რომელიც საშუალებას გვაძლევს, ჩავწვდეთ პოეტის ცხოვრების ტრაგიკულ არსს“. ეს სრული უაზრობაა, ლარკინის ცხოვრებაში არაფერი იყო ტრაგიკული, ხოლო მისი ყველაზე უფრო ინტიმური და საინტერესო კორექსონდენცია მონიკა ჯონსთან გაგზავნილი წერილებია.

ლარკინი ჯონსს სწერდა:

მთელი დილის განმავლობაში შინ გასაგზავნე წერილებს ვწერდი, რაც ზოგჯერ ძალიან მომაბეზრებელია. ამის შემდეგ მთელი დღე ამაოდ მეკარგება ხოლმე. დედაჩემის მცდელობები, იპოვოს კომპანიონი ქალი, ისე, რომ არც ერთი ჩვენგანი არ შეგვანუხოვს, განწყობილებას მიძიმებს. როდესაც მასთან ერთად ვცხოვრობდი, ერთი სული მქონდა, მოვშორებოდი - ეს ისეთივე ბუნებრივი მოთხოვნილება იყო ჩემთვის, როგორც სუნთქვაა - მაგრამ ახლა, როდესაც შორს ვარ, მანამებს აზრი იმის შესახებ, რომ დედა იძულებულია, შეეგუოს კომპანიონს, თუმცა, სინამდვილეში სრულიად უცხო ადამიანთან ცხოვრება ისევე მტანჯველია მისთვის, როგორც - ჩემთვის.“

აქვე ლარკინი პატივებს ითხოვს დეპრესიული განწყობილების გამო. წერილი საინტერესო ხდება, როდესაც პოეტი საუბრობს მისთვის მართლაც მნიშვნელოვან საკითხებზე:

იცი, საყვარელო, ბოლოს და ბოლოს, შევარჩიე 20 ლექსი, რომლებიც საუკეთესოა 1945 წლის შემდეგ დანერგულ ლექსებს შორის, და მინდა გამოვცე. ეს ლექსები ჩემთვის იგივეა, რაც ძველი მეგობრები, ძველი ერთგული მეგობრები... სირთულე ისაა, რომ არ ვიცი, ვის გავუგზავნო ჩემი წიგნი - რელაურად, 10 ახლო მეგობარზე მეტი არა მყავს და ეჭვი მეპარება, რომ კიდევ ოცდაათ ეგზემპლარს რეცენზენტებისთვის გავიმეტებ: მათ ბლეკუელის წიგნის მაღაზიაში გავგზავნი და შევუთვლი, რომ უფასოდ მისცენ წიგნი ყველას, ვინც თავაზიანად დაელაპარაკება გამყიდველებს. ყველაფერი დამოკიდებულია იმაზე, მეყოფა თუ არა ფული, რომ ბექდვის საზღაური გადავიხადო. მთავარია, ისინი ბელფასტს არ გავაკარო“.

ხუთი წელი, რომლებიც ლარკინმა ბელფასტში გაატარა, მისი ცხოვრების ერთ-ერთი უბედნიერესი პერიოდი იყო - წლები, როდესაც ის ჩამოყალიბდა როგორც მწერალი, როდესაც უარი თქვა მხატვრული პროზის წერაზე (სამჯერ განიცადა მარცხი მესამე რომანის წერისას), შემოტრიალდა პოეზიისკენ და გათავისუფლდა ლიტერატურული გავლენებისგან (კერძოდ, იეიტსის გავლენისგან). არაფერი ეს არ ჩანს *Letters Home*-ში. ამის ნაცვლად ეცნობით ბანალურ ისტორიას ახალგაზრდა კაცისა, რომელიც მორჩილ ვაჟიშვილად წარმოგვიდგენს თავს. მწერლად ჩამოყალიბების ისტორია აღბეჭდილია *Letters to Monica* (2010)-ში, რომელიც ასევე თუეიტმა გამოსცა. დეპრესიისა და სპირტიანი სასმელებისგან გამოთავისუფლებული მონიკა (რომელმაც არც კი იცოდა, სახელდობრ, რა ინახებოდა მის არქივში) ცოცხალი იყო, როდესაც თუეიტი გამოსაცემად ამზადებდა *Selected Letters*-ს. მონიკას სიკვდილის შემდეგ (2001 წ.) მოიძებნა მისი უამრავი წერილი ლარკინისადმი. *Selected Letters*-ში მკაცრ და ულმობელ პიროვნებად წარმოდგენის შემდეგ თუეიტი ცდილობს, *Letters to Monica*-ში ლარკინი ნაზ და ალერსიან მიჯნურად წარმოაჩინოს: იმის გამო მიყვარხარ, - წერდა ლარკინი მონიკას 1955 წელს, - რომ არ სჩადი არაფერს, რისი ჩადენაც არ ღირს. მაგალითად, არ წერ ლექსებს, რომლებიც არ მომეწონება! არ კითხულობ ნაწარმოებებს, რომ-

ლებიც, ჩემი აზრით, არ ვარგა! არ იახლოებ [ფილიპ კოლინზს], მონადირეებს“¹, მის მუდის, ბარკერს! უბრალოდ, ღირსეული ადამიანი, რთული, იღუმალის არსება ხარ“.

და მაინც, ამ წერილებში ლარკინი თვინიერი მიჯნურის სახით არ გვევლინება. ის ხან ჭირვეულობს, ხან კი ებოდინება სატრფოს; ზოგჯერ მკვახედ მიმართავს, ზოგჯერ - ძალზე სერიოზულია, ზოგჯერ კი - საკუთარ აზრებსა და განცდებშია ჩაფლული. ჩანს, რომ ბოლომდე გულწრფელი არ არის (მაგალითად, ემისისადმი უარყოფითი დამოკიდებულება, რაც ამ წერილებში თავს იჩენს, გაცილებით უფრო დამაჯერებელია, ვიდრე ემისთან საჯაროდ გაცხადებული მეგობრობა): ვნანობ, რომ ჩემი სიტყვები არასწორად გაიგე: სინამდვილეში არ მინდოდა, შენთვის გული მეტკინა, - სწერდა ლარკინი მონიკას 1950 წლის ოქტომბერში, - ნუ დაგავინყდება, რომ თავდაჯერებული მამრი არ ვარ: ალბათ, აჯობებდა, ვყოფილიყავი“.

პოეტის წერილები მონიკასადმი ძალზე სიღრმისეულად ასახავს მის შინაგან ცხოვრებას. ამ წერილების ერთ-ერთი თემაა სიძულვილი საკუთარი ოჯახის მიმართ. ამ თემას მოუშენის მიერ დაწერილ ბიოგრაფიაშიც ვხვდებით, რომელშიც ჩართულია ლარკინის (1950-იანი წლების დასაწყისით დათარიღებული) ავტობიოგრაფიული ჩანაწერი:

როდესაც ჩემს ბავშვობას ვიხსენებ, ძირითადად, შიშის და მოწყენილობის განცდა მეუფლება... დედაჩემი განუწყვეტლივ უჩიოდა თავის უსიხარულო ცხოვრებას, იმას, რომ სათანადოდ ვერ უძღვებოდა ოჯახს და ძრწოლით ელოდა ომის მოახლოებას. ეს სულიერი მდგომარეობა ალბათ, მისი ასაკით იყო გამოწვეული, მაგრამ მონოტონური მონოლოგი, რომლითაც ის მამაჩემსა და ჩვენ მოგვმართავდა საუზმობისას, სადილობისას და ვახშობობისას, ეჭვებსა და შიშს ალგვიძრავდა. ამის განმეორებას არაფრის გულისთვის არ ვისურვებდი. ერთხელ, სადილობისას, გამოაცხადა, თავის მოკვლას ვაპირებო. შინიდან გარეთ გამოსვლისას ყოველთვის ვგრძნობდი, რომ უფრო გრილ, სუფთა, ჯანსაღ და სასიამოვნო ატმოსფეროში ვექცეოდი. მეგობრები გარეთ რომ არ მეპოვა, ჩემი ცხოვრება აუტანელი იქნებოდა.

მამაჩემის სულიერი მდგომარეობა იმხანად ძალზე მძიმე იყო. დედაჩემმა სახლი ისეთ ადგილად გადააქცია, სადაც მამა ხმის ამოღებას ვერ ბედავდა. მისი პირველი შვილი (ჩემი და), მამაჩემის აზრით, გონებრივად არასრულფასოვანი იყო. ამიტომ არანაირი იმედი არ ჰქონდა, რომ ოდესმე გათხოვდებოდა და თავისუფლებას მოიპოვებდა. მეორე შვილი, ანუ მე, საკუთარ სამყაროში ცხოვრობდა და ყურადღებას არ აქცევდა მამის მორიდებულ მცდელობებს, დაეახლოებინა შვილი... მახსოვს, ერთხელ ვუთხარი, საბოლოო ჯამში, ბედნიერი ცხოვრება გქონდა-მეთქი. მამაჩემის სარკასტულმა სიცილმა კი მიმახვედრა, რა აზრის იყო ამის თაობაზე. ჩემი

მხრივ, სისულელე იქნებოდა, სინანული გამომეთქვა მისი ქორწინების გამო, მაგრამ ვერასოდეს ვხვდებოდი, რაში სჭირდებოდა ცოლი და, საერთოდ, ოჯახი. ყველაზე მეტ სიამოვნებას მარტოობა ანიჭებდა. ადამიანებთან ურთიერთობა უჭირდა და ამის გამო ოჯახში დაქვემდებარებული მდგომარეობა ეკავა, რაც, თავის მხრივ, ამძიმებდა მის ცხოვრებას. შედეგად, ორი რამ მტკიცედ ვირწმუნე: 1. ადამიანებმა ერთად არ უნდა იცხოვრონ და 2. ბავშვები მშობლებს ადრეულ ასაკშივე უნდა მოაცილონ“.

Letters Home-ის შესავალში ბუთი წერს, რომ ეს ჩანაწერი არასწორ შთაბეჭდილებას გვიქმნის ლარკინის ოჯახური ცხოვრების შესახებ. არა მგონია. პოეტი ამასვე სწერდა მონიკა ჯონსს თავისი მშობლებისა და დის შესახებ და ზოგადად, ოჯახისა და მოვალეობების თაობაზე. მაგალითად:

ყოველთვის მიმარჩნდა, რომ ოჯახი დამორგუნველ ზეგავლენას ახდენს ადამიანზე. ოჯახის შექმნა ნიშნავს მშვიდი, უსაფრთხო სამყაროს დატოვებას, რათა შევავიჯოთ რეალურ“ ცხოვრებაში, სადაც ბავშვები უნდა აღზარდოთ (რაც თავისთავად არც ისე სასიამოვნო საქმიანობაა), რათა მათ იცოცხლონ ჩვენი სიკვდილის შემდეგ; სადაც მოხუცებულებს უნდა მოეუაროთ არა იმიტომ, რომ ეს მოგვწონს, არამედ იმის გამო, რომ ისინი ავადმყოფები არიან. არ მომწონს, რომ ჩემი ოჯახის წევრებს არა აქვთ ფიზიკური და ფსიქოლოგიური შესაძლებლობები იმისთვის, რათა საკუთარ თავს მიხედონ“.

ასევე:
არ მიყვარს ჩემი ოჯახი და არც არასოდეს მიყვარდა. ყოველ სამ საათში ერთხელ ოჯახის წევრებს სიგიჟემდე მიყვარ, იქამდე, რომ ლამის ყველაფერი დავამტვრიო და გინება დავიწყო. ეს საშინლად მომაბეზრებელია“.

არაგულწრფელი ოჯახური ურთიერთობები, ასევე - თვალთმაქცობის (რომლის ერთ-ერთ გამოვლინებას წამოადგენდა ლარკინის მიერ შინ მიწერილი წერილები) აუცილებლობა მას გამუდმებით აწამებდა:

ხშირად განვიცდი უსიამოვნო გრძნობას, რომელიც, ალბათ, სიბრალულის საკმაოდ დამამცირებელი სახეობაა, მაგრამ იმის ნაცვლად, რომ ის მასალად გამოვიყენო ჩემი ნაწარმოებებისთვის, ვცდილობ, არ ვიფიქრო მასზე და თავს ვეუბნები, ამაზე წერა არ ღირს-მეთქი. მაგალითად, როდესაც მახსენდება დედაჩემის ცხოვრების ზოგიერთი მხარე ან მამაჩემის ავადმყოფობა, გული მტკივა და შეძლებისდაგვარად გაეუბრბი ამ მდგომარეობას. ასეთ მომენტებში ჩემი ეგოიზმის გამო დანაშაულის შეგრძნება მაქვს და შფოთვა მიპყრობს, რადგან ვიცი, რომ მართლაც დამნაშავე ვარ. უნდა მეთქვა: დედა, წამოდი და ჩემთან დასახლდი ბელფასტში-მეთქი, ან უნდა გამემხილა მამაჩემისთვის მისი დაავადების არსი. ეს შემიმსუბუქებდა სინდისის ქენჯნას,

1 - აქ, როგორც ჩანს, იგულისხმება ამერიკელი მწერალი ჯეიმს სოლტერი (1925-2015), ავტორი ცნობილი რომანისა მონადირეები“.

რომელსაც ახლა განვიცდი. რა თქმა უნდა, ახლა ამათ თითზე კბენანი, მაგრამ ვიცი, რომ არასწორად მოვიქეცი და ახლა ჩემი ტანჯვით მსურს დანაშაულის გამოსყიდვა. მაგრამ რა ვქნა - ასეთი ვარ და ვერაფერს გავანყობ”.

ის განუწყვეტელი უბრუნდება ამ გრძნობას: თუკი ასე ვიტანჯები, რატომ არ ვეხმარები მას? რატომ? რატომ? რატომ? უბადრუკი ფარისეველი ვარ. უბადრუკი ფარისეველი. უბადრუკი ფარისეველი“.

თავის ოჯახთან თანაცხოვრების სურვილის უქონლობა ერთ-ერთი მიზეზი იყო იმისა, რომ 1954 წელს ლარკინი ყოყმანობდა, დაენყო თუ არა ბიბლიოთეკარად მუშაობა ჰალის უნივერსიტეტში, თუმცა, ეს სამსახური მისთვის მისაღები იყო - როგორც პროფესიული, ისე ფინანსური თვალსაზრისით. ლარკინი სწერდა მონიკა ჯონსს:

ნება მომეცი, აგინერო ჩემი ოჯახური სიტუაცია - გასულ შობას და აღდგომას ჩვენს ოჯახში ნამდვილი ჯოჯოხეთი იყო: ალბათ, იმის გამო, რომ დედა მიჩინებდა, საქმეს მოჰკიდებ ხელიო“. თავს ვუთხარი: თუკი გსურს, რომ მშვიდად იცხოვრო, არასოდეს დაბრუნდე ინგლისში, სანამ დედა არ მოკვდება-მეთქი... გულწრფელად გითხრა, არ ვიცი, რა მინდა, მაგრამ კარგად ვიცი, რა არ მინდა! დედაჩემის სიახლოვე მთრგუნავს. დანაშაულის, სიბრალულის, პასუხისმგებლობის, ასაკისა და სიკვდილის წინაშე შიშის გრძნობა მანამებს“.

აქ ლარკინი, რა თქმა უნდა, ცოტათი თვალთმაქცობს“. მან მშვენივრად იცოდა, რომ ჰალის უნივერსიტეტში მუშაობისას გაცილებით ახლოს იქნებოდა მონიკასთან (რომელიც ლესტერის უნივერსიტეტში ასწავლიდა), რაც ნამოჭრიდა საკითხს ქორწინების შესახებ, საითკენაც მონიკა მიისწრაფვოდა.

ლარკინმა დაიწყო სამსახური, თავი აარიდა ქორწინებას და 1955 წელს, მას შემდეგ, რაც The Spectator-ში გამოაქვეყნა ლექსი Church Going, შემდეგ კი უკვე - კრებული The Less Deceived - სახელი გაითქვა. ის აღიარებულ იქნა ომისშემდგომი ინგლისის ერთ-ერთ ყველაზე გავლენიან პოეტად - ავბედით წინასწარმეტყველად განწირული ქვეყნისა, რომელმაც მზერა უნდა მიაპყროს წარსულს, რადგან მომავალი არა აქვს: მინდვრებზე ეშვება არნახული ბინდი, არ ანთებს ლამპებს“.

ჯეიმს ბუთი ალლოიანი კრიტიკოსია და ლარკინის ცხოვრებას და შემოქმედებას კარგად იცნობს. თუ გსურთ გაეცნოთ საინტერესო ინფორმაციას ჰალელი ბარდის შესახებ, წაიკითხეთ ბუთის Philip Larkin: Life, Art and Love (2014). ამასთან, Letters Home-ში მკითხველებს იზიდავს ის, რომ ისინი ეცნობიან პოეტის დამოკიდებულებას დედისა და დის მიმართ; ქირქილებენ იმის გამო, რომ ლარკინს გარკვეული მიდრეკილება ჰქონდა პორნოგრაფიისადმი, დღესასწაულებისა და მალაზიებში სიარულისადმი. ბუთისეული ბიოგრაფიისთვის დართულ პოსტსკრიპტუმში გვხვდება საინტერესო პასაჟი, როდესაც რედაქტორი კიცხავს ლარკინის კიდევ ერთ სატრფოს, მეივ ბრენანს. ეს ის ქალი იყო, რომელსაც ბუთი დაეხმარა, დაენერა Philip Larkin I Knew (2002). ბრენანი ლარკინის საზოგადოების ვიცეთავმჯდომარედაც იქნა არჩეული: სწორედ 2003 წელს, გარდაცვალებამდე ცოტა ხნით ადრე, ბრენანმა მოინდომა მოენყო საზოგადოების ექსკურსია სკარბოროში, იმ მალაზიების დასათვალიერებლად, სადაც ის და პოეტი ერთად დადიოდნენ 1960 წელს. ეს იდეა ბრენანის სიკვდილის შემდეგ განხორციელდა“. შეგიძლიათ წარმოიდგინოთ ლარკინის რეაქცია, ის რომ ცოცხალი ყოფილიყო? 1982 წელს პოეტი ჯუდი ეგერტონს აღუწერდა იეიტის

ტანჯვას, როდესაც მის ფანჯრებზე ათი ათასი ბოისკაუტი The Lake Isle of Innisfree-ს გაჰყვიროდა: საშინელება იყო. ახლა, იმედი მაქვს, რომ სახანამ მოვკვდები, იმავს ჩაიდენს ათასობით სკაუტი გოგონა“.

ნებისმიერ შემთხვევაში, მიხარია, რომ წავიკითხე Letters Home, რადგან მასში აღწერილია ერთი უკვდავი ეპიზოდი: ნიულენდ-პარკის 105-ე ნომრიდან (ამ სახლში ცხოვრობდა პოეტი ჰალში) ფილიპ ლარკინის საზოგადოებამ 2004 წელს, მონიკა ჯონსის სიკვდილის შემდეგ, წამოიღო მისი წინდები, რომლებიც ფრთხილად ამოკემსეს სხვა ფერის ძაფით, რომელსაც აქა-იქ კიდევ ერთი ფერი შეაშველეს. იხ. ტაბულა 5A“. სასაცილოა, მაგრამ წიგნში მართლაც ნახავთ ლარკინის წინდების ფერად ფოტოსურათს.

Letters Home-ის გამოცემისთანავე გამოქვეყნდა სილვია პლატთან მიწერ-მონერის მეორე - ჭარბად ანოტირებული - ტომი. ამ ორ პოეტს შორის მნიშვნელოვანი განსხვავება არსებობს: პლატის ცხოვრება ტრაგიკულად ხანმოკლე იყო, ხოლო თხზულებები - მეტ-ნაკლებად დაუსრულებელი. ის, აგრეთვე, ფემინიზმის დიად წმინდანად იქნა აღიარებული. ლარკინის თხზულებები დასრულებულია. მისი შემოქმედებითი ნიჭი ამოიწურა გარდაცვალებამდე თითქმის ათი წლით ადრე - და სწორედ ამის გამო თქვა უარი პოეტ-ლაურეატის წოდებაზე 1984 წელს. ამასვე ადასტურებს მისი ხელნაწერები. ლარკინის უკლებლივ ყველა თხზულება შესულია გამოქვეყნებულ ტომებში. თუეიტმა დამატებით გამოაქვეყნა კიდევ სამოცდაერთი ლექსი, რომლებიც Collected Poems-ის ორ გამოცემაში შევიდა.

გავიზაროთ ფილიპ ლარკინის ცხოვრების გზა. ის იყო წარმატებული ბიბლიოთეკარი (თუმცა კი არ უყვარდა თავისი პროფესია) და ძალზე წარმატებული პოეტი, მაგრამ საზოგადოებაში არავითარ როლს არ ასრულებდა. ტ.ს.ელიოტისგან განსხვავებით, რომელიც ინგლისურენოვან სამყაროში სამ ათწლეულზე მეტი ხნის განმავლობაში მაღალი კულტურის სიმბოლოს წარმოადგენდა, ლარკინი გაურბოდა საზოგადოებას და პოპულარობისკენ არ მიისწრაფვოდა. ლარკინს არავითარი ილუზია არ ჰქონდა ლიტერატურასა და საზოგადოებაში თავის ადგილთან დაკავშირებით და, შესაძლოა, საერთოდაც არავითარი ილუზია არ გააჩნდა. ის წერდა ისე, როგორც შეეძლო; ცხოვრება ისე მოიწყო, რომ რეალური სამყაროს შორიანხლოს იმყოფებოდა. 1953 წლით დათარიღებულ წერილში ლარკინი თავის ერთ-ერთ სატრფოს, პეტსი სტრენგს წერდა: მინდა დავწერო 75-100 ახალი (ძველ ლექსებზე უკეთესი) ლექსი, ისეთ თემებზე, როგორებიცაა სიცოცხლე, სიკვდილი, დრო, სიყვარული და ბუნება, და დავწერო ისე, როგორც სხვა პოეტებს არ დაუწერიათ“. მან ამ მიზანს მიაღწია.

ლარკინის ნაწარმოებების უმრავლესობა, რომლებიც ასე ხშირად გვახსენდება დღეს, განსაკუთრებული ინტონაციით გამოირჩევა: რატომ უნდა ჩაერიოს გომბემო / ჩემს ცხოვრებაში?“; ფოსტალიონები ექიმებივით დადიან სახლიდან სახლში“; შენი დედის და მამის დედ-მამასაც...“; დაიმას-სოვრე: წიგნები - ნაგავია“; ამგვარი უმეცრება არასოდეს ყოფილა“; არსად არაფერი ხდება, მაგრამ რაღაც მაინც ხდება“; სიცოცხლე წელი სიკვდილია“. პირქუში, იმედდაკარგული, მრისხანე: ანტი-მოდერნი. მიუხედავად ამისა, ლარკინის ქრესტომათიაში ის ხან დალაი-ლამად წარმოგვიდგება (ფრთხილად უნდა მოვექცეთ / ერთმანეთს. სიკეთე უნდა ვთესოთ, / სანამ დრო ჯერ კიდევ გვაქვს“) და ხან ერიკა ჯონგს² ემსგავსება (როდესაც ვხედავ გოგონას და ბიჭს / და ვვარაუდობ, რომ ბიჭი ხმარობს გოგონას, გოგონა კი / სვამს აბებს ან იყენებს სხვა კონტრაცეპტივებს / ვიცი, რომ ეს დიდებული რამაა“). მისი დიდებული პოეზია უაღრესად ფართო დიაპაზონისაა. არაფერს ვამბობ იმაზე, რომ თვით პოეტი დიდებული პიროვნება იყო, მით უმეტეს, რომ ის ხშირად დასცინოდა თავის თავს. მაგალითად, 1972 წელს ლარკინი სწერდა მონიკას:

გუშინ მთელი დღე ვმოგზაურობდი. ხელში პევზნერი³ მეჭირა, თან რადიოს უუსმენდი. სასიამოვნო ამინდი იყო. მნიშვნელოვანი არაფერი გვინახავს - ბილბი, პოკლინგტონი, ჰავიტი და ასე შემდეგ. ეკლესიების ნახევარი დაკეტილი იყო. პევზნერის თქმით, პოკლინგტონში საუკეთესო შენობაა ხელოვნებათა ცენტრი - და თუ მას ნახავ, დარწმუნდები, რომ მართლაც ასეა. საოცრად მახინჯი ნაგებობაა. ფასადი 200 წლის წინანდელ კოტეჯებს მიუგავს. შემდეგ დავათვალიერე საკმაოდ ლამაზი ვიქტორიანული სასაფლაო ბევერლიში“.

1993 წლის 20 მარტს ალან ბენეტი³ თავის დღიურში წერდა:

შაბათ საღამოს რიჩმონდში, გეორგიანულ თეატრში ვთამაშობდი. მაყურებელთა ნახევარს ქურთუკები ეცვა. მეორე ნახევარმა მნიშვნელოვანი თანხა გადაიხადა იმისთვის, რომ შემდეგ მარკიზ ზეტლანდთან ერთად⁴ ესადილა... ჩემთან არავინ მოსულა და სადილად არ მივუწვევივარ. როგორც ჩანს, უბრალოდ, ტაკიმასხარად მიმიჩნევენ. ამიტომ, სანამ მაყურებელთა ნახევარი ზეტლანდთან ერთად სადილობდა, ლიმინგის ბარში დავჯექი... მართალი გითხრა, აქ ყოფნა მერჩივნა, ამიტომ უკმაყოფილო სულაც არ ვარ. ვხვდები, რომ ლარკინივით ვიქცევი - ესე იგი, ვაცხადებ, რომ რაღაც მენყინა, შემდეგ კი ვალიარებ, ჩემი მდგომარეობით უკმაყოფილო სულაც არ ვარ-მეთქი“.

ლარკინი ისეთივე ადამიანი იყო, როგორიც ჩვენი უმრავლესობაა. მაგრამ ის ისეთი დიდი პოეტი იყო, როგორიც არცერთი ჩვენგანი არ ვართ.

© The New Criterion, მაისი 2019

2 - იგულისხმება ამერიკელი პროზაიკოსი და პოეტი ერიკა ჯონგი (დაიბ. 1942 წ.).

3 - იგულისხმება გერმანული წარმომავლობის ინგლისელი ხელოვნების ისტორიკოსის, ნიკოლაუს პევზნერის (1902-1983) თხზულება The Buildings of England.

3 - ინგლისელი მწერალი და მსახიობი (დაიბ. 1934 წ.).

4 - იგულისხმება ირლანდიის გენერალ-გუბერნატორი (1889 - 92) ლორენს დანდესი, გრაფი ზეტლანდი.

ნა შანიძეა ყოფილიყო თქვანი რაქდაბე

ტელ: 577 747-719

ელ-ფოსტა: info@arilimag.ge

